

WELLAMO-OPISTON OPETUSSUUNNITELMA 2018
TAITEEN PERUSOPETUS LAAJA OPPIMÄÄRÄ

KUVATAIDE
MUSIIKKI

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	3
1. TAITEEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA	3
1.1 Toiminnan jatkuva kehittäminen	4
2 TAITEEN PERUSOPETUKSEN YLEISET TAVOITTEET	5
2.1 Taiteen perusopetuksen tehtävä	5
2.2 Arvot	5
2.3 Oppimiskäsitys	6
2.4 Laajan oppimäärän yhteiset tavoitteet	6
3 OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN	7
3.1 Toimintakulttuuri	7
3.2 Oppimisympäristöt	8
3.3 Oppilaaksi ottaminen	9
4 OPINTOJEN LAAJUUS JA RAKENNE	9
4.1 Opintojen laajuus	9
4.2 Opintojen rakenne	10
5 OPPIMÄÄRÄN YKSILÖLLISTÄMINEN	10
6 OPPIMISEN ARVIOINTI	10
6.1 Arvioinnin tehtävä	10
6.2 Arviointi opintojen aikana	11
6.3 Laajan oppimäärän arviointi	11
6.4 Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen	12
6.5 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot	12
7 KUVATAIDE	15
7.1 Varhaisiän kuvataidekasvatus	16
7.2 Kuvataiteen perusopinnot	16
7.3 Kuvataiteen syventävät opinnot	18
7.4 Työtavat kuvataiteen opetuksessa	19
7.5 Oppimisen arviointi kuvataiteen opetuksessa	21
8 MUSIIKKI	24
8.1 Musiikin perusopinnot	25
8.2 Musiikin syventävät opinnot	27
8.3 Työtavat musiikin opetuksessa	28
8.4 Oppimisen arviointi musiikin opetuksessa	28
Liitteet 1-12	30-105

JOHDANTO

Wellamo-opiston opetussuunnitelma on yhteistyön tulos. Opetussuunnitelmaa ovat lukuvuoden 2017-2018 aikana olleet laatimassa, rehtori, apulaisrehtori, opettajat, oppilaat ja huoltajat. Opiston taidealakohdaiset opetussuunnitelmatyöryhmät ovat kokoontuneet lukuvuoden aikana säännöllisesti.

Syksyllä lähetimme opetushenkilöstölle, oppilaille ja heidän huoltajilleen *Unelmieni Taideoppilaitos* –kyselyn. Vastauksia hyödynnettiin marraskuussa järjestetyssä työpajassa, jossa rakensimme opiston taiteen perusopetukselle arvot ja keskustelimme niiden heijastumisesta oppimiskäsitykseen ja toimintakulttuuriin.

Taiteen perusopetusliitto on järjestänyt Opetushallituksen rahoittamaa täydenniskoulutusta lukuvuoden 2017-2018 aikana tukemaan taiteen perusopetuksen paikallista opetussuunnitelmatyötä. Luotsit-hanke järjestettiin yhteistyössä kuuden taidealakohdaisen taiteen perusopetuksen taustaliiton kanssa. Hankkeeseen on osallistunut Wellamo-opiston opetushenkilöstöä.

1 TAITEEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Wellamo-opiston taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma perustuu lakiin (633/1998) ja asetukseen (813/1998) Taiteen perusopetuksesta sekä Opetushallituksen 20.9.2017 julkaisemaan määräykseen Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2017, jossa määritellään taiteenaloittain opetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä. Opetuksen toteuttamista varten tulee olla koulutuksen järjestäjän hyväksymä oppilaitoskohtainen opetussuunnitelma.

Wellamo-opisto on laatinut kullekin taiteenalalle opetussuunnitelman Opetushallituksen päättämien Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (yleinen ja laaja oppimäärä) 2017 mukaan, niitä tarkentaen ja täsmentäen. Opetussuunnitelmaan sisältyy opetuksen toteuttamisen ohjeita liitteissä, joita päivitetään tarvittaessa Wellamo-opiston johtoryhmässä. Lahden kaupungin hallintosäännön mukaan taiteen perusopetuksen järjestämisestä kansalaisopistossa päättää Wellamo-opiston johtokunta.

Lahden kaupungin sivistyslautakunta on hyväksynyt 12.6.2018 Wellamo-opiston opetussuunnitelmat yleisen oppimäärän mukaan kuvataiteeseen,

käsityöhön ja musiikkiin sekä laajan oppimäärän mukaan musiikkiin ja kuvataiteeseen / Lasten ja nuorten Taide- ja muotoilukoulu Taika.

Opetushallitus on myöntänyt Lahden kaupungille erillisen toimiluvan ja valtiosuuden Taide- ja muotoilukoulu Taikan toimintaan liittyen.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa on otettu huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet ja valmiudet, jatko-opintojen vaatimukset sekä oppilaitoksen ja toimintaympäristön omaleimaisuus. Opetussuunnitelmassa vaikuttavat myös taiteenalan traditio ja paikallinen kulttuuriperintö sekä taiteenalan kansalliset ja kansainväliset muutokset. Opetussuunnitelma on laadittu yhteistyössä opettajien kanssa ja mahdollisuuksien mukaan on kuultu myös oppilaita ja huoltajia.

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 5 a §:n mukaan (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Wellamo-opisto noudattaa toiminnassaan Lahden kaupunginhallituksen 30.1.2017 hyväksymää Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen suunnitelmaa vuosille 2017 – 2019.

Liite 1. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen suunnitelma

Koulutuksen järjestäjänä Wellamo-opistolla on Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukainen suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Wellamo-opiston yhdenvertaisuussuunnitelma on päivitetty Wellamo-opiston johtoryhmässä 4.5.2018.

Liite 2. Wellamo-opiston yhdenvertaisuussuunnitelma

1.1 Toiminnan jatkuva kehittäminen

Koulutuksen järjestäjä arvioi antamaansa koulutusta ja osallistuu toimintansa ulkopuoliseen arviointiin lain mukaan, Laki taiteen perusopetuksesta (633/1998) 7 § (muutettu lailla 1301/2013). Opetussuunnitelman toteutumista seurataan ja sitä edelleen kehitetään osana tätä tehtävää.

2 TAITEEN PERUSOPETUKSEN YLEISET TAVOITTEET

2.1 Taiteen perusopetuksen tehtävä

Taiteen perusopetus on ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua tavoitteellista ja tasolta toiselle etenevää eri taiteenalojen opetusta. Sen tehtävänä on tarjota oppilaille mahdollisuuksia opiskella taidetta pitkäjänteisesti, päämäärätietoisesti ja omien kiinnostuksen kohteiden suuntaisesti. Opetuksella edistetään taidesuhteen kehittymistä ja elinikäistä taiteen harrastamista.

Taiteen perusopetuksen tehtävänä on rakentaa kestävää tulevaisuutta taiteen keinoin ja kestävä kehityksen periaatteet huomioiden. Opetus perustuu moniarvoiselle ja uudistuvalla kulttuuriperinnölle. Taiteenalan opetuksessa vahvistetaan oppilaan omaehtoisen ilmaisun, tulkinnan ja arvottamisen taitoja. Opinnot tukevat oppilaiden luovan ajattelun ja osallisuuden kehittymistä. Taiteen perusopetus vahvistaa oppilaiden identiteettien rakentumista ja kulttuurisen lukutaidon kehittymistä.

Opetus kehittää taiteenalalle ominaista osaamista ja antaa valmiuksia hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen.

2.2 Arvot

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat arvoperustaan, jonka mukaan taiteen perusopetus rakentuu ihmisoikeuksien, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kulttuurien moninaisuuden kunnioitukselle. Ihminen rakentaa elämänsä toimimalla vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristönsä kanssa. Taiteen perusopetus perustuu käsitykseen jokaisen ihmisen ainutlaatuisuudesta ja arvokkuudesta yksilönä ja yhteisöjen jäsenenä. Opetuksessa edistetään sukupuolten tasa-arvoa ja kunnioitetaan sukupuolen moninaisuutta. Opetus tukee ihmisenä kasvamista ajattelun taitoja ja luovuutta kehittämällä.

Opetuksen lähtökohtana ovat kullekin taiteenalalle ominaiset tiedon tuottamisen ja esittämisen tavat. Taiteeseen sisältyvät esteettisyyden, eettisyyden ja ekologisuuden kysymykset ohjaavat pohtimaan ja arvioimaan, mikä elämässä on merkityksellistä ja arvokasta. Taiteen perusopetuksessa luodaan pohjaa sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävälle tulevaisuudelle.

Wellamo-opiston keskeisinä arvoina ovat *tasa-arvo, ihmisarvo, usko ihmisen hyvyyteen, oikeudenmukaisuus, empatia, välittäminen, inhimillisyys, yhteisöllisyys, positiivisuus, innostavuus, vapaus, rohkeus ja kestävä tulevaisuus.*

2.3 Oppimiskäsitys

Taiteen perusopetus perustuu oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Hän asettaa tavoitteita ja toimii niiden suuntaisesti sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa.

Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista. Oppimista vahvistavat kokemukset ja vuorovaikutus ympäristön kanssa sekä kokonaisvaltainen eri aistien käyttö ja kehollisuus. Oppilaan hyvinvointia edistää yhteisöllinen tietojen ja taitojen rakentaminen sekä kulttuurinen osallisuus. Oppiminen kokonaisvaltaisena ja vuorovaikutteisena prosessina kehittää oppilaan tietoja ja taitoja monipuolisesti ja on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvua ja hyvän elämän rakentamista.

Harjoittelu ja harjoittelemaan oppiminen ovat merkityksellisiä taitojen kehittymisen kannalta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omia kokemuksiaan ja tiedostamaan omat tapansa oppia. Oppimisprosessin aikana vuorovaikutteisesti annettu ja saatu rohkaiseva ja kannustava palaute vahvistavat oppilaan luottamusta omaan mahdollisuuksiinsa.

Wellamo-opistossa tietojen, taitojen ja ajattelun aktiivinen omaksuminen rakentuu oppimisen ilolle.

2.4 Laajan oppimäärän yhteiset tavoitteet

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän tavoitteena on luoda edellytyksiä elinikäiselle taiteen harjoittamiselle ja aktiiviselle kulttuuriselle osallisuudelle. Taiteenalan laajan oppimäärän opinnot tarjoavat mahdollisuuksia osaamisen monipuoliseen ja päämäärätietoiseen kehittämiseen sekä taiteesta nauttimiseen.

Oppilaita innostetaan käyttämään taidetta myös yhteistyön, vaikuttamisen ja osallistumisen välineenä. Laajan oppimäärän tavoitteena on vahvistaa

oppilaiden oppimisen iloa, opiskelumotivaatiota ja luovaa ajattelua huomioimalla heidän vahvuutensa, potentiaalinsa ja kiinnostuksen kohteensa. Oppilaita rohkaistaan asettamaan omia oppimistavoitteita ja tekemään opintoihin liittyviä valintoja niiden pohjalta. Taiteenalan opintojen edetessä oppilasta ohjataan ottamaan yhä enemmän vastuuta omasta oppimisestaan.

Laajan oppimäärän opinnot tarjoavat oppilaalle mahdollisuuden kehittää hänelle merkityksellisiä taiteenalan ilmaisutapoja. Oppilaita kannustetaan tarkastelemaan, tulkitsemaan ja arvottamaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin.

Opinnoissa kehittyvä monilukutaito tukee oppilaiden kriittistä ajattelua ja oppimisen taitoja. Oppilaita ohjataan tarkastelemaan taiteenalaa historiallisena, yhteiskunnallisena ja ajankohtaisena ilmiönä sekä rakentamaan toiminnassaan yhteyksiä taiteiden ja tieteiden välille

3 OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Toimintakulttuuri

Yhteinen toimintakulttuuri edistää taiteen perusopetuksen tehtävän, arvoperustan ja oppimiskäsityksen mukaisen opetuksen toteuttamista. Toimintakulttuuri tulkintoineen, vakiintuneine käytänteineen sekä ajattelu- ja toimintatapoineen tulee näkyväksi kaikessa toiminnassa ja vaikuttaa oppilaan kokemukseen osallisuudesta ja opetuksen laadusta.

Oppimista ja kestävästä hyvinvointia edistävä toimintakulttuuri edellyttää aitoa kohtaamista sekä välittävää ja kunnioittavaa vuorovaikutusta. Lähtökohtana on kokemus osallisuudesta, joka syntyy yhdessä toimimisesta. Kannustava toimintakulttuuri sallii myös epäonnistumiset.

Arjen valinnoissa ja toiminnassa otetaan huomioon kestävä elämäntapa, kulttuurinen monimuotoisuus ja kielitietoisuus. Yhteinen toimintakulttuuri ohjaa myös oikeudellisesti suojeltujen etujen kuten sananvapauden, yksityisyyden suojan ja tekijänoikeuksien tuntemiseen.

Hyvä toimintakulttuuri edellyttää jatkuvaa pedagogiikan ja taiteenalan osaamisen kehittämistä. Olennaista toimintakulttuurin kehittämisessä on opetuksen arkikäytäntöjen organisointi, suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi

johtamisen lisäksi. Omaehtoista ja aktiivista toimintaa sekä sitoutumista opiston opetustehtävään tuetaan ja kannustetaan aktiivisella opettajayhteistyöllä, opetussuunnitelmalla sekä koulutuksella. Avoin ja rakentava vuorovaikutus on mukana sekä Wellamo-opiston sisäisessä että huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävässä yhteistyössä.

Wellamo-opistossa vuoropuhelu ja kontaktit luovat kestävä pohjan kehittyvälle toimintakulttuurille. Sitä vahvistavat opistossa luodut ohjeet, oppaat ja käytänteet, jotka tukevat lukuvuoden aikana tapahtuvaa opetustyötä.

Näillä toimintatavoilla edistetään Wellamo-opiston hyvää toimintakulttuuria:

Tartun haasteisiin.

Pyrin olemaan ammatissani aina parempi.

Jaan tietoja ja taitoja.

Olen innovatiivinen, olen ahkera, olen ennakkoluuloton.

Innostan ja olen innostunut.

Olen myönteinen.

Hyväksyn ihmisten erilaisuuden.

Huomioin toisia.

Toimin tasa-arvoisuutta korostaen.

Otan olosuhteet huomioon.

Yksilöllistä opetusta.

Toimin monikulttuurisesti.

Kuuntelen oppilasta ja olen kiinnostunut hänen persoonastaan.

Opettaja on kanssamatkustaja.

Opettaja on oppimisen mahdollistaja kaikille.

Autonomia on opettajalla ja oppilaalla oppilaan parhaaksi.

3.2 Oppimisympäristöt

Taiteen perusopetuksessa oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja käytäntöjä, joissa taiteenalan opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Ne luovat edellytykset taiteenalan ominaiseen aktiiviseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja taiteiden välisen osaamisen kehittämiseen. Ne ovat ilmapiiriltään avoimia ja myönteisiä, rohkaisevat ja innostavat oppilaita kehittämään osaamistaan ja tarjoavat mahdollisuuden onnistumiseen ja osaamisen kokemuksiin.

Lähtökohtana on, että oppimisympäristöt ovat fyysisesti, sosiaalisesti ja psyykkisesti turvallisia. Asianmukaiset tilat ja kalusteet, työvälineet ja materiaalit sekä tieto- ja viestintäteknologian tarkoituksenmukainen käyttö luovat edellytykset ja antavat mahdollisuuden taiteenalan opiskeluun opetussuunnitelman mukaisesti. Yhteistyö Wellamo-opiston ylläpitäjien kanssa mahdollistaa käyttöön koulujen tilat asianmukaisilla kalusteilla, välineillä ja tarvikkeilla varusteltuna.

Monipuolisissa oppimisympäristöissä huomioidaan myös ulkopuolisten toimijoiden tarjoamat mahdollisuudet: näyttelykäynnit, konsertit, yhteistyöhankkeet, yhteiset projektit ja opetuksen teemat, asiantuntijatapaamiset, vertaismentoroinnin sekä muut toiminnot.

3.3 Oppilaaksi ottaminen

Wellamo-opistossa haku taiteen perusopetukseen on lukuvuosittain, ja se koskee lapsia ja nuoria. Haku koskee uusia ryhmiä sekä vapautuneita paikkoja. Vapautuville paikoille on mahdollista hakea myös lukuvuoden aikana. Oppilaspaikat täytetään ilmoittautumisjärjestyksessä sähköisessä järjestelmässä. Tarvittaessa musiikissa käytetään soveltuvuustestiä.

Opetuksessa ryhmäkoko on pääsääntöisesti 12-15 oppilasta. Mikäli oppilasmäärä jää alamittaiseksi oppilaat ohjataan vaihtoehtoihin opintokokonaisuuksiin.

4 OPINTOJEN LAAJUUS JA RAKENNE

4.1 Opintojen laajuus

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän laskennallinen laajuus on 1300 tuntia, joka muodostuu perusopinnoista ja syventävistä opinnoista. Perusopintojen laskennallinen laajuus on 800 tuntia ja syventävien opintojen 500 tuntia. Laskennallisen laajuuden tunti on 45 minuuttia.

Wellamo-opiston opetus mahdollistaa opetussuunnitelmassa määriteltyjen taiteenalan oppimäärän tavoitteiden ja sisältöjen saavuttamisen. Laajan oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta järjestettäessä pyritään joustavuuteen niin, että taiteenala, oppilaan ikä, aiemmin hankitut taidot ja tiedot sekä käytettävät opetusmenetelmät otetaan huomioon.

4.2 Opintojen rakenne

Laajan oppimäärän opinnot muodostuvat *perusopinnoista ja syventävistä opinnoista*. Opintojen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja laskennalliset laajuudet määritellään taiteenaloittain. Perusopinnojen tarkoituksena on keskeisten taitojen tavoitteellinen harjoittelu ja pitkäjänteinen kehittäminen. Syventävissä opinnoissa laajennetaan opintomahdollisuuksia tai painotetaan opintoja. Syventäviin opintoihin sisältyy lopputyö. Laajan oppimäärän opintoihin sisältyy keskenään vaihtoehtoisia opintokokonaisuuksia.

5 OPPIMÄÄRÄN YKSILÖLLISTÄMINEN

Oppimäärää voidaan tarvittaessa yksilöllistää vastaamaan oppilaan ominaisuuksia sekä opiskelu- ja oppimisedellytyksiä. Yksilöllistäminen tehdään tapauskohtaisesti, ja tarve yksilöllistämiseen voi lähteä huoltajan, opettajan tai oppilaan taholta. Mahdollisuudesta yksilöllistää oppimäärää annetaan huoltajille tietoa Wellamo-opiston taiteen perusopetuksen tiedotteissa.

Yksilöllistämisen tavoitteena on mahdollistaa taitojen kehittyminen ja opintojen tavoitteellinen eteneminen oppilaan omista lähtökohdista käsin. Yksilöllistäminen voi tarkoittaa tavoitteiden, sisältöjen, opiskeluajan, opetuksen toteuttamistavan, tarvittavien tukitoimien ja arviointimenettelyn yksilöllistämistä. Menettelytavat dokumentoidaan oppilaalle laadittavaan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan, joka tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa.

ArtsEqual-hankkeen julkaisun Saavutettavuus ja esteettömyys taiteen perusopetuksen lähtökohdana (1/2018, s. 5) mukaan "*Opetuksen mukauttaminen voi kohdistua muun muassa opetuksen tavoitteisiin, sisältöihin, käytettäviin opetusmateriaaleihin ja –menetelmiin, kommunikaatioon, työtapoihin, arviointiin sekä käytettävissä olevaan aikaan. Opetusta voi eriyttää esimerkiksi ryhmäopetustilanteissa niin, että oppilaalle annetaan sopivia ja motivoivia tehtäviä ja haasteita.*" (Hanke Taide julkisena palveluna: strategisesti kohti tasa-arvoa)

6 OPPIMISEN ARVIOINTI

6.1 Arvioinnin tehtävä

Arvioinnin tehtävänä on

- ohjata oppimista
- tukea edistymistä
- kehittää edellytyksiä itsearviointiin

Palautteella ohjataan oppilasta omien tavoitteiden suuntaiseen opiskeluun sekä oman oppimisprosessin ymmärtämiseen. Oppilaan työskentelyä arvioidaan monipuolisesti. Arviointi on oppimiseen kannustavaa, oikeudenmukaista ja eettisesti kestävää.

6.2 Arviointi opintojen aikana

Oppilaan oppimista ohjataan ja arvioidaan monipuolisesti oppimisprosessin eri vaiheissa. Arviointi ja sen pohjalta annettava jatkuva palaute on vuorovaikutteista ja edistää oppilaiden osallisuutta. Oppilaita ohjataan oman oppimisen pohdintaan itsearviointi- ja vertaisarviointitaitoja kehittämällä. Oppilaita rohkaistaan havainnoimaan omaa ja yhteistä työskentelyä sekä myös antamaan rakentavaa palautetta.

Arviointi opintojen aikana perustuu perusopintojen ja syventävien opintojen opintokokonaisuuksien tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon opetussuunnitelmassa kuvatut taiteenalan laajan oppimäärän arvioinnin kohteet. Arviointi ei kohdistu opiskelijoiden arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Oppilasta perehdytetään taiteenalan arvioinnin periaatteisiin ja käytäntöihin. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa oppilaan vuoden aikana suorittamista opintokokonaisuuksista.

Laajan oppimäärän *perusopintojen päättyessä* oppilas saa todistuksen suoritetuista perusopinnoista. Siinä annetaan sanallinen arvio oppilaan edistymisestä ja osaamisen kehittymisestä perusopintojen aikana.

6.3 Laajan oppimäärän arviointi

Laajan oppimäärän arvioinnin lähtökohtana ovat oppilaan suorittamat *syventävät opinnot*. Lopputyö arvioidaan osana syventäviä opintoja. Arviointi perustuu opetussuunnitelmassa määriteltyihin kriteereihin. Sanallinen arvio kuvaa oppilaan edistymistä ja saavutettua osaamista suhteessa syventävien opintojen tavoitteisiin. Sanallisessa arviossa painotetaan oppilaan oppimisen ja osaamisen vahvuuksia.

6.4 Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Oppilas voi saada opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmat opinnot tai muutoin hankitun osaamisensa arvioiduksi ja tunnustetuksi. Osaamisen tunnustaminen tehdään perustuen selvityksiin oppilaan opinnoista tai osaamisen näyttöihin sekä suhteessa kunkin hyväksiluettavan opintokokonaisuuden tavoitteisiin ja sisältöihin.

Aikaisempia opintoja voidaan hyväksi lukea tapauskohtaisesti opintojen kokonaisuus arvioiden ja huomioiden. Oppilaan on itse hankittava ja toimitettava hyväksi lukevalle oppilaitokselle muun oppilaitoksen myöntämät dokumentit (opintosuoritusotteet, todistukset tms.) aikaisemmista suorituksistaan.

Myös oppilaan siirtyessä opiskelemaan oppimäärästä toiseen osaamisen tunnustamisessa ja opintojen hyväksilukemisessa menetellään, kuten edellä on kuvattu.

6.5 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Oppilaalle annetaan taiteenalan taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän perusopintojen todistus sen jälkeen, kun hän on suorittanut laajaan oppimäärään sisältyvät perusopinnot.

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän perusopintojen todistus

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän perusopintojen todistuksen tulee sisältää seuraavat asiat:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- oppilaitoksen nimi
- taiteenala
- oppilaan nimi ja henkilötunnus
- opiskeluaika vuosina
- oppilaan suorittamat laajan oppimäärän perusopinnot
 - kunkin opintokokonaisuuden nimi ja laajuus
- Sanallinen arvio oppilaan suorittamista taiteenalan laajan oppimäärän perusopinnoista
- rehtorin allekirjoitus ja oppilaitoksen leima
- kunnan omalla päätöksellään järjestämässä taiteen perusopetuksessa todistukseen merkitään taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman hyväksymispäivämäärä

- merkintä, että koulutus on toteutettu Opetushallituksen päättämien taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden 2017 mukaisesti.

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän päättötodistus voi sisältää liitteitä.

Opintoihin sisältyvien opintokokonaisuuksien suorittaminen edellyttää riittävää läsnäoloa.

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän päättötodistus

Oppilaalle annetaan taiteenalan laajan oppimäärän päättötodistus sen jälkeen, kun hän on suorittanut laajaan oppimäärään sisältyvät perusopinnot ja syventävät opinnot.

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän päättötodistuksen tulee sisältää seuraavat asiat:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- oppilaitoksen nimi
- Taiteenala
- oppilaan nimi ja henkilötunnus
- opiskeluaika vuosina
- oppilaan suorittamat laajan oppimäärän perusopinnot
 - kunkin opintokokonaisuuden nimi ja laajuus
- oppilaan suorittamat laajan oppimäärän syventävät opinnot
 - kunkin opintokokonaisuuden nimi ja laajuus
- syventäviin opintoihin sisältyvän laajan oppimäärän lopputyön aihe
- Sanallinen arvio oppilaan suorittamista taiteenalan laajan oppimäärän perusopinnoista
- rehtorin allekirjoitus ja oppilaitoksen leima
- kunnan omalla päätöksellään järjestämässä taiteen perusopetuksessa todistukseen merkitään taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman hyväksymispäivämäärä
- merkintä, että koulutus on toteutettu Opetushallituksen päättämien taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden 2017 mukaisesti.

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän päättötodistus voi sisältää liitteitä.

Opintoihin sisältyvien opintokokonaisuuksien suorittaminen edellyttää riittävää läsnäoloa.

Osallistumistodistus taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opinnoista

Oppilaalle annetaan pyydettäessä osallistumistodistus suorittamistaan taiteenalan yleisen oppimäärän opinnoista, jos opinnot keskeytyvät tai oppilas tarvitsee niitä muusta syystä. Osallistumistodistus voi sisältää liitteitä.

7 KUVATAIDE

Taide- ja muotoilukoulu Taika on lasten ja nuorten kuvataidekoulu, joka tarjoaa kuvataiteen laajan oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta päijätähämäläisille lapsille ja nuorille Lahdessa. Oppilaitosta ylläpitää Lahden kaupunki. Taika on hallinnollisesti osa Wellamo-opistoa.

Kuvataiteen laajan oppimäärän tehtävänä on tukea oppilaan kasvua, itsetuntemusta, identiteetin rakentumista ja kulttuurista osaamista kuvataiteen keinoin. Opetus vahvistaa oppilaan kokemusta itsestään visuaalisen kulttuurin aktiivisena toimijana sekä luovana ja vastuullisena yhteisön jäsenenä. Opinnot kehittävät visuaalisen havainnoinnin, ajattelun, ilmaisun, tulkinnan ja arvottamisen taitoja sekä luovat edellytyksiä uuden oppimiselle.

Opetus rakentaa yhteyksiä oppilaiden omien kuvallisten kulttuurien sekä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin välille. Opintoissa tarkastellaan visuaalisen kulttuurin jatkuvaa muuntumista ja avoimia rajoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia syventyä heille merkityksellisiin sisältöihin, teemoihin ja ilmaisun keinoihin. Oppilaiden kokemusmaailmaan kiinnittyvällä lähestymistavalla luodaan perustaa oivalluksia herättävälle oppimiselle ja tekemisen ilolle. Oppilasta kannustetaan nauttimaan kuvataiteesta sekä arvostamaan omaa ja muiden taiteellista työtä.

Opintojen edetessä oppilas harjaantuu tulkitsemaan, arvioimaan ja arvottamaan kuvallisia ilmiöitä eri näkökulmista. Opetuksessa kannustetaan pohtimaan kuvataiteen yhteiskunnallisia merkityksiä ja kehittämään kriittistä ajattelua. Oppilasta rohkaistaan tarkastelemaan omaa taiteellista työskentelyä suhteessa visuaalisen kulttuurin kenttään. Opetuksessa tarkastellaan taiteiden ja tieteiden yhteyksiä sekä innostetaan niiden soveltamiseen opintoissa. Taiteen toimintatapoja käytetään vuorovaikutuksen, yhteistyön, osallistumisen ja vaikuttamisen välineenä. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti paikallisia kulttuuripalveluita ja muita resursseja, ja ne antavat valmiuksia kuvataiteen elinikäiselle ja omaehtoiselle harrastamiselle sekä opintojen jatkamiselle muissa koulutusmuodoissa.

Taide- ja muotoilukoulu Taika luo edellytyksiä taiteen ja taidekasvatuksen kehittämiseksi Suomessa. Taiteen perusopetuksen tehtävää toteutetaan yhteistyössä muiden taidekasvatusta antavien oppilaitosten ja tahojen kanssa paikallisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti.

Taide- ja muotoilukoulu Taikassa opetus kehittää kuvataiteen ja muotoilun osaamista ja antaa valmiuksia hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen koulutukseen. Opetus perustuu moniarvoiselle ja uudistuvalla kulttuuriperinnölle ja sillä vahvistetaan oppilaan omaehtoisen ilmaisun, tulkinnan ja arvottamisen taitoja. Opinnot tukevat oppilaiden luovan ajattelun ja osallisuuden kehittymistä. Taiteen perusopetus vahvistaa oppilaiden identiteettien rakentumista ja kulttuurisen lukutaidon kehittymistä.

7.1 Varhaisiän kuvataidekasvatus

Varhaisiän kuvataidekasvatuksen lähtökohtana ovat lapsen elämisaailmaa koskettavat visuaalisen kulttuurin ilmiöt. Opetuksessa kuvataidetta ja visuaalista maailmaa lähestytään leikinomaisin keinoin rohkaisten lasta ilmaisemaan ja pohtimaan havaintojaan ja tulkintojaan nähdystä, kuullusta, koetusta ja kuvitellusta. Lapsen aktiivista toimijuutta ja moniaistista suhdetta maailmaan vahvistetaan tutkivien, kokeilevien ja taiteiden välisten työskentelytapojen kautta. Opetus kannustaa iloitsemaan omasta ja toisten työstä sekä toimimaan ryhmässä muut huomioiden. Motorisia taitoja ja pitkäjänteisyyttä harjoitellaan kokeilemalla vaihtelevia työtapoja ja välineitä.

Varhaisiän opintojen rakenne ja laajuus ovat esitelty laajemmin erillisessä liitteessä.

Liite 3. Taikan opetuskokonaisuudet taulukkona

7.2 Kuvataiteen perusopinnot

Kuvataiteen perusopintojen tarkoituksena on oppilaan kuvataiteellisen ajattelun ja ilmaisun tavoitteellinen ja pitkäjänteinen kehittäminen. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaan omakohtaisen taidesuhteen muotoutumista ja identiteetin rakentumista kuvataidekulttuurin aktiivisena toimijana.

Laajan oppimäärän perusopintojen laskennallinen laajuus on 800 tuntia. Perusopinnot koostuvat kolmesta opintokokonaisuudesta. Perusopintoihin voi sisältyä vapaavalintaisia täydentäviä opintokokonaisuuksia. Taide- ja muotoilukoulu Taikassa opiskelee 6 -13 -vuotiaita oppilaita.

Rakenne ja laajuus

Opintokokonaisuus 1

- Perusopinnot /ryhmä E (6 –vuotiaat)
- Perusopinnot /ryhmä 1 (7 –vuotiaat)
- Perusopinnot /ryhmä 2 (8 –vuotiaat)

Opintokokonaisuus 2

- Perusopinnot /ryhmä 3 (9 –vuotiaat)
- Perusopinnot /ryhmä 4 (10 –vuotiaat)
- Perusopinnot /ryhmä 5 (11 –vuotiaat)

Opintokokonaisuus 3

- Perusopinnot / Muotoilu periodi 6.1- 8.1, (12-14 -vuotiaat)
- Perusopinnot / Piirustus ja maalaus periodi 6.2- 8.2 (12 -14 –vuotiaat)
- Perusopinnot / Mediataide periodi 6.3- 8.3 (12 -14 –vuotiaat)
- Perusopinnot / Erilaiset ympäristöt periodi 6.3—8.3 (12 -14 –vuotiaat)

Peruspintojen rakenne ja laajuus on esitelty laajemmin liitteissä.

Liite 3. Taikan opintokokonaisuudet taulukkona

Tavoitteet ja sisällöt

Keskeisien tavoitteiden laadinnassa on huomioitu opetussuunnitelman mukaisesti seuraavat lähtökohdat: *Taidesuhde, Visuaalinen lukutaito ja Osallisuus ja vaikuttaminen*. Keskeisiä sisältöjä ovat *Kuvan kieli ja taiteen ilmaisukeinot, Omat kuvat, Taiteen maailmat ja Visuaalinen ympäristö*.

Perusopintojen tavoitteet ja sisällöt on esitelty liitteissä.

Liite 4. Taikan perusopintojen opintokokonaisuudet

Lisäksi oppilas osallistuu yhteisiin projekteihin, opintomatkoihin ja näyttelyvierailuihin, joita järjestetään säännöllisesti. Oppilas osallistuu omilla teoksillaan Taikan näyttelyihin.

Perusopintojen täydentävät opintokokonaisuudet on esitelty liitteissä.

Liite 5. Taikan täydentävät opintokokonaisuudet

7.3 Kuvataiteen syventävät opinnot

Kuvataiteen syventävien opintojen tarkoituksena on oppilaan kuvataiteellisen ajattelun ja ilmaisun syventäminen opintoja laajentamalla tai niitä painottamalla hänen omien tavoitteidensa suuntaisesti ja valitsemiaan työtapoja käyttäen. Opetuksen tavoitteena on kannustaa oppilasta osallistumaan ja vaikuttamaan omaan elinympäristöönsä ja yhteiskuntaan. Syventäviin opintoihin sisältyy lopputyö, joka muodostuu taiteellisesta työstä, työskentelyprosessin dokumentoinnista ja kirjallisesta osuudesta, jossa oppilas arvioi omaa työtään. Lopputyössä oppilas tuo esiin kuvataiteellista ajatteluaan ja ilmaisuaan sekä hahmottaa niitä suhteessa kuvataiteeseen tai muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Taide- ja muotoilukoulu Taikassa syventävissä opinnoissa oppilas valitsee itseään kiinnostavan taiteenalan tarjolla olevista työpajoista. Oppilas voi opiskella samassa työpajassa tai vaihtaa työpajaa vuosittain kiinnostuksensa ja suuntautumisensa mukaan. Syventävissä opinnoissa opetusta annetaan neljästä kuuteen vuoteen. Oppilas tekee lopputyön saadakseen taiteen laajan oppimäärän syventävien opintojen päättötodistuksen.

Rakenne ja laajuus

Syventävät opinnot koostuvat yhdestä opintokokonaisuudesta. Opintokokonaisuus 4 sisältää työpajoja, joiden laskennallinen laajuus on 500 tuntia.

Opintokokonaisuus 4

Syventävien opintojen rakenne ja laajuus on esitelty liitteessä.

Liite 3. Taikan opintokokonaisuudet taulukkona

Tavoitteet ja sisällöt

Keskeisien tavoitteiden laadinnassa on huomioitu opetussuunnitelman mukaisesti seuraavat lähtökohdat: *Taidesuhde, Visuaalinen lukutaito ja Osallisuus ja vaikuttaminen*. Keskeisiä sisältöjä ovat *Kuvan kieli ja taiteen ilmaisukeinot, Omat kuvat, Taiteen maailmat ja Visuaalinen ympäristö*.

Syventävien opintojen tavoitteet ja sisällöt sekä valinnaiset työpajat on esitelty liitteessä.

Liite 6. Taikan syventävien opintojen opintokokonaisuudet

Liite 7. Taikan valinnaiset työpajat

Lopputyöprosessi on esitelty liitteessä.

Liite 8. Taikan lopputyöohje ja lopputyön arvioinnin kriteerit

Syventäviin opintoihin voi sisältyä vapaavalintaisia täydentäviä opintokokonaisuuksia. Lisäksi oppilas osallistuu yhteisiin projekteihin, opintomatkoihin ja näyttelyvierailuihin, joita järjestetään säännöllisesti. Oppilas osallistuu syventävien opintojen aikana omilla teoksillaan Taikan näyttelyihin.

Syventävien opintojen täydentävät opintokokonaisuudet on esitelty liitteessä.

Liite 5. Taikan täydentävät opintokokonaisuudet

7.4 Työtavat kuvataiteen opetuksessa

Opetuksessa valitaan työtapoja, jotka kannustavat vuorovaikutukseen, yhdessä tekemiseen, toisilta oppimiseen ja oman oppimisen reflektointiin. Työtapojen valinnoissa huomioidaan oppilaiden omat tavoitteet, yksilölliset tarpeet ja kiinnostuksen kohteet. Oppilasta kannustetaan ottamaan aktiivinen rooli työtapojen valinnassa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä, teknologioita ja mediavälineitä. Työtapojen monipuolisuutta edistetään hyödyntämällä paikallisia kulttuuripalveluja, verkostoja, toimijoita ja globaaleja mahdollisuuksia.

Tavoitteena on, että valitut työtavat ja oppimisympäristöt tukevat tutkivaa asennetta uuden oppimisessa ja kriittisen ajattelun kehittymistä. Työtavoilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, tekniikoiden ja ilmaisun keinojen käyttö sekä pitkäjänteinen harjoittelu ja taitojen syventäminen. Oppilaita kannustetaan kokeilemiseen, improvisointiin ja sattuman hyödyntämiseen.

Opetuksen tueksi otetaan käyttöön visuaalisten taiteiden teknologisia sovelluksia siinä määrin kuin opetusympäristöt antavat mahdollisuuksia. Pedanet-oppimisympäristö ja vastaavat opetussivustot otetaan käyttöön edistämään ja tukemaan opetusta monin tavoin.

Muotoilusta ja sen opettamisesta

Taide- ja muotoilukoulu Taikassa muotoilun opetus perustuu käsityöllisen muotoilun lähtökohtiin. Käsityöllisessä muotoilussa ei tutkita/suunnitella teollisen sarjatuotannon vaatimuksiin sopivia tuotteita, vaan suunnittelija ja valmistaja on sama henkilö. Käsityömuotoilussa tavoitteena on suunnitella ja valmistaa esine, minkä olemus havainnollistaa tuotteen käytettävyyden ominaisuuksia unohtamatta tuotteen esteettistä ilmettä. Käsityöllisen muotoilun lähtökohta on tuotteen käytettävyydessä. Käsityöllinen muotoilu on sukua plastiselle sommittelulle, mutta eroaa siitä käyttöfunktion vaatimuksen osalta.

Käsityöllisen prosessin lähtökohta on usein tietynlaisessa materiaalissa, minkä oletetaan "taipuvan" tuotteen, esineen hahmon käytettävyyden vaatimuksiin.

Oppimisen- ja opettamisen prosessit sisältävät kokemuksellisen, tutkivan ja ilmiöoppimisen/-opettamisen periaatteen: kokeilemalla erilaisten materiaalien mahdollisuuksia oppilas saa tietoa materiaalien toimivuudesta suunnittelemassaan tuotteessa. Käsityöllisen muotoilun lähtökohta on kolmiulotteisessa, tilallisessa luonnostelussa. Oppimisprosessi etenee onnistumisten ja epäonnistumisten sarjana. Työtä/tuotetta rakennetaan vaihe vaiheelta kohti lopputulemaa.

Taikassa arkkitehtuurin ja sisustusarkkitehtuurin alojen kasvatus ja opetus on periodi- ja työpajaopinnoissa yhdistetty muotoilukasvatukseen ja -opetuksen kanssa.

Muotoilun ja arkkitehtuurin opetus lävistää perusopetuksen kaikki opintokokonaisuudet. visuaalisen, kuvallisen opetuksen rinnalla opetellaan ko. alojen perusteita. Opintojen edetessä rakennetaan erilaisia muotoilun, arkkitehtuurin ja/tai ympäristötaiteen kokonaisuuksia, jossa ilmiöoppiminen on mahdollista.

Taikassa taideopetuksen lähtökohtana ovat oppilaan havainnot ja kokemukset. Opetus pohjaa traditioon: tekniikoiden, materiaalien ja kuvasommittelun perusteiden haltuunottoon. Oppimisprosessissa oppilas harjaantuu ilmaisemaan kuvallisin keinoin omia kokemuksiaan, havaintojaan ja ajatuksiaan sekä suhdettaan ympäröivään todellisuuteen.

7.5 Oppimisen arviointi kuvataiteen opetuksessa

Arvioinnin sisältö ja tavoitteet

Taide- ja muotoilukoulu Taikassa arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan oppimista, tukea hänen edistymistään opinnoissa ja kehittää hänen edellytyksiään itsearviointiin. Palautteella oppilasta ohjataan omien tavoitteiden suuntaiseen opiskeluun ja oman oppimisprosessin ymmärtämiseen.

Oppilaan työskentelyä arvioidaan monipuolisesti. Arviointi on oppimiseen kannustavaa, oikeudenmukaista ja eettisesti kestävä. Monipuoliseen jatkuvaan arviointiin sisältyy sekä erilaisia palautteen antamisen tapoja että ohjausta itse- ja vertaisarviointiin. Itsearvioinnissa oppilasta ohjataan pohtimaan oppimistavoitteitaan, havainnoimaan työskentelyään ja tarkastelemaan oman oppimisen edistymistä. Oppilasta rohkaistaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

Arviointi ja sen pohjalta annettava jatkuva palaute on vuorovaikutteista ja edistää oppilaiden osallisuutta. Oppilaita ohjataan oppimisen pohdintaan itsearviointi- ja vertaisarviointitaitoja kehittämällä. Oppilaita rohkaistaan havainnoimaan omaa ja yhteistä työskentelyä sekä antamaan rakentavaa palautetta.

Oppilasta perehdytetään taiteenalan arvioinnin periaatteisiin ja käytäntöihin. Oppilaalle ja hänen huoltajilleen annetaan tietoa oppilaan lukuvuoden aikana suorittamista opintokokonaisuuksista.

Taide- ja muotoilukoulu Taikassa arviointi opintojen aikana perustuu tässä opetussuunnitelmassa kuvattuihin perusopintojen ja syventävien opintojen opintokokonaisuuksien tavoitteisiin. Arviointi ei kohdistu opiskelijoiden arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Kuvataiteen laajan oppimäärän arvioinnin kohteet ovat Taidesuhde, Visuaalinen lukutaito sekä Osallisuus ja vaikuttaminen. Oppilaalle annettavaan oppimisen arviointiin sisältyy palautetta kaikista opetukselle asetetuista tavoitteista.

Perusopintojen arviointi

Perusopinnoissa arvioinnilla tuetaan oppilaan ilmaisun, kuvallisen ajattelun, työskentelytaitojen ja itse- ja vertaisarviointitaitojen kehittymistä. Jatkuvalla arvioinnilla vahvistetaan oppilaan omakohtaisen taidesuhteen muotoutumista, identiteetin rakentumista ja aktiivista toimijuutta. Oppilasta kannustetaan oman oppimisen reflektointiin sanallistamalla, kuvallisesti ja muita ilmaisun keinoja käyttäen.

Oppilas saa lukuvuosittain sanallisen arvioinnin, missä huomioidaan oppilaan taidollista ja tiedollista kehitystä, kehittymistä opinnoissaan suhteessa oppilaan omaan aiempaan kehitykseen.

Perusopintojen päättyessä oppilas saa todistuksen suoritetuista perusopinnoista. Siinä annetaan sanallinen arvio oppilaan edistymisestä ja osaamisen kehittymisestä perusopintojen aikana. Sanallisessa arvioinnissa painotetaan oppilaan oppimisen vahvuuksia suhteessa perusopinnoille asetettuihin tavoitteisiin.

Kuvataiteen laajan oppimäärän kriteerit hyvälle osaamiselle perusopintojen päättyessä (800 tuntia) on esitelty liitteessä.

Liite 9. Taikan arvioinnin kriteerit

Syventävien opintojen arviointi

Syventävissä opinnoissa arvioinnilla tuetaan oppilaan aiempaa itsenäisempää työskentelyä, oppimisen tavoitteiden asettamista, kuvataiteellisen ajattelun ja ilmaisun syventämistä. Jatkuvalla vuorovaikutteisella arvioinnilla oppilasta innostetaan työskentelemään, kommunikoimaan, osallistumaan ja vaikuttamaan. Arvioinnilla ohjataan oppilaan osaamisen kehittymistä syventävien opintojen laajentumisen ja painottumisen mukaisesti. Syventävien opintojen aikana oppilas dokumentoi portfolioon työskentelyprosessiaan: työlleen asettamia tavoitteita ja niiden saavuttamista. Oppilaan kokoama dokumentaatio tukee oppilaan syventävien opintojen tavoitteellista etenemistä.

Päätötodistukseen merkitään sanallinen arvio oppilaan suorittamasta laajasta oppimäärästä. Sanallinen arvio kuvaa oppilaan edistymistä ja hänen saavuttamaansa osaamista suhteessa syventävien opintojen tavoitteisiin. Sanallisessa arviossa painotetaan oppilaan oppimisen ja osaamisen vahvuuksia.

Kuvataiteen laajan oppimäärän kriteerit hyvälle osaamiselle oppimäärän päättyessä (1300 tuntia) on esitelty opetussuunnitelman liitteessä:

Liite 9. Taikan arvioinnin kriteerit

Lopputyö

Kuvataiteen laajan oppimäärän syventäviin opintoihin sisältyy lopputyö, joka muodostuu taiteellisesta työstä, työskentelyprosessin kuvauksesta ja oman oppimisprosessin reflektoinnista. Lopputyön arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan omalle työlleen asettamat tavoitteet ja hänen syventävien opintojensa suuntautuminen.

Lopputyön arvioinnin lähtökohtana on kehittävä arviointi, jossa opettaja ja oppilas keskusteleval arvioitavasta prosessista yhdessä.

Lopputyön keskeiset tavoitteet ja sisällöt on esitelty liitteessä.

Liite 8. Taikan lopputyöohje ja lopputyön arvioinnin kriteerit

8 MUSIIKKI

Musiikin laajan oppimäärän mukaisen taiteen perusopetuksen tehtävänä on luoda edellytykset hyvän musiikkisuhteen syntymiselle. Tavoitteena on, että oppilas kehittää musiikillista osaamistaan ja iloitsee oppimisestaan. Opetus antaa valmiuksia musiikin itsenäiseen harrastamiseen ja oppilaan tavoitteiden mukaiseen musiikkiopintojen jatkamiseen muilla koulutusasteilla.

Musiikillisten taitojen kartuttamisen lisäksi oppilasta rohkaistaan opinnoissaan esteettiseen kokemiseen, luovaan ajatteluun ja tuottamiseen sekä uusien ratkaisujen etsimiseen. Opintojen edetessä oppilas oppii tunnistamaan musiikilliset vahvuutensa ja löytää omat tapansa ilmaista itseään musisoiden. Opetus tukee oppilaan myönteisen minäkuvan, terveen itsetunnon ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Oma musiikkiharrastus asettuu osaksi elävää ja toimivaa musiikkikulttuuria sekä koko taiteiden kenttää.

Musiikin laajan oppimäärän pedagogiset tavoitteet ovat:

- Esittäminen ja ilmaiseminen
- Oppimaan oppiminen ja harjoittelu
- Kuunteleminen ja musiikin hahmottaminen
- Säveltäminen ja improvisointi

Musiikin laaja taiteen perusopetus koostuu perusopinnoista ja syventävistä opinnoista. Perusopintojen aikana suoritetaan opintokokonaisuudet Musiikki 1, Musiikki 2 ja Musiikki 3.

Syventävien opinnot koostuvat opintokokonaisuudesta Musiikki 4, jonka aikana valmistellaan myös lopputyö. Opintojen laskennallinen laajuus on 1300 tuntia. Opinnot suoritetaan 12 vuoden aikana. Wellamo-opistossa musiikin laaja oppimäärä on suunnattu lapsille ja nuorille.

Musiikin laajan oppimäärän opintokokonaisuuksien tarkemmat laajuudet löytyvät liitteestä.

Liite 10. Musiikin laajan oppimäärän opintokokonaisuudet

8.1 Perusopinnot

Musiikin laajat opinnot ovat laajuudeltaan 800 tuntia ja kestävät 9 lukuvuotta. Opintokokonaisuuksia on yhteensä kolme: Musiikki 1, Musiikki 2 ja Musiikki 3.

Musiikki 1

kestää kolme lukuvuotta ja on laajuudeltaan 120 tuntia. *Tavoitteena* on oman soittimen oikean soittoasennon löytäminen ja soittotekniikan eri tekijöiden, soittopuhtauden ja säännöllisen harjoittelun oppiminen. Musiikkia opitaan hahmottamaan myös kuuntelemalla ja laulamalla. Oppilaalle kehittyy kyky lukea helppoa nuottitekstiä ja hän rohkaistuu soittamaan ulkoa ja kuulonvaraisesti. Vähitellen oppilas tottuu musiikin esittämiseen ja tuo musiikin tunnesisältöä esiin esityksessä. Hän saa yhteismusisoinnin kokemuksia ja rohkaistuu improvisointiin ja säveltämiseen.

Sisällöt rakentuvat siten, että oppilas saa omassa instrumentissaan yksilöopetusta 33 tuntia lukuvuodessa. Oppilas osallistuu säännöllisesti lukukausittain konsertteihin ja kerran lukuvuodessa soitinkatselmukseen.

Yhteismusisointi ja musiikin hahmottaminen sisältyvät työtapoina instrumenttiopintojen tuntimäärään. Oppilaalla on mahdollisuus osallistua yhteismusisointiprojektiin. Oppilasta ohjataan myös itsearviointiin.

Musiikki 2

kestää kolmesta neljään lukuvuotta ja on laajuudeltaan 300 tuntia. *Tavoitteena on, että oppilas saa lisää valmiuksia teknisiin ja taiteellisiin perustaitoihin.* Harjoittelu kehittyy säännölliseksi ja itsenäisemmäksi. Myös musiikin hahmotus- ja nuotinlukutaidot kehittyvät. Valmiudet yhteismusisointiin ja laulamiseen kasvavat. Oppilas saa säännöllisiä kokemuksia esiintymisestä ja musiikin tulkitsemisestä eri tyyleissä, myös ulkoa ja kuulonvaraisesti. Eri musiikinlajien ja tyylikausien kuunteluun sekä uusien kappaleisiin tutustumiseen oppilas kykenee itsenäisesti. Hän saa kokemuksia improvisoinnista ja omien kappaleiden tekemisestä.

Sisällöt rakentuvat siten, että oppilas saa lukuvuodessa 33 oman instrumentin yksilöopetuksen tuntia. Oppilas osallistuu säännöllisesti lukukausittain konsertteihin sekä kerran lukuvuodessa soitinkatselmukseen.

Musiikin hahmottaminen 1 ja 2 ovat molemmat kestoltaan kahden lukuvuotta eli niiden suorittaminen kestää neljä vuotta.

Yhteismusisointia oppilas opiskelee 14 tuntia lukuvuodessa. Hän voi osallistua orkesteritoimintaan tai kamarimusiikkiin. Opintojen aikana voidaan järjestää myös yhteismusisointiprojekti.

Oppilasta ohjataan myös itsearviointiin, jota voidaan soveltaa mm. tunteiden hallintaan suoritustilanteessa sekä arvioidessa esiintymisen koettua suoritustasoa suhteessa harjoitusprosessiin ja omiin odotuksiin.

Musiikki 3

kestää kolme lukuvuotta ja on laajuudeltaan 380 tuntia. *Tavoitteena* on, että oppilas saa valmiuksia ylläpitää soittotaitoaan itsenäisesti kohti elinikäistä harrastusta. Hän kykenee hahmottamaan soittamansa musiikin rakenteita kuulonvaraisesti, esittämään ilman nuotteja sekä improvisoimaan ja säveltämään. Oppilas on saanut kokemuksia yhteismusisoinnista ja osaa musisoida ryhmän jäsenenä. Hän osaa tulkita eri aikakausien ja eri musiikinlajien tyylejä. Oppilas tutustuu uuteen musiikkiin kuunnellen ja soittaen sekä seuraa musiikkielämää sen eri muodoissa.

Sisällöt rakentuvat siten, että oppilas saa lukuvuodessa 33 oman instrumentin yksilöopetuksen tuntia. Oppilas osallistuu säännöllisesti lukukausittain konsertteihin sekä kerran lukuvuodessa soitinkatselmukseen.

Musiikin hahmottaminen 3 kestää kaksi lukuvuotta. Opetukseen sisältyy myös musiikin tyylikausien ja kuuntelun eli musiikkitiedon osuus.

Yhteismusisointia oppilas opiskelee 28 tuntia lukuvuodessa. Hän voi osallistua orkesteritoimintaan tai kamarimusiikkiin. Opintojen aikana voidaan järjestää myös yhteismusisointiprojekti.

Oppilasta ohjataan myös itsearviointiin, jota voidaan soveltaa mm. tunteiden hallintaan suoritustilanteessa sekä arvioidessa esiintymisen koettua suoritustasoa suhteessa harjoitusprosessiin ja omiin odotuksiin.

Liite 11. Oppisisällöt soittimittain

8.2 Syventävät opinnot

Musiikin syventävät opinnot ovat laajuudeltaan 500 tuntia ja kestävät 3 lukuvuotta. Opintokokonaisuuksia on yksi, Musiikki 4.

Musiikki 4

Tavoitteena on, että oppilaan itsenäinen harjoittelu ylläpitää pysyvää soittoharrastusta. Oppilas kykenee hyödyntämään oppimiaan musiikin hahmottamiseen liittyviä tietoja ja taitoja soitossaan. Oppilaan yhteismusisointi on aktiivista ja oma-aloitteista. Oppilas esiintyy luontevasti ja tulkitsee musiikkia monipuolisesti sekä ryhmässä että solistisesti. Hän saa kokemuksia uuden musiikin notaatiosta ja soittotekniikoista. Oppilas kehittää säveltämisen ja improvisoinnin taitojaan. Hän kuuntelee ja seuraa aktiivisesti musiikkia ja osallistuu musiikkielämään. Oppilas saa myös valmiudet musiikkiopintojen jatkamiseen.

Sisällöt rakentuvat siten, että oppilas saa lukuvuodessa 33 oman instrumentin yksilöopetuksen tuntia. Oppilas osallistuu säännöllisesti lukukausittain konsertteihin sekä kerran lukuvuodessa soitinkatselmukseen. Opinnot päättävä lopputyö sisältää myös musiikkiesityksen.

Yhteismusisointia oppilas opiskelee 28 tuntia lukuvuodessa. Hän voi osallistua orkesteriin tai kamarimusiikkiin. Opintojen aikana voidaan järjestää myös yhteismusisointiprojekti.

Musiikin hahmottamisen opinnot kestävät kolme lukuvuotta. Ne ovat laajuudeltaan 132 tuntia.

Oppilas valitsee valinnaisia opintoja yhteensä 66 tuntia kahtena vuonna. Opetus on ryhmäopetusta.

Valinnaisia aineita voivat olla esimerkiksi seuraavat vaihtoehdot:

- Säveltäminen ja sovittaminen
- Soinnutus
- Improvisointi
- Lauluyhtye
- Kansanmusiikki

- Musiikkiteknologia
- Projekti

Lopputyö:

Syventävien opintojen alussa oppilas ja ohjaava opettaja laativat suunnitelman lopputyöstä, johon oppilas valmistautuu syventävien opintojen ajan ja syventävien opintojen tuntien puitteissa. Myös valinnaiset opinnot valitaan siten, että ne tukevat lopputyötä. Lopputyö voi sisältää erilaisia osia tai syventää tiettyä aihetta tai osaamista. Lopputyöhön liittyy aina soiva musiikillinen esitys.

Liite 11. Oppisisällöt soittimittain

8.3 Työtavat musiikin opetuksessa

Opetusta annetaan yksilöopetuksena ja ryhmäopetuksena. Opintoihin kuuluu myös esiintymisiä ja omaa harjoittelua. Oppilasta ohjataan itsearviointiin, joka toteutuu pääasiassa omana työnä. Oppilaille voidaan antaa myös itsenäisesti suoritettavia tehtäviä.

Opetuksen työtavoissa kiinnitetään entistä suurempaa huomiota oppilaiden ja opettajien mahdollisuuksiin toteuttaa yhteismusisointia ja tehdä yhteistyötä. Opetuksen monipuolistaminen ja oppilaiden osallistaminen on tavoitteena sekä lasten ja nuorten että myös aikuisten musiikin opetuksessa.

Oppilasta ohjataan kohti itsenäisempää ja tavoitteellisempaa opiskelua. Tärkeää on ylläpitää oppilaan opiskelumotivaatiota niin ryhmäytymisen kuin myös henkilökohtaisten edistysaskelien avulla. Oman oppimisen arviointi ja vähitellen kehittyvä omien tavoitteiden asettaminen kuuluu olennaisena osana musiikin opiskeluun.

Opetuksen tueksi otetaan käyttöön musiikin teknologisia sovelluksia siinä määrin kuin opetusympäristöt antavat mahdollisuuksia. Pedanet ja vastaavat opetussivustot otetaan käyttöön edistämään ja tukemaan opetusta monin tavoin.

8.4 Oppimisen arviointi musiikin opetuksessa

Oppimisen arvioinnin tehtävänä on tukea oppilaan musiikkiopintojen edistymistä ja antaa ohjaavaa palautetta myönteisessä hengessä. Arviointia

annetaan monipuolisesti eri tavoin ja oppilasta ohjataan itsearviointiin ja vertaisarviointiin.

Musiikin laajan oppimäärän pedagogiset tavoitteet ovat arvioinnin kohteina:

- esittäminen ja ilmaiseminen
- oppimaan oppiminen ja harjoittelu
- kuunteleminen ja musiikin hahmottaminen
- säveltäminen ja improvisointi

Sanallista arviointia annetaan opetuksen, oppilaskonserttien ja opintokokonaisuuksien suoritusten yhteydessä. Arviointi perustuu pedagogisiin tavoitteisiin sekä opettavien aineiden ja soittimien erityisiin arviointikriteereihin. Perusopinnoissa pääpaino on jatkuvan palautteen antamisessa. Samalla ohjataan ja vahvistetaan oppilaan itsearviointitaitoja.

Liite 12. Arviointi musiikin laajassa oppimäärässä

Oppilaan suoritettua perusopinnot hänelle annetaan todistus, joka sisältää suoritettut opintokokonaisuudet sekä sanallista arviointia suoritetuista opinnoista.

Syventävissä opinnoissa arvioinnilla tuetaan oppilaan taitojen syvenemistä hänen valitsemissä painotusten ja lopputyön mukaisesti. Itsearviointia ja vertaisarviointia hyödynnetään syventävien opintojen ja lopputyön toteutuksessa.

Oppilaan suoritettua syventävät opinnot hänelle annetaan päättötodistus, joka sisältää suoritettujen perusopintojen opintokokonaisuudet, syventävien opintojen opintokokonaisuudet sekä syventävien opintojen lopputyön aiheen. Oppilaalle annetaan sanallinen arvio suoritetusta laajasta oppimäärästä siten, että arvioinnin lähtökohtana ovat oppilaan suorittamat syventävät opinnot ja että lopputyö arvioidaan osana syventäviä opintoja.

Opetuksen tueksi otetaan käyttöön musiikin teknologisia sovelluksia siinä määrin kuin opetusympäristöt antavat mahdollisuuksia. Peda.net ja vastaavat opetussivustot otetaan käyttöön edistämään ja tukemaan opetusta monin tavoin.

Liite 1. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen suunnitelma

LAHTI

TASA-ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN EDISTÄMISEN SUUNNITELMA 2017 - 2019

SUUNNITELMAN TARKOITUS JA TAVOITE

Yhdenvertaisuuslaki edellyttää viranomaisia tekemään yhdenvertaisuussuunnitelman, jonka tavoitteena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Työnantaja arvioi yhdenvertaisuuden toteutumista ja kehittää työoloja sekä toimintatapoja, joita noudatetaan henkilöstöä valittaessa ja henkilöstöä koskevia ratkaisuja tehtäessä. Edistämistoimenpiteet ovat toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Yhdenvertaisuuslain perusteella ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi kiellettyä on häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä. Laki sisältää myös positiivisen erityiskohtelun käsitteen: Sellainen oikeasuhtainen erilainen kohtelu, jonka tarkoituksena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen taikka syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäiseminen tai poistaminen, ei ole syrjintää. Kohtuullisilla mukautuksilla tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla edistetään vammaisen yhdenvertaista työn saantia ja suoriutumista työtehtävistä sekä etenemistä työuralla.

Sukupuoleen perustuvan syrjinnän kiellosta ja sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisestä säädetään naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa (609/1986). Tasa-arvolain tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva välitön ja välillinen syrjintä sekä edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa.

Lainsäädännön asettamien velvoitteiden ohella Lahden kaupungin tavoitteena on aidosti edistää niitä toimenpiteitä, joilla Lahti tunnetaan ennakkoluulottomana työnantajana, joka antaa mahdollisuuden kehittyä, osallistua ja vaikuttaa kehittämiseen.

SUUNNITELMAN OSA-ALUEET

Lahden kaupungin arvot ovat yhteistyö, avoimuus ja vastuullisuus. Yhdenvertaisuudella ja tasa- arvolla edistetään kaupungin arvojen toteutumista. Kaupungin strategia nojaa viiteen toimintalupaukseen, jotka huomioidaan myös tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä. Toimintalupaukset ovat A. Rohkaisemme omavastuuseen ja osallisuuteen, B. Toteutamme palvelut joustavasti ja vaikuttavasti, C. Vahvistamme teoilla kilpailukykyä ja huolehdimme ympäristöstä, D. Teemme työtä vuorovaikutteisesti ja vastuullisesti sekä E. Uudistamme rakenteita ja toimintatapoja rohkeasti.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta painotamme asiakokonaisuuksina johtamista, työyhteisökulttuuria, työhyvinvointia, rekrytointia, palkkausta, osaamisen kehittämistä ja uralla etenemistä.

JOHTAMINEN JA TYÖYHTEISÖKULTTUURI

Hyvä johtaminen on Lahden kaupungin keskeinen menestystekijä. Esimiestyön laatua mitataan työhyvinvointikyselyllä joka toinen vuosi. Esimiestyön tulokset ovat kehittyneet seuraavasti:

2011 vuonna 3.84, 2013 vuonna 3.90, 2015 vuonna 3.96 ja 2016 vuonna 4.02.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta johtamisen tavoitteena on, että jokainen kokee tulleeensa kohdelluksi oikeudenmukaisesti ja syrjimättömästi.

Työhyvinvointikyselyn tuloksia 2011 > 2013 > 2015 > 2016:

'Minua ei ole syrjitty sukupuolen, iän, mielipiteen, uskonnon, terveyden tms. perusteella': 4.15 > 4.2 > 4.49 > 4.51.

'Työntekijöitä kohdellaan yksikössämme tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti' 3.55 > 3.67 > 3.74 > 3.84.

'Sukupuolten välinen tasa-arvo on toteutunut hyvin' 4.21 > 4.25 > 4.35 > 4.38

Strategia painottaa myös osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuutta työyhteisössä sekä jokaisen itsensä johtamista.

Johtamisella varmistetaan, ettei kaupungin ohjeissa tai toimintatavoissa ole henkilöstöä eriarvoistavia tai syrjiviä asioita. Hyvän johtamisen on luotava mahdollisuuksia edistää henkilöstön osaamista, uralla etenemistä ja työhyvinvointia. Johtamisella toisaalta puututaan epäkohtiin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Jokaisen on omalta osaltaan tuotava esille kokemaansa

yhdenvertaisuuden tai tasa-arvon vastainen kokemus sekä työyhteisössä esiintyvät puutteet.

TOIMENPITEET:

- Varmistetaan koulutuksella, että esimiehet tuntevat yhdenvertaisuuslain sekä tasa-arvolain sisällön ja kaupungin esimiestyön menetelmät ja ohjeet. Esimiehiä tuetaan niiden käytössä.
- Päätöksenteossa varmistetaan, että yhdenvertaisuus ja tasa-arvo toteutuvat.
- Mahdollistetaan esimiesten kollegiaalinen tuki, ongelmien ja haasteiden jakaminen ja keskustelu esimieskollegoiden kanssa yhteisissä tilaisuuksissa.
- Työhyvinvointikyselyn tulosten purkamistilaisuuksissa keskustellaan yhdenvertaisuuden edistämiseen tähtäävistä toimenpiteistä
- Vaikuttamis- ja osallistamismahdollisuudet varhaisessa vaiheessa itseä koskeviin ratkaisuihin ja välitön tiedottaminen.
- Päätöksentekokulttuuri ja johtamisjärjestelmä on selkeä ja se on työyhteisön tiedossa.
- Esimiehiä tuetaan rohkeaan ja kokeilevaan johtamiseen, jolla käytännössä edistetään yhdenvertaisuuden toteutumista. Esimerkkinä on kuntouttava työtoiminta.

TYÖHYVINVOINTI

Työhyvinvoinnin lähtökohtana on turvallinen ja terveellinen työ hyvin johdetussa organisaatiossa. Työoloja kehitetään sellaisiksi, että ne soveltuvat kaikille sukupuolille iästä riippumatta. Lahden kaupungin työhyvinvoinnin käsite perustuu kokonaisvaltaiseen työhyvinvoinnin määritelmään, jossa työhyvinvoinnin nähdään muodostuvan työstä, työoloista ja johtamisesta, motivaatiosta, arvoista ja asenteista, ammattitaidosta ja osaamisesta sekä terveydestä ja toimintakyvystä ja lisäksi muista tekijöistä, jotka olennaisesti vaikuttavat työhyvinvointiin ja sen kokemiseen.

Johtaminen ja esimiestoiminta ovat tärkeitä työhyvinvoinnin tekijöitä, kuten myös työpaikan ilmapiiri ja yhteistoiminta. Motivaatio, arvot ja asenteet synnyttävät työn imua ja sitoutumista. Lisäksi työhyvinvointiin vaikuttavat työn tavoitteet ja organisointi sekä työturvallisuus ja työympäristö. Tämä määritelmä ottaa huomioon myös työn ulkopuoliset tekijät työhyvinvointiin vaikuttavina tekijöinä, kuten työn ja henkilöstön muun elämän yhteensovittaminen.

Työhyvinvoinnin käsite on tunnistettu ja kuvattu työhyvinvointitoimikunnassa. Esimiehellä on rooli työhyvinvoinnin mahdollistajana ja ratkaisijana työyhteisössä.

Työhyvinvointikyselyn tuloksia 2011 > 2013 > 2015 > 2016:

'En ole kokenut häirintää enkä muuta epäasiallista kohtelua.' 4.24 > 4.17 > 4.38 > 4.43

Tiedonkulku (neljän kysymyksen keskiarvo) 3.49 > 3.34 > 3.33 > 3.43

'Yksikössäni vallitsee hyvä ilmapiiri' 3.74 > 3.91 > 3.97 > 4.03

'Työympäristömme on turvallinen ja terveellinen' 3.32 > 3.44 > 3.50 > 3.63

'Yksikössämme noudatetaan turvallisia toimintatapoja' 3.44 > 4.02 > 4.03 > 4.20

'Tunnen oman työkuuntani hyväksi' 3.96 > 3.91 > 3.93 > 3.86

'Edistan työkuuntoani terveellisillä elämäntavoilla' 4.18 > 4.23 > 4.19
(kysymys ei ollut 2011)

'Työni ja vapaa-aikani ovat tasapainossa keskenään' 3.88 > 3.92 > 3.81
(kysymys ei ollut 2011)

TOIMENPITEET:

- Henkilöstöpoliittiset linjaukset sisältävät työhyvinvoinnin kehittämisen ja edistämisen.
- Huolehditaan linjausten vieminen käytäntöön ja seurataan linjausten toteutumista ja noudattamista yhteistoiminnassa
- Huolehditaan varhaisen tuen toimintamallin jatkuvasta kehittämisestä ja toimintamallin viemisestä käytäntöön esimiesten välityksellä. Tehdään Kevan kanssa yhteistyössä kysely esimiehille 1/2017 Aktiivisesta varhaisesta tuesta, jonka tuloksista johdetaan tarvittavat toimenpiteet työhyvinvoinnin edistämiseen.

REKRYTOINTI, PALKKAUS, OSAAMISEN KEHITTÄMINEN JA URALLA ETENEMINEN

Rekrytoinnissa noudatetaan Suomen lakeja ja Lahden kaupungin rekrytointiopasta sekä henkilöstöpoliittisia linjauksia. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta työpaikkailmoitukset

laaditaan siten, ettei nk. piilosyrjintää tapahdu esimerkiksi edellyttämällä epäasiallisesti asioita, jotka tosiasiallisesti syrjäyttäisivät joitakin ryhmiä tarpeettomasti.

Palkkauksessa noudatetaan samantasoista tehtäväkohtaista palkkaa samasta tai samanarvoisesta työstä sekä miehille että naisille. Samanarvoisuus edellyttää tehtävien vaativuuden arviointia. Suurimmat ammattiryhmät kaupungilla ovat lastentarhanopettajat, päiväkodinjohtajat, lastenhoitajat, opettajat, lehtorit, rehtorit. 2016 tehdyn selvityksen perusteella Lahden kaupungilla näissä ammattiryhmissä naisten ja miesten välillä on toteutunut tasa-arvo tehtäväkohtaisten palkkojen määrittämisessä.

Osaamisen kehittämisen ja työuralla etenemisen periaatteet on linjattu henkilöstöpoliittisiin periaatteisiin. Suunnitelmallisella ja tavoitteellisella osaamisen johtamisella varmistetaan myös se, että henkilöstöä kohdellaan yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti mahdollistaen tehtävästä toiseen siirtyminen, koulutukseen ja muuhun valmennukseen pääsy.

Työhyvinvointikyselyn tuloksia 2011 > 2013 > 2015 > 2016:

'Voin hyödyntää osaamistani ja ammattitaitoani työssäni' 4.19 > 4.25 > 4.27 > 4.32

'Minulla on mahdollisuus kehittää ammattiosaamistani esimerkiksi kouluttautumalla' 3.66 > 3.95 > 3.86 > 3.90

'Esimieheni käy kanssani vähintään kerran vuodessa kehityskeskustelun' 4.09 > 4.16 > 4.21

TOIMENPITEET:

- Rekrytointiopas uudistetaan siten, että se käsittää yhdenvertaisuuslain määräykset
- Varmistetaan koulutuksella, että esimiehet toimivat kaupungin rekrytointioppaan mukaisesti
- Henkilöstöpalvelut seuraa palkkausjärjestelmän toimivuutta ja palkkahinnoittelun soveltamista säännöllisesti
- Ryhmä- ja/tai yksilökehityskeskustelut käydään kaikkien kanssa vuosittain
- Henkilöstöä kannustetaan sisäiseen työkiertoon ja muuhun osaamisen kehittämiseen

Liite 2. Wellamo-opiston yhdenvertaisuussuunnitelma

Hyväksytty opiston johtoryhmässä 4.5.2018

Wellamo-opiston yhdenvertaisuussuunnitelma

Sisältö

Johdanto

Osallisuuden tukeminen

Vuorovaikutus ja toimintakulttuuri

Syrjinnän ja seksuaalisen häirinnän ehkäisy

Vammaisuus

Opiskelemaan hakeutuminen

Opiskelu, opetus ja koulutussuunnittelu

Opetuksen mukauttaminen ja eriyttäminen

Taiteen perusopetuksen oppimäärän yksilöllistäminen

Toimenpiteet

Nykyisten opiskelijoiden profiili

Lähdemateriaali

Johdanto

Yhdenvertaisuuslaki velvoittaa viranomaiset tekemään toimintaansa ja työnantajarooliaan koskevan yhdenvertaisuussuunnitelman (20.1.2004/21, 4 §). Lahden kaupungilla on tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen suunnitelma 1.1.2017 lähtien. Suunnitelman tavoitteena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa.

Yhdenvertaisuussuunnittelun tarkoitus on varmistaa, että erilaisista lähtökohdista tulevat henkilöt saavat tasavertaiset mahdollisuudet opiskeluun ja työntekoon, mikä lisää oppilaitoksen houkuttelevuutta. Tässä suunnitelmassa käsitellään vain oppilaitoksentoiminnan kehittämiseen tähtäävää tasa-arvosuunnitelmaa.

Wellamo-opistossa kaikkien tulee kantaa vastuuta yhdenvertaisuuden toteutumisesta. Yhdenvertaisuuslain perustella ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi kiellettyä on häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä. Laki sisältää myös positiivisen erityiskohtelun käsitteen: Sellainen oikeasuhtainen erilainen kohtelu, jonka tarkoituksena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen taikka syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäiseminen tai poistaminen, ei ole syrjintää.

Wellamo-opistossa on otettava huomioon opetuksen saavutettavuus ja esteettömyys kaikessa päätöksenteossa, strategisessa työssä ja opetuksen kehittämisessä.

Saavutettavuudella tarkoitetaan

- mahdollisimman vähän rajoittavia ympäristöjä ja liikkumisen esteettömyyttä
- opetuksen, palvelujen ja viestinnän saavutettavuutta
- välineiden ja materiaalien käytettävyyttä
- kommunikaation ja tiedon ymmärrettävyyttä sekä mahdollisuutta osallistua vuorovaikutukseen ja itseä koskevaan päätöksentekoon

Esteettömät ja saavutettavat ympäristöt, palvelut ja viestintä huomioivat ihmisten moninaisuuden ja edistävät yhdenvertaisuutta. Saavutettava oppimisympäristö on siis paitsi esteetön myös joustava, ja se ottaa mahdollisuuksien mukaan huomioon jokaisen oppijan yksilölliset lähtökohdat.

Lahden kaupunginhallitus on hyväksynyt Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen suunnitelman vuosille 2017 - 2019 kokouksessaan 30.1.2017. Ohessa:

”Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta painotamme asiakokonaisuuksina johtamista, työyhteisökulttuuria, työhyvinvointia, rekrytointia, palkkausta, osaamisen kehittämistä ja uralla etenemistä.”

Osallisuuden tukeminen

Wellamo-opiston toiminnan lähtökohtana on yhteisön jäsenten kokemus osallisuudesta, joka syntyy yhdessä toimimisesta ja kaikkien ottamisesta mukaan toimintaan. Esteettömiä ja saavutettavia oppimisympäristöjä, palveluja ja viestintää kehittämällä voidaan lisätä laajempaa yhteiskunnallista osallisuutta.

Aktiivisella osallisuuden edistämällä saadaan aikaan uusia käytänteitä ja kehitetään jatkuvasti olemassa olevia toimintatapoja. Käytännössä tämä tarkoittaa, että Wellamo-opisto arvioi kaikkea toimintaansa mm. eri sukupuolten tai toimintarajoitteisten henkilöiden osallisuuden näkökulmasta ja kehittää toimintatapoja yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi.

Osallisuus liittyy myös viestinnän saavutettavuuteen, jota voidaan edistää monin tavoin. Toiminnasta voidaan tiedottaa paitsi eri kielillä myös harkiten, millaista mielikuvaa tiedottamisessa rakennetaan tai ylläpidetään kuvin ja sanoin sekä kenelle sen ajatellaan olevan suunnattu. Osallisuutta edistää myös viestinnän moninaisuus.

Vuorovaikutus ja toimintakulttuuri

Tutkimukset* osoittavat, että toiminta vahvistaa osallistujien hyvinvointia, kun se on oppijalähtöistä. Niin opetus- kuin vuorovaikutustilanteissa on tavoitteena se, että jokainen opiskelija uskaltaa omana itsenään ilmaista mielipiteitään ja ajatuksiaan. Opiskelijoiden keskinäinen vuorovaikutus ja koko opiston toimintakulttuuri ovat parhaassa tapauksessa kannustavia ja erilaisia persoonia tukevia. Opisto on velvollinen kehittämään opiskeluoloja sellaisiksi, että ne soveltuvat sekä naisille että miehille.

Opetuksessa on pyrittävä sukupuolisensitiivisen opetustavan suuntaan.

Sukupuolisensitiivisessä opetustavassa tavoitteena on tunnistaa tyttöjen ja poikien erilaiset tarpeet eri ikä- ja kehitysvaiheissa. Opettajalta sukupuolisensitiivinen työote edellyttää omien työtapojen sekä niiden taustalla olevien arvojen, asenteiden ja normien tarkastelua.

Opistolla on arviointisuunnitelma, jonka mukaisesti seurataan opiskelijoiden tyytyväisyyttä opiston antamaan opetukseen, käytössä on sähköinen ZEF-arviointijärjestelmä ja Hellewi-hallinto-ohjelman sähköinen järjestelmä. Tapauskohtaisesti voidaan kysyä palautetta myös paperilomakkeilla. Lahden kaupungin e-palauttejärjestelmä on myös käytössä. Erillisiä kyselyitä voidaan toteuttaa myös esim. kaupungin mobiilisovelluksen kautta.

Oppijalähtöisyyden toteuttamisessa voidaan pohtia: Millaisia identiteettejä, oppimiskokemuksia, toiveita ja tarpeita oppijat tuovat oppimisympäristöihin? Miten oppijoiden erilaiset toiminnan ja oppimisen tavat heijastuvat opettajan opetuskäytänteisiin? Kykeneekö opettaja tarvittaessa mukauttamaan opetuksen tapoja? Millaiset oppimisprosessit opettaja näkee opetuksessa mielekkäinä?

Syrjinnän ja seksuaalisen häirinnän ehkäisy

Laki kieltää syrjinnän sukupuolen perusteella. Oppilaitoksessa kaikkia opiskelijoita on kohdeltava ja arvioitava yhdenvertaisesti. Opiskelijoilla tulee olla oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Oppilaitoksissa ei pidä sallia minkäänlaista seksuaalista häirintää.

Seksuaalista häirintää voi ilmetä esimerkiksi seuraavin tavoin:

- sukupuolisesti tunkeilevat tai vihjailevat ilmeet ja eleet
- härskit puheet, kaksimielliset vitsit sekä vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat asiattomat huomautukset tai kysymykset
- ei-toivottu fyysinen kosketus

Vammaisuus

Vammaispalvelut koskettavat laajaa ihmisjoukkoa. Arviolta joka kuudes suomalainen elää jonkinasteisen vamman tai toimintakyvyn rajoitteen kanssa. Vaikka vammaispalveluiden piirissä on vain alle viisi prosenttia väestöstä, koskettaa lainsäädäntö myös omaisia ja

läheisiä. Paitsi että monelle vammaiselle palveluista riippuu mahdollisuus hyvään ja itsenäiseen elämään, on vammaispalveluilla myös yleinen yhteiskunnallinen ulottuvuus: miten yhteiskunta turvaa vammaisten ihmisten oikeuksien toteutumisen, miten yhdenvertaisuus ja osallisuus turvataan.

Wellamo-opiston palveluita pyritään mahdollisuuksien ja tarpeen mukaan kohdentamaan myös vammaisten ja toimintarajoitteisten pariin.

Opiskelemaan hakeutuminen

Oppilaitoksissa on kiinnitettävä erityistä huomiota tasa-arvon toteutumiseen opiskelijavalinnoissa, opetusta järjestettäessä ja opintosuorituksia arvioitaessa. Oppilaitoksen sekä muiden koulutusta ja opetusta järjestävien yhteisöjen menettelyä on pidettävä laissa kiellettynä syrjintänä, jos henkilö asetetaan opiskelijavalinnoissa, opetusta järjestettäessä, opintosuoritusten arvioinnissa tai oppilaitoksen tai yhteisön muussa varsinaisessa toiminnassa sukupuolen perusteella muita epäedullisempaan asemaan.

Wellamo-opiston opetus on pääsääntöisesti tarkoitettu kaikille ja erillisiä pääsykokeita ei ole (lukuun ottamatta aikuisten taiteen perusopetus ja musiikin laaja taiteen perusopetus). Osa opetustarjonnasta on suunnattu tietynikäisille, muutama opiskeluryhmä on tarkoitettu esimerkiksi vain miesten liikkumiseen.

Opiskelu opistossa on mahdollista huolimatta asuinkunnasta. Ilmoittautuminen opetukseen on mahdollista sähköisesti Hellewi –järjestelmän kautta, puhelimitse tai toimistossa ja mikäli vapaita paikkoja on, myös ensimmäisellä opetuskerralla. Ilmoittautumisohjeistus on olemassa suomeksi ja englanniksi sekä Taide- ja muotoilukoulu Taikan osalta myös venäjäksi. Mahdolliset etuudet kuten opiskelijoille kohdennettu opintoseteliavustuksen saajat arvotaan.

Tavoitteena on, että Wellamo-opiston sisäinen ja ulkoinen viestintä saavuttaa mahdollisuuksien mukaan eri käyttäjäryhmät.

Opiskelu, opetus ja koulutussuunnittelu

Wellamo-opisto mielletään kaikille avoimena ja monenlaiset osallistumisen tavat huomioon ottavana koulutusjärjestelmänä. Säännöllinen yhteistyö erilaisten moninaisuutta edustavien tahojen kanssa tukee opetuksen suunnittelua ja toteuttamista kestävästi ja yhdenvertaisesti.

Wellamo-opistolla on useita eri toimipisteitä eri puolilla toimialuetta, pääsääntöisesti koulujen tiloissa. Opetuksen ja oppimisympäristön yhdenvertaisuuden osalta pyritään siihen, että menetelmät ovat esteettömiä.

Opetustarjonnan valmistelussa opiskelijoiden monimuotoisuus tulee huomioida osana koulutussuunnittelua. Opetuksessa tulee huomioida myös etä- ja monimuoto-opetuksen tarjoamat mahdollisuudet. Yhdenvertaisuuden toteutuminen tulee huomioida opetusohjelman kurssien nimeämisessä ja sisällöissä.

Opetuksen mukauttaminen ja eriyttäminen

Opetuksen mukauttaminen voi kohdistua muun muassa opetuksen tavoitteisiin, sisältöihin, käytettäviin opetusmateriaaleihin ja -menetelmiin, kommunikaatioon, työtapoihin, arviointiin sekä käytettävissä olevaan aikaan.

Opetusta voi eriyttää esimerkiksi ryhmäopetustilanteissa niin, että oppilaalle annetaan sopivia, kuitenkin motivoivia, tehtäviä ja haasteita. Näin oppilaille voidaan tuottaa onnistumisen kokemuksia sekä tarjota mahdollisuuksia kehittyä ja oppia heidän omien vahvuuksiensa mukaisesti. Opetuksen mukauttamisen ja eriyttämisen avulla opetus on yhdenvertaisesti kaikkien oppilaiden ulottuvilla.

Syrjinnän ehkäisemiseksi tarvitaan toiminnan **kohtuullista mukautusta**, eli tapauskohtaisesti tehtäviä asianmukaisia muutoksia ja järjestelyitä, joilla varmistetaan kaikkien ihmisten mahdollisuus osallistua toimintaan yhdenvertaisesti muiden kanssa. Mukautusvelvoite koskee työnantajien ja koulutuksen järjestäjien lisäksi myös palvelujen tarjoajia, kuten oppilaitoksia.

Kohtuullisilla mukautuksilla tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla edistetään vammaisen yhdenvertaista työn saantia ja suoriutumista työtehtävistä sekä etenemistä työuralla.

Taiteen perusopetuksen oppimäärän yksilöllistäminen

Taiteen perusopetuksen yleisen ja laajan oppimäärän opetussuunnitelmien perusteet (TPOPS 2017) tukevat oppimäärän yksilöllistämistä henkilökohtaisen opetussuunnitelman avulla. Henkilökohtaisessa opetussuunnitelmassa määritellään opintojen laajuus, tavoitteet ja sisällöt, opetuksen ja arvioinnin käytännöt sekä opiskeluaika ottaen huomioon oppilaan yksilölliset ominaisuudet, kuten mahdolliset toimintarajoitteet tai oppimisvaikeudet.

Toimenpiteet

Eu:n tietosuojadirektiiviin vaikutusten huomioiminen 25.5.2018 alkaen

Arviointisuunnitelma vuosille 2016-2019 / jatkuva päivittäminen

Lahden kaupungin työhyvinvointikyselyt

Käytössä on extranet –verkkoympäristö henkilöstölle

Käytössä on Pedanet –oppimisympäristö henkilöstölle ja opiskelijoille

Monimuotoisuuden huomioiminen osana koulutussuunnittelua, opetusta ja viestintää

Vajaakuntoisten työharjoittelun mahdollistaminen osana opiston työyhteisöä

Erillisissä laatu- ja kehittämishankkeissa huomioidaan mm. opetushenkilöstön koulutusmahdollisuudet

Pyritään innovatiiviseen hallinto- ja organisaatorajat ylittävään yhteistyöhön

Nykyisten opiskelijoiden profiili (vuonna 2017)

Työllisiä 38 % / Työttömiä 7 % / Koululaiset, opiskelijat 11 % / Eläkeläiset 27 %

Maahanmuuttajataustaisia 2 %

Kalenteri- vuosi 2017				
2017	Miehiä	Naisia	yhteensä	%
0-20 v	323	1 248	1 571	10
21-60 v	1 364	5 642	7 006	46
yli 60 v	1 232	3 540	4 772	31
ei tiedossa	298	1 549	1 847	12
Yhteensä	3 217	11 979	15 196	100
%	21,2	78,8		

Lähdemateriaali

Oppia kaikille! Yhdenvertaisuussunnittelun opas oppilaitoksille (Sisäministeriö)

*ArtsEqual-toimenpidesuositus: saavutettavuus ja esteettömyys taiteen perusopetuksen lähtökohtana / Taide julkisena palveluna: strategisesti kohti tasa-arvoa Arts as Public Service: Strategic Steps towards Equality

Taideyliopiston koordinoima, monitieteinen tutkimushanke (2015–2020) Hankkeen johtaja: professori Heidi Westerlund, Taideyliopiston Sibelius-Akatemia.

Liite 3. Taikan opintokokonaisuudet taulukkona

Varhaisiän opinnot

Opintokokonaisuus	Kesto	Ikä	h/ vko	Opetus	Muu työ
Varhaisiän opinnot Ryhmä 0	12+13 vko	5-6 -vuotiaat	2	50	0

Varhaisiän opintoja ei lueta laskennalliseen laajuuteen

Perusopinnot

Opintokokonaisuus 1					
Perusopinnot ryhmä E	15+18 vko	6-7 -vuotiaat, esiopetus	2	66	0
Perusopinnot ryhmä 1	15+18 vko	6-7 -vuotiaat, kouluikä	2	66	7
Perusopinnot ryhmä 2	15+18 vko	7-8 -vuotiaat	2	66	7
Opintokokonaisuus 2					
Perusopinnot ryhmä 3	15+18 vko	8-9 -vuotiaat	2	66	0
Perusopinnot ryhmä 4	15+18 vko	9-10 -vuotiaat	2	66	10
Perusopinnot ryhmä 5	15+18 vko	10-11 -vuotiaat	3	99	10
Opintokokonaisuus 3					
Perusopinnot ryhmä 6 / periodiopinnot	15+18 vko	11-12 -vuotiaat	3	99	10
Perusopinnot ryhmä 7 / periodiopinnot	15+18 vko	12-13 -vuotiaat	3	99	10
Perusopinnot ryhmä 8 / periodiopinnot	15+18 vko	13-14 -vuotiaat	3	99	10
				726	74
yhteensä					800 tuntia

Syventävät työpajaopinnot

Opintokokonaisuus 4					
Piirustus ja maalaus I-II	15/18 vko	Yli 14 -vuotiaat	3	99	10
Muotoilu I-II	15/18 vko		3	99	10
Mediataide	15/18 vko		3	99	10
Lopputyökurssi	18 vko		3	54	10
Yhteensä				450	50
Syventävät opinnot					500 tuntia
Kaikki yhteensä					1300 tuntia

Liite 4. Perusopetuksen opintokokonaisuudet, tavoitteet ja sisällöt
OPINTOKOKONAIUUUS 1

OK= opinto kokonaisuus	TAVOITTEET= Arvioinnin kriteerit, eli mitä opitaan			SISÄLLÖT= Mitä aiheita ja ilmiöitä käsitellään, minkä asioiden parissa työskennellään			
OK 1 PERUSOPINNOT	taidesuhde	visuaalinen lukutaito	osallisuus ja vaikuttaminen	kuvan kieli ja taiteen ilmaisukeinot	omat kuvat	taiteen maailmat	visuaalinen ympäristö
RE, 6-vuotiaat, esiopetus R1, 7-vuotiaat, kouluikä R2, 8 -vuotiaat	Tutustun kuvan rakentamisen peruskäsitteistöön, erilaisiin materiaaleihin, välineisiin, materiaaleihin ja tekniikoihin	Tutustun erilaisiin visuaalisiin ilmaisukeinoihin: harjaannun havaitsemaan kuvan, median, muotoilun ja ympäristön visuaalista kieltä.	Harjaannun huomioimaan omassa kuvailmaisussani ja toiminnassani esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja	Tutustun kuvallisiin perustekijöihin ja muotoilun sekä plastisen sommittelun perustekijöihin, kokeilen erilaisten välineiden ja materiaalien ilmaisullisia mahdollisuuksia	Harjoittelen itselleni tärkeiden asioiden ilmaisemista monipuolisella tavalla	Tutustun ja harjoittelen erilaisia tiedonhankinnan tapoja. Harjoitan tiedon hankinnassani myös digitaalisten teknologioiden mahdollisuuksia	Pohdin vastuullista ja turvallista toimintaa (Kestävä kehitys, kierrätys)
	Tutustun taiteiden välisiin työskentelytapoihin (Kuvataide suhde/ Muotoilusuhde; tutustun käsityöllisen muotoilun osa-alueisiin)	Harjoittelen havainnoimaan ympäristöään moniaistisesti ja käyttämään havaintojani oman kuvan tekemisen lähtökohtana	Opin arvostamaan erilaisuutta	Tutustun vähitellen uudenslaisiin työskentelytapoihin ja kuvanteon prosesseihin; tutustun mm. käsityöllisen muotoilun ilmaisukeinoihin	Opettelen etsimään minua kiinnostavia kuvakulttuureja	Tutustun paikalliseen kulttuuriperintöön, taiteeseen ja paikalliseen kulttuuritarjontaan	Opin tunnistamaan erilaisia rakennettuja ja luonnonympäristöjä
	Harjoittelen oman työni suunnittelua ja tavoitteiden asettamista.	Tutustun taiteenhistoriaan	Harjaannun huomioimaan ja arvostamaan ryhmän muita oppilaita ja heidän mielipiteitään	Kokeilen digitaalisten ja muiden teknologioiden mahdollisuuksia kuvallisessa ilmaisussa	Käytän työskentelyssäni aisteja, leikkiä ja mielikuvitusta	Tutustun erilaisiin kulttuureihin taidehistorian kautta	Tutustun erilaisiin esineympäristöihin ympärilläni
	Harjoittelen oman työni arviointia	Harjoittelen työskentelyni sanallistamista ja opin kuuntelemaan ja arvostamaan toisten näkemyksiä	Opettelen päättämään omista valinnoistani, Harjaannun vähitellen tekemään työskentelyssäni tietoisemmin omakohtaisia ratkaisuja	Käytän omaan tai koulun mobiililaitetta opiskeluni osana ja teoksieni dokumentoinnissa, kokeilen mekaniikka tai robotiikka osana ilmaisuni	Suunnittelussa ja tavoitteiden asettelussa hyödynnän kollektiivista miellekarttaa	Harjoittelen työskentelyä ryhmässä	Tutustun ympäristötaiteeseen ja arkkitehtuuriin
	Tutustun mediakasvatuksen osa-alueisiin	Oppilasta rohkaistaan käyttämään mielikuvitustaan ja käyttämään sitä oman kuvan tekemisen lähtökohtana	Harjaannun tarkastelemaan paikallista kulttuurihistoriallisia arvoja	Harjoittelen kuvista keskustelua	Harjaannun pohtimaan omien kuvien henkilökohtaisia merkityksiä		

OPINTOKOKONAISUUS 2

OK= opinto kokonaisuus	TAVOITTEET= Arvioinnin kriteerit, eli mitä opitaan			SISÄLLÖT= Mitä aiheita ja ilmiöitä käsitellään, minkä asioiden parissa työskennellään			
OK 2 PERUSOPINNOT	taidesuhde	visuaalinen lukutaito	osallisuus ja vaikuttaminen	kuvan kieli ja taiteen ilmaisukeinot	omat kuvat	taiteen maailmat	visuaalinen ympäristö
R3, 9 –vuotiaat R4, 10 –vuotiaat R5, 11 -vuotiaat	Osaan kuvan rakentamisen peruskäsitteistön, perusvälineet, materiaalit ja tekniikat ja tunnistan kuvalliset perustekijät ja muotoilun, plastisen sommittelun perustekijät	Tutustun erilaisiin visuaalisiin ilmaisukeinoihin: harjaannun havaitsemaan kuvan, muotoilun, median ja ympäristön visuaalista kieltä	Harjaannun kuvailmaisussani ja toiminnassani ottamaan huomioon esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja	Harjoittelen uusien tekniikoiden, välineiden ja materiaalien hallintaa, Käytän erilaisien välineiden ja materiaalien ilmaisullisia mahdollisuuksia	Opettelen etsimään erilaisista kuvakulttuureista itselleni merkityksellisiä ilmiöitä ja tuomaan ne näkyväksi	Harjoittelen erilaisia tiedonhankinnan tapoja; hyödynnän myös digitaalisten teknologioiden mahdollisuuksia	Tutustun erilaisiin luonnon-, rakennettuihin ja esineympäristöihin
	Opin työskentelemään hyödyntäen erilaisia ilmaisun keinoja, taiteiden välisiä työskentelytapoja ja teknologioita, joissa ovat keskiössä muotoilukasvatuksen osa-alueet	Tutustun taiteiden ja tieteiden välisiin mahdollisuuksiin opinnoissani, havainnoin ympäristöäni moniaistisesti	Harjaannun keskustelevaan omista ja muiden töitä asiaan kuuluvalla käsitteistöllä, Harjaannun ajatuksien, tulkintojen ja kannanottojen esittämiseen opinnoissani	Käytän uudenlaisia työskentelytapoja ja kuvanteon prosesseja; hyödynnän mm. käsityöllisen muotoilun ilmaisukeinoja, tutustun laajemmin plastisen sommittelun perustekijöihin	Pohdin omien kuvien henkilökohtaisia merkityksiä hyödyntäen Miellekarttaa, Harjoittelen itselleni tärkeiden asioiden ilmaisemista monipuolisella tavalla	Tutustun taidehistoriaan	Pohdin vastuullista ja turvallista toimintaa (Kestävä kehitys, kierrätys)
	Harjaannun pitkäkestoisempaan prosessinomaiseen työskentelytapaan ja itsearviointiin	Harjoittelen edelleen työskentelyni sanallistamista ja opin kuuntelemaan ja arvostamaan toisten näkemyksiä	Harjaannun tarkastelemaan paikallista kulttuurihistoriaa	Käytän laajemmin digitaalisten ja muiden teknologioiden mahdollisuuksia kuvallisessa ilmaisussa, Käytän omaan tai koulun mobiililaitetta opiskelussani, kokeilen mekaniikka tai robotiikka osana ilmaisuani	Teen työskentelyssä tietoisemmin omakohtaisia ratkaisuja materiaali- ja tekniikkavalinnoissa	Tutustun paikalliseen kulttuuriperintöön	Hyödynnän ja käytän mediaympäristöä opinnoissani
	Opin oman työni suunnittelussa asettamaan tavoitteita työskentelyprosessille ja harjoittelen itsearviointia, Teen työskentelyssäni tietoisemmin omakohtaisia ratkaisuja	Harjaannun tarkastelemaan visuaalista kulttuuria katsojan ja tekijän näkökulmasta, opin vähitellen sanallistamista ja kuuntelemaan ja arvostamaan toisten näkemyksiä	Huomioin ja arvostan ryhmän muita oppilaita ja heidän mielipiteitään	Harjoittelen itselleni tärkeiden asioiden ilmaisemista monipuolisella tavalla, Harjoittelen kuvista keskustelua	Hyödynnän oman työni suunnittelussa kuvallisia innoituksen lähteitäni	Osallistun ryhmiin	Arkkitehtuuri opinnoissani tutustun rakennettuun Kulttuuriympäristöön ja mietin miten voin vaikuttaa rakennettuun ympäristöön

OPINTOKOKONAISUUS 3 / MUOTOILU PERIODI

OK= opinto kokonaisuus	TAVOITTEET= Arvioinnin kriteerit, eli mitä opitaan			SISÄLLÖT= Mitä aiheita ja ilmiöitä käsitellään, minkä asioiden parissa työskennellään			
OK 3/ PERUSOPINNOT	taidesuhde	visuaalinen lukutaito	osallisuus ja vaikuttaminen	kuvan kieli ja taiteen ilmaisukeinot	omat kuvat	taiteen maailmat	visuaalinen ympäristö
12-14 -vuotiaat <u>Muotoilu Periodi</u>	Muotoilun ilmaisukeinoni kehittyvät ja monipuolistuvat. Harjoittelen hyödyntämään käsityöllisen muotoilun eri ilmaisukeinoja	Muotoilukulttuurin tuntemukseni syvenee; muotoilu nähdään monialaisena, kulttuurisena, yhteiskunnallisena ja taiteeseen liittyvänä ilmiönä	Opettelen hyödyntämään muotoiluopinnoissani esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja kestävän kehityksen näkökulmasta,	Harjoittelen kädentaitoja, kokeilen uusia välineitä ja materiaaleja ja harjoittelen uusia ilmaisukeinoja	Hyödynnän työni suunnittelussa omia innoituksen lähteitäni	Tutustun muotoilun historiaan	<u>Vaihtoehtoisesti:</u> <u>Käsittelen Esine- ja tekstiiliympäristöihin liittyen:</u> asuminen, teknologia, muotoilu muoti-ilmiöt, kulttuurit
	Opin käyttämään muotoilun liittyviä peruskäsitteitä ja tutustun erilaisiin materiaaleihin ja tekniikoihin	Teen valintoja kiinnostukseni mukaisesti ja pohdin omien valintojen vaikutuksia	Tuon näkyväksi ajatuksiani, tunteitani ja tulkintoja muotoilussa ja siitä syntyneissä artefakteissa	Opettelen valitsemaan työhöni tarkoituksenmukaisia materiaaleja	Kirjaan työskentelyprosessian i portfolioon	Tutustun paikalliseen käsityölliseen muotoiluun	<u>Vaihtoehtoisesti:</u> <u>Käsittelen Rakennettuihin ympäristöihin liittyen:</u> Osallisuus, yhteisöllisyys, hyvinvointi, ihmisten viihtyvyys
	Harjoittelen havainnoimaan arjesta, elinympäristöstä nousevia tarpeita	Opin havainnoimaan muotoilun kulttuurillista merkitystä yhteiskunnassa; Näen muotoilun elävänä kulttuuriperintönä	Käytän välineitä ja tekniikoita turvallisesti	Hyödynnän ajankohtaisia taiteen toimintatapoja; Käytän Teknologiaa tekemisen ja ilmaisun välineenä		Toteutan suunnitelmiani käsityöllisin tekniikoin	<u>Vaihtoehtoisesti:</u> <u>Käsittelen Pukeutumiseen liittyen:</u> Identiteetin muotoutuminen, Yhteisöön kuuluminen, Vaatetusteknologia, muoti-ilmiöt, fysiologia/kehollisuus, kulttuurit
	Harjoittelen ymmärtämään menetelmien ja yhteyden lopputulokseen	Innostun uusien taitojen kokeilemisesta, Harjoittelen luovaa ongelmanratkaisua					

OPINTOKOKONAISUUS 3 / PIIRUSTUKSEN JA MAALAUksen PERIODI

OK= opinto kokonaisuus	TAVOITTEET= Arvioinnin kriteerit, eli mitä opitaan			SISÄLLÖT= Mitä aiheita ja ilmiöitä käsitellään, minkä asioiden parissa työskennellään			
Ok 3 PERUSOPINNOT	taidesuhde	visuaalinen lukutaito	osallisuus ja vaikuttaminen	kuvan kieli ja taiteen ilmaisukeinot	omat kuvat	taiteen maailmat	visuaalinen ympäristö
12-14 -vuotiaat <u>Piirustuksen ja maalauksen periodi</u>	Piirustuksen ja maalauksen ilmaisukeinoni kehittyvät ja monipuolistuvat	Kuvataiteen tuntemukseni syvenee	Hyödynnän kuvallisessa ilmaisussani esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja ja niiden merkitystä	Käytän piirustuksen ja maalauksen erilaisien välineiden ja materiaalien ilmaisullisia mahdollisuuksia yhä laajemmin	Tutkin merkityksellisiä kokemuksiani ja kirjaan niitä portfolioon	Tutustun piirustuksen ja maalauksen historiaan työskentelyn ohessa	Havainnoin luontoa ja rakennettua ympäristöä
	Syvennetään aikaisemmin Piirustuksen ja maalauksen liittyviä peruskäsitteitä ja tutustun laajemmin erilaisiin työskentelytapoihin, materiaaleihin ja teknikoihin	Visuaaliset ilmaisukeinoni monipuolistuvat. Harjaannun tutkimaan piirustuksen ja maalauksen visuaalista kieltä	Osaan keskustella kuvallisista prosesseista ja arvioida omia ja muiden töitä asiaan kuuluvalla käsitteistöllä	Harjoittelen kuva-analyysia	Teen työskentelyssä tietoisemmin omakohtaisia ratkaisuja sekä sisällön että teknisten valintojen suhteen	Tutustun myös nykyaikaisen taiteen erilaisiin toimintatapoihin	Pohdin piirustuksen ja maalauksen yhteydessä esteettisiä, ekologisia ja eettisiä käsitteitä
	Harjaannun pitkäjänteiseen työskentelyyn ja pyrin teknisesti viimeistelyyn lopputulokseen	Opin havainnoimaan Piirustuksen ja maalauksen merkitystä taidemaailmassa	Tunnistan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin välittämiä viestejä			Tutustun kulttuurikohteisiin	
	Asetan ilmaisulleni tavoitteita, jotka tukevat taidekasitykseni kehittymistä		Opin tulkitsemaan kuvan kieltä				

OPINTOKOKONAISUUS 3 / MEDIATAITEEN PERIODI

OK= opinto kokonaisuus	TAVOITTEET= Arvioinnin kriteerit, eli mitä opitaan			SISÄLLÖT= Mitä aiheita ja ilmiöitä käsitellään, minkä asioiden parissa työskennellään			
OK 3/ PERUSOPINNOT	taidesuhde	visuaalinen lukutaito	osallisuus ja vaikuttaminen	kuvan kieli ja taiteen ilmaisukeinot	omat kuvat	taiteen maailmat	visuaalinen ympäristö
12 -14 -vuotiaat <u>Mediataiteen periodi</u>	Mediataiteen ilmaisukeinoni kehittyvät ja monipuolistuvat, Työskentelen hyödyntäen mediataiteen eri osa-alueita	Visuaaliset ilmaisukeinoni monipuolistuvat. Harjaannun tutkimaan mediataiteen visuaalista kieltä	Harjaannun keskustelemaan mediataiteesta ja arvioin omia ja muiden töitä asiaan kuuluvalla käsitteistöllä	Käytän erilaisien välineiden ja materiaalien ilmaisullisia mahdollisuuksia	Etsin kiinnostavia kuvakulttuureja ja keskustelen niiden sisällöistä. Hyödynnän oman työni suunnittelussa kuvallisia innoituksen lähteitäni	Tutustun mediataiteen historiaan	Tutkin erilaisia mediaympäristöjä
	Harjaannun oman mediasuhteen rakentamiseen ja mediakulttuurin tarkasteluun sekä omaan ilmaisuun ja kokeiluun	Opin havainnoimaan mediataiteen kulttuurillista merkitystä yhteiskunnassa	Tunnistan mediataiteen välittämiä viestejä ja niissä ilmeneviä arvoja	Opetuksessa käsitellään teknologiaa mediataiteet läpäisevänä ilmiönä. Teknologiaa tutkitaan ilmaisun ja esittämisen välineenä ja sisältönä	Käsittelen omia havaintoja ja itselleni merkityksellisiä kokemuksista ja osallisuutta mediaympäristössä; Tutkin merkityksellisiä kokemuksiani ja kirjaan niitä portfolioon	Tutustun myös nykyaiteen erilaisiin toimintatapoihin; Hyödynnän ajankohtaisia taiteen toimintatapoja mediataiteessa	Pohdin vastuullista ja turvallista toimintaa (Kestävä kehitys, kierrätys; ekologisuus)
	Opin käyttämään mediataiteen liittyviä peruskäsitteitä ja tutustun erilaisiin työskentelytapoihin, materiaaleihin ja tekniikoihin	Opin tunnistamaan mediataiteille ominaiset tuotanto- ja esitystavat ☑ Tutustun mediataiteiden kulttuureihin ja eri taiteenalojen vuorovaikutukseen	Käytän mediateknologiaa osallistumiseen ja vaikuttamiseen ☑	Oman työskentelyn kautta kehitetään omaa mediasuhdetta, ilmaisua sekä mediateknologista osaamista ja tuntemusta mediataiteiden välinein.	Opetuksen sisältöjä rakennetaan oppilaan omista mediaympäristöistä ja -välineistä	Perehdytään mediataiteiden kulttuureihin ja toimintatapoihin (elokuvan ja videotaiteen, mediataiteen, valokuvan, äänitaiteen, pelien, ohjelmistotaiteen, installaation, performanssin ja kulttuurihäirinnän traditiot)	

OPINTOKOKONAISUUS 3 / ERILAISET YMPÄRISTÖT PERIODI

OK= opinto kokonaisuus	TAVOITTEET= Arvioinnin kriteerit, eli mitä opitaan Elin- ja asumisympäristöön kuuluvat luonnon lisäksi sosiaalinen, taloudellinen kulttuurinen, eettinen ja esteettinen ulottuvuus; opin ymmärtämään ympäristöä moniaistisesti omasta elinpiiristä lähtien, omien henkilökohtaisten kokemusten, elämysten ja merkityksellisiksi koettujen ilmiöiden innoittamana			SISÄLLÖT= Mitä aiheita ja ilmiöitä käsitellään, minkä asioiden parissa työskennellään			
OK 3/ PERUS OPINNOT	taidesuhde	visuaalinen lukutaito	osallisuus ja vaikuttaminen	kuvan kieli ja taiteen ilmaisukeinot	omat kuvat	taiteen maailmat	visuaalinen ympäristö
12 -14 -vuotiaat Erilaiset ympäristöt periodi	Suhteeni erilaisiin ympäristöihin kehittyi: tutustun erilaisiin Luonnon- ja rakennettuihin ympäristöihin	Muotoilulliset ja visuaaliset ilmaisukeinoni monipuolistuvat	Rakennan identiteettiäni suhteessa monikulttuuriseen ympäristöön	Opettelen käyttämään erilaisten välineiden ja materiaalien ilmaisullisia mahdollisuuksia asioiden ja ilmiöiden näkyväksi tekemisessä	Havainnoin ympäristöä moniaistisesti. Rakennan identiteettiäni suhteessa elämis- ja asumisympäristöön	Tutustun muotoilun ja arkkitehtuurin alojen uuteen ja historialliseen kirjallisuuteen	Havainnoidaan rakennettujen- ja luonnonympäristöjen ilmiöitä suhteessa asumiseen
	Ympäristöherkkyyden rakentuminen	Tunnistan ympäristön kulttuuriperinnön; sen monikulttuurisuuden	Opin tunnistamaan ympäristön esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja	Omista kokemuksista rakentuva ympäristösuhde	Opettelen tutkimaan ja tuomaan näkyväksi ympäristöstä lähteviä merkityksellisiä havaintoja ja kokemuksiani ja kirjaamaan niitä portfolioon	Tuon näkyväksi vision todellisesta tai fiktiivisestä ympäristöstä	Pohdin vastuullista ja turvallista toimintaa (Kestävä kehitys, kierrätys; ekologisuus)
	Tutustun peruskäsitteisiin, erilaisiin työskentelytapoihin, materiaaleihin ja tekniikoihin		Hyödynnän kokemusmaailmani, harjoittelen moniaistillista havaitsemista	Opettelen hyödyntämään historiallisia kuvastoja oppimiseni tukena			

OPINTOKOKONAISUUS 3 / TAIDEGRAFIIKAN PERIODI

OK= opinto kokonaisuus	TAVOITTEET= Arvioinnin kriteerit, eli mitä opitaan			SISÄLLÖT= Mitä aiheita ja ilmiöitä käsitellään, minkä asioiden parissa työskennellään			
OK 3/ PERUSOPINNOT	taidesuhde	visuaalinen lukutaito	osallisuus ja vaikuttaminen	kuvan kieli ja taiteen ilmaisukeinot	omat kuvat	taiteen maailmat	visuaalinen ympäristö
12-14 -vuotiaat <u>Taidegrafiikan</u> <u>periodi</u>	Taidegrafiikan ilmaisukeinoni kehittyvät ja monipuolistuvat, Työskentelen hyödyntäen taidegrafiikan eri osa-alueita	Kuvataiteen tuntemukseni syvenee; Hyödynnän taiteiden välisyyttä kuvallisessa ilmaisussani; graafinen suunnittelu, kirjansidonta	Harjoittelen hyödyntämään kuvallisessa ilmaisussani esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja; myrkyttömät materiaalit	Käytän erilaisien välineiden ja materiaalien ilmaisullisia mahdollisuuksia	Etsin kiinnostavia kuvakulttuureja ja keskustelen niiden sisällöistä	Tutustun taidegrafiikan historiaan	Havainnoin ympäristöä ja arjen elinympäristöä
	Opin taidegrafiikkaan liittyviä peruskäsitteitä ja tutustun uusiin työskentelytapoihin, materiaaleihin ja tekniikoihin;	Visuaaliset ilmaisukeinoni monipuolistuvat. Harjaannun tutkimaan piirustuksen visuaalista kieltä	Harjoittelen keskustelemaan kuvallisista prosesseista ja arvioida omia ja muiden töitä asiaan kuuluvalla käsitteistöllä	Harjoittelen kuva-analyysyä	Tutkin merkityksellisiä kokemuksiani ja kirjaan niitä portfolioon	Tutustun myös nykytaiteen erilaisiin toimintatapoihin; Hyödynnän ajankohtaisia taiteen toimintatapoja	Pohdin vastuullista ja turvallista toimintaa (Kestävä kehitys, kierrätys; ekologisuus)
	Harjaannun pitkäjänteiseen työskentelyyn ja pyrin teknisesti viimeistelyyn lopputulokseen	Opin havainnoimaan piirustuksen ja taidegrafiikan kulttuurillista merkitystä yhteiskunnassa	Harjoittelen tunnistamaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin välittämiä viestejä ja niissä ilmeneviä arvoja	Työskentelen suoran havaitsemisen ja käsitteellisen kuvan tekemisen liittyvillä työtavoilla	Teen työskentelyssä tietoisemmin omakohtaisia ratkaisuja		
	Asetan ilmaisulleni tavoitteita, jotka tukevat taidekäsitteideni kehittymistä ja mahdollistaa perehtymisen omien kuvien henkilökohtaisiin merkityksiin ja niiden suhdetta muuhun visuaaliseen kulttuuriin		Opin tulkitsemaan kuvan kieltä ja kuvan merkitysten rakentumista				

Liite 5. Taikan täydentävät opintokokonaisuudet

NÄYTTELYT, RETKET JA VIERAILUT

Opetussuunnitelma sisältää käyntejä näyttelyissä sekä omien töiden näyttelyiden suunnittelua ja rakentamista. Oppilaat voivat käydä tutustumassa myös muihin näyttelyihin ja oman alansa ammattilaisten työskentelyyn. Opettaja suunnittelee kullekin lukuvuodelle näyttely- ja tutustumiskäynnit vuosittaisten teemojen puitteissa ja lähiseudun tarjonta huomioiden.

Näyttelykäyntien laajuus voi olla 2-8 tuntia.

VAPAAVALINTAISET OPINNOT

Oppilaille voidaan järjestää työvuoden aikana tai kesällä yhteisiä lyhytkursseja eri teemoista ja tekniikoista. Tavoitteena on syventää ja laajentaa opetussuunnitelmaa tai tutustua erityistekniikoihin, joita ei muutoin opetusohjelmassa ole. Eryityskursseilla voidaan käyttää alaan erikoistuneita opettajia tai kokoontua paikoissa, joissa on erityisvälineistöä. Näille yhteisille kursseille voivat ilmoittautua kaikkien kuntien taiteen perusopetuksessa olevat oppilaat. Näitä vapaavalintaisia kursseja järjestetään työpajaopinnoissa oleville oppilaille ja kurssituntimäärä luetaan mukaan taiteen perusopetuksen päättötodistukseen.

Vapaavalintaisten opintojen laajuus voi olla 6-15 tuntia.

OHJATUT KOTITEHTÄVÄT

Opettaja voi antaa ohjattuja kotitehtäviä, joista oppilas saa suorituksen. Kotitehtävät liittyvät opiskeltavaan aiheeseen ja syventävät oppilaan osaamista.²

Kotitehtävien laajuus voi olla 2-10h.

PROJEKTIT

Opinnoissa on mahdollista osallistua vaihtuviin taideprojekteihin ja hankkeisiin. Projektit toteutetaan mahdollisesti yhteistyössä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.

Projektien laajuus voi olla 0-20 tuntia.

Liite 6. Syventävien opintojen opintokokonaisuudet, tavoitteet ja sisällöt
OPINTOKOKONAIUUUS 4

OK= opinto kokonaisuus	TAVOITTEET= Arvioinnin kriteerit, eli mitä opitaan			SISÄLLÖT= Mitä aiheita ja ilmiöitä käsitellään, minkä asioiden parissa työskennellään			
Ok 4 SYVENTÄVÄT OPINNOT	taidesuhde	visuaalinen lukutaito	osallisuus ja vaikuttaminen	kuvan kieli ja taiteen ilmaisukeinot	omat kuvat	taiteen maailmat	visuaalinen ympäristö
SO Muotoilun työpaja YLI 14- vuotiaat	Muotoilun ilmaisukeinoni kehittyvät ja monipuolistuvat, Työskentelen hyödyntäen käsityöllisen muotoilun eri ilmaisukeinoja	Muotoilukulttuurin tuntemukseni syvenee; Käsityö, teknologia ja muotoilu nähdään monialaisena, kulttuurisena, yhteiskunnallisena ja taiteeseen liittyvänä ilmiönä	Hyödynnän muotoiluopinnoissani esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja kestävän kehityksen näkökulmasta,	Kokeilen uusia välineitä ja materiaaleja, hyödynnän uusia 3- ulotteisia ilmaisukeinoja	Etsin kiinnostavia kuvakulttuureja ja keskustelen niiden sisällöistä. Hyödynnän oman työni suunnittelussa omia innoituksen lähteitäni	Tutustun muotoilun historianaan	<u>Valinnaisesti/ Käsitellen Esine- ja tekstiiliympäristöihin liittyen:</u> asuminen, Toiminnallisuus, teknologia, muotoilu, muoti-ilmiöt, kulttuurit
	Opin käyttämään muotoiluun liittyviä peruskäsitteitä ja tutustun erilaisiin materiaalien ja tekniikoihin	Tee valintoja oman kiinnostukseni mukaisesti ja Pohdin omien valintojeni vaikutuksia	Tunnistan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin välittämiä viestejä ja niissä ilmeneviä arvoja, opin tulkitsemaan kuvan kieltä ja tuotteen rakentumista	Opettelen palvelumuotoilun periaatteita	Kirjaan työskentelyprosessiani työpäiväkirjaan/ portfolioon	Tutustun paikalliseen käsityöllisen alan yrittäjyyteen, osallistun käsityön elävän kulttuuriperinnön kehittämiseen	<u>Valinnaisesti/ Käsitellen Rakennettuihin ympäristöihin liittyen:</u> Osallisuus, yhteisöllisyys, hyvinvointi, ihmisten viihtyvyys
	Havainnoin elinympäristöstä nousevia tarpeita	Opin tunnistamaan muotoilun kulttuurillisia merkityksiä yhteiskunnassa; Näen muotoilun elävänä kulttuuriperintönä	Käytän välineitä ja tekniikoita turvallisesti	Käytän Teknologjaa tekemisen ja ilmaisun välineenä	Pohdin omien kuvien henkilökohtaisia merkityksiä ja niiden suhdetta muuhun visuaaliseen kulttuuriin	Esinemaailmaa pohditaan esteettisyyden, eettisyyden, ekologisuuden näkökulmasta	<u>Valinnaisesti/ Käsitellen Pukeutumiseen liittyen:</u> Identiteetin muotoutuminen, Yhteisöön kuuluminen, Vaatetusteknologia, muoti-ilmiöt, fysiologia, kulttuurit
	Ymmärrän työhöiden, -menetelmien ja järjestyksen yhteyden lopputulokseen	Innostun uusien taitojen kokeilemisesta. Harjoittelen luovaa ongelmanratkaisua			Havainnoin ympäristöä ja arjen elinympäristöä ja pohdin ongelmiin ratkaisuja		

OPINTOKOKONAISUUS 4

OK= opinto kokonaisuus	TAVOITTEET= Arvioinnin kriteerit, eli mitä opitaan			SISÄLLÖT= Mitä aiheita ja ilmiöitä käsitellään, minkä asioiden parissa työskennellään			
Ok 4 SYVENTÄVÄT OPINNOT	taidesuhde	visuaalinen lukutaito	osallisuus ja vaikuttaminen	kuvan kieli ja taiteen ilmaisukeinot	omat kuvat	taiteen maailmat	visuaalinen ympäristö
SO <u>Piirustuksen ja maalauksen työpaja</u> <u>Yli 14-vuotiaat</u>	Piirustuksen ja maalauksen ilmaisulliset taitoni ja taidekäsitykseni syvenyvät oman kuvailmaisun kautta	Taitoni havainnoida visuaalista ympäristöä syvenee	Osaan keskustella kuvallisista prosesseista ja arvioida omia ja muiden töitä asiaan kuuluvalla käsitteistöllä; Esitän ajatuksia, tulkintoja ja kannanottoja opinnoissani	Tutkin kuvan kieltä ja sen rakentamaa merkityssisältöjä Harjoittelen kuva-analyysia, tulkiten kuvan kieltä ja kuvan merkitysten rakentumista	Tutkin havainnoista, kokemuksista, toimintatavoista ja elämänpiiristä sekä merkityksellisistä kuvakulttuureista nousevia sisältöjä	Tutkin teoksia, jotka edustavat eri aikakausia, kulttuureita	Tutkin luontoa ja rakennettuja ympäristöjä
	Identiteettini voimistuu ja rakentuu kuvallisen työskentelyn, kuvien tulkinnan ja oppimisen reflektoinnin kautta	Syventää oppilaan taitoa lukea ja tulkita kuvan kieltä ja ohjata oppilasta perustelemaan tulkintojaan	Pohdin esteettisten, ekologisten ja eettisten arvojen merkitystä	Opin kuvanlukutaitoa ja visuaalista ajattelua. Opin havainnoimaan ympäristöä ja ymmärtämään näkemääni	Pohdin omien kuvien henkilökohtaisia merkityksiä ja kirjaan niitä portfoliooni	Tutustutaan nykytaiteen toimintatapoihin	Pohdin visuaalisen ympäristön esteettisiä, ekologisia, ja eettisiä arvoja piirustus- ja maalaustaiteen keinoin
	Osaan käyttää piirustuksen ja maalauksen eri materiaaleja ja tekniikoita. Harjaannun pitkäjänteiseen työskentelyyn ja pyrin teknisesti viimeisteltyyn lopputulokseen	Kuvallisessa ilmaisussa löydän vähitellen tavoitteeni, joiden mukaisesti pyrin etenemään	Tunnistan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin välittämiä viestejä ja niissä ilmeneviä arvoja	Kokeilen erilaisten välineiden ja materiaalien ilmaisullisia mahdollisuuksia	Teen työskentelyssä tietoisemmin omakohtaisia ratkaisuja mm. materiaali- ja tekniikkavalinnoissa	Tutustutaan taiteen instituutioihin, ajankohtaisiin taiteen ilmiöihin ja kuvataiteilijoiden työhön	
	Saan tukea omiin näkemyksiini ja ratkaisuihin työskentelyssäni. Asetan ilmaisulleni tavoitteita, jotka tukevat käsitykseni kehittymistä ja mahdollistaa perehtymisen omien kuvien henkilökohtaisiin merkityksiin	Syventää oppilaan taiteen historian ja nykytaiteen tuntemusta	Keskustelen kuvallisista prosesseista ja arvioida omia ja muiden töitä asiaan kuuluvalla käsitteistöllä;				

OPINTOKOKONAISUUS 4

OK= opinto kokonaisuus	TAVOITTEET= Arvioinnin kriteerit, eli mitä opitaan			SISÄLLÖT= Mitä aiheita ja ilmiöitä käsitellään, minkä asioiden parissa työskennellään			
OK 4/ SYVENTÄVÄTOPI NNOT	Mediataiteiden opinnoissa perehdytään mediataiteiden kulttuureihin ja toimintatapoihin. Opetus voi rakentua esimerkiksi elokuvan ja videotaiteen, mediataiteen, valokuvan, äänitaiteen, pelien, ohjelmistotaiteen, installaation, performanssin ja kulttuurihäirinnän traditioille. Oman työskentelyn kautta kehitetään omaa mediasuhdetta, ilmaisua sekä mediateknologista osaamista ja tuntemusta mediataiteiden välinein. Opetuksen sisältöjä rakennetaan näistä näkökulmista henkilökohtaisesta yleiseen laajentaen. Sisältöjen käsittelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat havainnot, merkitykselliset kokemukset ja osallisuus mediaympäristöissä.						
	taidesuhde	visuaalinen lukutaito	osallisuus ja vaikuttaminen	kuvan kieli ja taiteen ilmaisukeinot	omat kuvat	taiteen maailmat	visuaalinen ympäristö
Mediataiteen työpaja Yli 14 -vuotiaat	Mediataiteen ilmaisukeinoni kehittyvät ja monipuolistuvat, Työskentelen hyödyntäen mediataiteen eri osa-alueita	Harjaannun käyttämään mediateknologiaa oman ajatteluni ja ilmaisuni välineenä sekä harjoittelen työskentelyni ja teoksieni reflektointia ☐	Harjaannun keskustelemaan mediataiteesta ja arvioin omia ja muiden töitä asiaan kuuluvalla käsitteistöllä	Käytän erilaisien välineiden ja materiaalien ilmaisullisia mahdollisuuksia yhä laajemmin; opin uusia ilmaisukeinoja periodimaisena opiskeluna	Etsin kiinnostavia kuvakulttuureja ja keskustelen niiden sisällöistä. Hyödynnän oman työni suunnittelussa kuvallisia innoituksen lähteitäni	Tutustun mediataiteen historiaan	Tutkin erilaisia mediaympäristöjä
	Harjaannun oman mediasuhteen rakentamiseen ja mediakulttuurin tarkasteluun sekä omaan ilmaisuun ja kokeiluun	Tutustun mediataiteiden kulttuureihin ja eri taiteenalojen vuorovaikutukseen, Opin havainnoimaan mediataiteen kulttuurillista merkitystä yhteiskunnassa	Harjoittelen median ja mediateosten analysoimista, tulkintaa ja arvottamista; Tunnistan mediataiteen välittämiä viestejä ja niissä ilmeneviä arvoja	Opetuksessa käsitellään teknologiaa mediataiteen läpäisevänä ilmiönä. Teknologiaa tutkitaan ilmaisun ja esittämisen välineenä ja sisältönä	Käsitteelen omia havaintoja ja itselleni merkityksellisiä kokemuksia ja osallisuutta mediaympäristössä; tutkin niistä nousevia merkityksellisiä sisältöjä ja aiheita portfolioissani	Perehdytään mediataiteiden kulttuureihin ja toimintatapoihin (elokuvan ja videotaiteen, mediataiteen, valokuvan, äänitaiteen, pelien, ohjelmistotaiteen, performanssin ja kulttuurihäirinnän traditiot)	Pohdin vastuullista ja turvallista toimintaa (Kestävä kehitys, kierrätys; ekologisuus)
	Asetan ilmaisulleni tavoitteita, jotka tukevat mediakäsitykseni kehittymistä ja mahdollistaa perehtymisen omien kuvien henkilökohtaisiin merkityksiin ja niiden suhdetta muuhun visuaaliseen kulttuuriin	Opin tunnistamaan mediataiteille ominaiset tuotanto- ja esitystavat, Opetuksen sisältöjä rakennetaan oppilaan omista mediaympäristöistä ja -välineistä	Harjaannun seuraamaan ympäröivän mediamaailman ilmiöitä osana opintojani ja tarkastelen mediakulttuurin roolia yhteiskunnassa ☐	Oman työskentelyn kautta kehitetään omaa mediasuhdetta, ilmaisua sekä mediateknologista osaamista ja tuntemusta mediataiteiden välinein; perehdyn taiteen alalle ominaisiin työskentelytapoihin, prosesseihin ja ilmaisukeinoihin	Tarkastelen tekijän, teoksen ja yleisön välistä vuorovaikutusta omassa työskentelyssäni ☐	Tutustun myös nykytaiteen erilaisiin toimintatapoihin; Hyödynnän ajankohtaisia taiteen toimintatapoja mediakasvatuksessa	

Liite 7. Taikan valinnaiset työpajat

VALINNAISET TYÖPAJAT syventävissä opinnoissa

Taide ja muotoilukoulu Taika antaa laajan oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta. Työpajaopetus kuuluu syventäviin opintoihin (14-20-vuotiaat), joihin oppilas suuntautuu perusopetuksen periodityöpajojen jälkeen.

Kuvataiteen syventävien opintojen tarkoituksena on oppilaan kuvataiteellisen ajattelun ja ilmaisun syventäminen opintoja laajentamalla tai niitä painottamalla hänen omien tavoitteidensa suuntaisesti ja valitsemiaan työtapoja käyttäen. Opetuksen tavoitteena on kannustaa oppilasta osallistumaan ja vaikuttamaan omaan elinympäristöönsä ja yhteiskuntaan. Syventäviin opintoihin sisältyy lopputyö, joka muodostuu taiteellisesta työstä, työskentelyprosessin dokumentoinnista ja kirjallisesta osuudesta, jossa oppilas arvioi omaa työtään. Lopputyössä oppilas tuo esiin kuvataiteellista ajatteluaan ja ilmaisuaan sekä hahmottaa niitä suhteessa kuvataiteeseen tai muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Oppilas valitsee omasta mielenkiinnostaan lähtien joko visuaalisen tai muotoilun aihealueen ja opiskelee tätä aluetta syys- tai kevät lukukauden tai koko lukuvuoden. Tarjolla olevista työpajoista toteutuvat ne, joihin ilmoittautuu riittävästi oppilaita. Tarkoitus on, että oppilaan ensisijainen työpajavalinta otetaan huomioon ryhmiä muodostettaessa. Joissain tapauksissa voidaan kuitenkin oppilas sijoittaa työpajaan, jonka hän on valinnut kakkosvaihtoehdoksi.

Taikan laajan oppimäärän opetukseen kuuluu yhtenä osana lopputyö. Työ edellyttää oppilaalta vähintään 15-vuoden ikää. Opinnäytetyö on osa varsinaisia syventäviä työpajoja, syventävien opintojen laskennallinen laajuus on 500 tuntia, mikä sisältää opinnäytetyön tekemisen. (Liite 8. Lopputyöohje ja lopputyön arvioinnin kriteerit).

YLEISTÄ

Työpajojen lisäksi lukuvuoden aikana tarjotaan erilaisia viikonloppukursseja, joiden sisällöistä ja ajankohdista ilmoitetaan myöhemmin.

Oppilailla on mahdollisuus osallistua lukuvuonna kahteen työpajaan. Toiseen pajaan osallistuminen kuitenkin edellyttää, että kyseisessä työpajassa on tilaa.

SYVENTÄVIEN OPINTOJEN TYÖPAJAKUVAUKSET

MEDIATAITEEN TYÖPAJA, 14-20 -vuotiaat

Mediataiteiden opinnoissa perehdytään mediataiteiden kulttuureihin ja toimintatapoihin. Opetus voi rakentua esimerkiksi elokuvan ja videotaiteen, mediataiteen, valokuvan, äänitaiteen, pelien, ohjelmistotaiteen, installaation, performanssin ja kulttuurihäirinnän traditioille. Oman työskentelyn kautta kehitetään omaa mediasuhdetta, ilmaisua sekä mediateknologista osaamista ja tuntemusta mediataiteiden välinein. Opetuksen sisältöjä rakennetaan näistä näkökulmista henkilökohtaisesta yleiseen laajentaen. Sisältöjen käsittelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat havainnot, merkitykselliset kokemukset ja osallisuus mediaympäristöissä.

PIIRUSTUKSEN ja MAALAUKSEN TYÖPAJA

Työpajassa perehdytään piirustuksen, maalauksen ja taidegrafiikan eri tekniikoihin ja kuvan rakentamisen menetelmiin. Tavoitteena on syventää oppilaiden teknisiä taitoja ja tukea heidän oman kuvallisen ilmaisunsa kehittymistä. Työpajassa laajennetaan sommittelun ja väriopin tuntemusta, keskustellaan kuvan sisällöllisistä ja ilmaisullisista tekijöistä ja tutustutaan maalaustaiteen historiaan sekä nykytaiteen ilmiöihin. Aihealueet määräytyvät lukuvuoden teeman, oppilaiden kiinnostuksen ja harjoiteltavien tekotapojen mukaan.

MUOTOILU TYÖPAJA I

Työpajassa työskentelyn pääpaino on kolmiulotteisessa hahmottamisessa. Tehtäväkokonaisuuksien lähtökohtana on oppilaan oman tilaan liittyvä mielenkiinnon kohde. Oppilas voi suunnitella ja valmistaa esineen ja sijoittaa sen johonkin olemassa olevaan sisä- tai ulkotilaan. Pajassa tutustutaan muotoilun ja arkkitehtuurin peruskäsitteisiin, suunnitteluprosessiin liittyviin kysymyksiin ja haasteisiin.

MUOTOILU TYÖPAJA II

Työpajassa suunnitellaan ja toteutetaan erilaisia vaatetuksen, pukeutumisen ideoita. Oppilaat suunnittelevat vaatteita, asuja tai asusteita ja ne toteutetaan valmiiksi erilaisin menetelmin. Suunnittelun lähtökohtana on oppilaan omat mielenkiinnon kohteet. Pajassa tutustutaan vaateen suunnittelun prosessiin: mitkä ovat ne toiminnan vaiheet, joita edellytetään, että ideasta syntyy vaate, asu tai asuste.

Liite 8. Lopputyöohje ja lopputyön arvioinnin kriteerit

YLEISESTI LOPPUTYÖSTÄ

Lopputyö on oppilaan itsenäisesti suunnittelema ja toteuttama kokonaisuus, joka sisältää TEOKSEN/TEOSSARJAN ja PORTFOLION. Opinnäytteen tarkoitus on ilmentää oppilaan taiteellisia vahvuuksia ja kykyä itsenäiseen työskentelyyn. Opinnäytetyössä oppilas hyödyntää aiemmin oppimiaan tietoja ja taitoja.

Oppilas tekee lopputyön, kun hän haluaa taiteen laajan oppimäärän syventävien opintojen päättötodistuksen. Syventävien opintojen laskennallinen laajuus on 500 tuntia, mikä sisältää lopputyön tekemisen.

Lopputyö tehdään syventävien opintojen aikana niin, että oppilas opiskelee valitsemassaan työpajassa ko. opettajan ohjauksessa. Työ edellyttää oppilaalta vähintään 16 -vuoden ikää, ja n. 200 tunnin opintoja (2 – 3 lukuvuotta) siltä visuaalisen taiteen tai muotoilun alueelta, jolta oppilas aikoo työnsä tehdä. Tämä tarkoittaa, että työ tehdään menetelmillä ja tekniikoilla, jotka oppilas jo osaa. Opinnäytetyön aiheen ja tekniikan päättää oppilas itse omista mielenkiintonsa kohteista lähtien. Oppilas tekee työstään suunnitelman, jonka opettajat yhdessä hyväksyvät.

Opinnäytetyön tekemiseen kuuluu osallistuminen ohjattuihin lopputyöryhmän tapaamisiin, opinnäytetyöseminaariin, opinnot päättävään näyttelyn rakentamiseen, näyttelyyn kuuluvaan töiden esittelytilaisuuteen ja näyttelyn avajaisiin, yhteensä 54 oppituntia.

Lisäksi lopputyön kuuluu itsenäisen työskentelyn osuus: opinnäytetyön aiheen keksiminen, työn suunnittelu, oppimispäiväkirjan kirjoittaminen, päiväkirjan työstäminen portfolioiksi ja mahdollinen työskentely kotona ja/tai koulussa, yhteensä 10 tuntia.

Työn tekeminen edellyttää, että oppilaan poissaolot ovat sallitun rajoissa.

YKSITYISKOHDAT LOPPUTYÖN SISÄLLÖSTÄ JA TAVOITTEISTA

- Työn aikatauluttaminen. Oppilas on valinnut (yleensä edellisen lukuvuoden keväällä) työpajan, jossa hän haluaa opinnäytteen tehdä. Lopputyöryhmän ensimmäinen yhteinen tapaaminen on syyslukukauden alussa. Tapaamisessa oppilaat esittäytyvät ja kertovat työnsä mahdollisista ideoista. Työ tehdään pääsääntöisesti yhden lukuvuoden aikana.

- Työsuunnitelmasta ja työ/teossarjan valmistamisesta. Valmista työsuunnitelmaa ei välttämättä tarvita. Lopputyön lähtökohdaksi oppilaalla tulee olla jokin oma idea, jota oppilas alkaa kehittää. Oppilas tuo ideoansa eri tavoin kokeillen näkyväksi työskentelyprosessin aikana. Työ siis etenee kokeillen vaiheesta toiseen.

Työskentely tapahtuu oppilaan valitsemassa työpajassa, sopimuksen mukaan itsenäisenä työskentelynä koulun tiloissa ja/tai itsenäisenä työskentelynä kotona.

- Työn ohjaus. Oppilas saa tarvitsemaansa ohjausta valitsemansa työpajan opettajalta, ja lisäksi oppilas osallistuu ohjattuihin opinnäytteryhmän tapaamisiin. Lopputyön ryhmän tapaamisissa käsitellään

opinnäytetyötä kokonaisvaltaisesti: mm. ryhmässä jaetaan muiden kanssa ajatuksia oman työ ideasta, sisällöstä ja tavoitteista, keskustellaan työn ajallisesta etenemisestä – ja mahdollisista esteistä, työpäiväkirjan pitämisestä, portfolion käytännöistä, työn esille asettamista (kevätlukukauden lopputyönäyttely) ja valmiin työn esittelystä arvioitsijalle, ja mahdollisesti lehdistölle. Lopputyön tekijä ottaa pääsääntöisesti vastuun omasta työskentelystään, mutta työn ohjaaja huolehtii, että opinnäytteen tekijä ei koe jäävänsä työnsä kanssa yksin.

- Oppimispäiväkirjan pitäminen ja portfolion työstäminen

Oppimispäiväkirjan pitäminen kuuluu lopputyön tekemiseen. Päiväkirjan pitämisen tarkoituksena on kirjata sanallisesti ja kuvallisesti muistiin mahdollisimman pian – mieluiten heti työskentelykerran päätteeksi – seikkoja, joita oppilas ymmärtää työskentelynsä aikana tapahtuneen. Jos työskentelyn ja sen kirjaamisen väliin jää ajallinen välimatka, se saattaa muuttaa käsitystä siitä, mitä työskentelyprosessin aikana tapahtui.

Oppimispäiväkirja jää oppilaan henkilökohtaiseksi päiväkirjaksi, mutta päiväkirjaa käytetään portfolion pohjana niin, että oppilas valitsee oppimispäiväkirjastaan niitä seikkoja, joita haluaa portfoliossaan työskentelystään kertoa. Olennaisia ovat visuaaliset valinnat perusteluineen. Portfolio on julkinen: Se asetetaan esille opinnäytetyönäyttelyyn visuaalisen työn rinnalle. Portfolio kertoo työn vastaanottajalle – näyttelyssä kävijälle, opettajalle ja päättötyön arvioijalle – oppilaan työn rakentumisesta. Portfolio koostuu opinnäytteen lähtökohdan, idean, esittelystä, työn prosessin kuvauksesta ja itsearvioinnista.

Oppimispäiväkirjan kirjoittajaa auttaa, kun hän pyrkii vastaamaan avoimiin kysymyksiin: kuka, mitä, missä, milloin, miksi ja miten.

Valmis portfolio käsittää tietokoneella kirjoitettua tekstiä 4 – 5 sivua (pistekooltaan 12, rivinväli 1 tai 1,5). Lisäksi työn tekijä liittää portfolioon työn vaatiman määrän kuvallista materiaalia. Muuten portfolion muoto on vapaa.

- Itsearviointi portfoliossa

Itsearvioinnin tarkoitus on syventää tietoisuutta omasta toiminnasta: työskentelyyn kuuluvista lähtökohdista, prosessista, joka vie työtä eteenpäin ja työskentelyn lopputulemasta. Itsearvioinnin periaatteena on, että itsearviointi kantaa omaan toimintaan kohdistuvan kriittisen ajattelun ja pyrkimyksen toiminnan ymmärtämiseen. Itsearviointi on parhaimmillaan kykyä ottaa etäisyyttä omaan toimintaan ja ajatteluun – siis kykyä jäsentää kokemuksia hieman ”etäämmältä”.

Itsearvioinnin tukena voi käyttää edellä kerrottuja avoimia kysymyksiä. Välimatka – etäisyys omaan tekemiseen – syntyy niin, että oppilas kirjaa heti työskentelykerran jälkeen oppimispäiväkirjaan tekemistään. Näistä merkinnöistä lähtien, päiväkirjamerkintöjään pohtien, oppilas rakentaa portfolionsa. Näin tapahtunutta työskentelyprosessia tulee tarkasteltua ainakin jonkinlaisen (ajallisen) välimatkan päästä. Tässä on tärkeää, että oppilas varaa työnsä loppupuolelle aikaa portfolion työstämiseen. Jos oppilas on vielä kiinni työskentelyprosessissa, etäisyyden ottaminen tekemiseen ja lopputulokseen saattaa olla vaikeaa.

- Opinnäytetyön arviointi

Lopputyön arviointi kohdistuu teokseen/teossarjaan, portfolioon ja portfolioissa olevaan itsearviointiin. Arvioijina on koulun omat opettajat ja/tai ulkopuolinen asiantuntija. Oppilas saa työstään lyhyen kirjallisen arvioinnin. Arvioinnin tarkoituksena on esittää ensisijaisesti työn positiiviset ansiot, mutta työn mahdolliset puutteet tulee myös kertoa oppilaalle kirjallisessa palautteessa. Lyhyeen sanalliseen arviointiin, joka tulee oppilaan päättötodistuksen liitteeksi, kirjataan vain työn positiiviset puolet, ja oppilaan työstään saama numeerinen arvosana.

Lopputyön tekijä esittelee työnsä lyhyellä puheenvuorolla arvioijalle (ja muulle ryhmälle) arviointitilaisuudessa. Arvioija on tutustunut ennen arviointitilaisuutta oppilaan portfolioon, joten arvioijalla on orientaatio työhön. Tarkoituksena on, että arvioinnista muodostuu rakentava oppimistilanne päättötyön tekijälle – kunkin oppilaan työn arvioinnista lähtien myös koko muulle ryhmälle.

- Arviointikriteerit

Erinomainen

Työ/ työt

Opinnäytetyö on vaikuttava kokonaisuus. Työstä välittyy omaleimainen luova ajattelu. Tekijä hallitsee käyttämänsä materiaalit ja tekniikat erinomaisesti. Ilmaisuuksensa palvelee valittua sisältöä. Työ ja portfolio muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden.

Portfolio

Oppilas kertoo tavoitteistaan ja näkökulmistaan selkeästi. Oppilas kuvailee, jäsentää: ymmärtää työskentelyprosessiaan erinomaisesti. Oppilas perustelee visuaaliset ratkaisunsa erinomaisesti. Hän käyttää taiteen käsitteitä.

Itsearviointi portfolioissa

Oppilas arvioi lopputyön lopputulosta realistisesti. Oppilas arvioi lopputyöprosessia ja oppimistaan monipuolisesti. Oppilas hyödyntää ohjauksessa annettua tukea ja palautetta erinomaisesti.

Hyvä

Työ/ työt

Lopputyö on kiinnostava kokonaisuus. Työstä välittyy luova ajattelu. Tekijä hallitsee käyttämänsä materiaalit ja tekniikat sujuvasti.

Portfolio

Oppilas kuvailee työskentelyprosessiaan hyvin. Oppilas hyödyntää työpäiväkirjaansa. Oppilas kertoo työskentelynsä kuuluvista valinnoista.

Itsearviointi portfolioissa

Oppilas arvioi lopputyön lopputulosta kohtuullisesti. Oppilas arvioi omaa oppimistaan jonkin verran. Oppilas hyödyntää ohjauksessa annettua tukea ja palautetta.

Hyväksytty

Työ/ työt

Opinnäytetyö on suppea kokonaisuus. Ilmaisusta puuttuu tekijän omakohtainen näkemys. Tekijä ei hallitse käyttämiään materiaaleja ja tekniikoita riittävästi.

Portfolio

Oppilas kertoo työn suunnittelusta ja toteutuksesta niukasti. Oppilas hyödyntää työpäiväkirjaansa vähän.

Itsearviointi portfolioissa

Oppilas arvioi lopputyötään ja oppimistaan niukasti. Oppilas ei hyödynnä ohjauksessa annettua tukea ja palautetta.

Liite 9. Laajan oppimäärän arvioinnin kohteet ja arvioinnin kriteerit

Kuvataiteen laajan oppimäärän kriteerit hyvälle osaamiselle perusopetuksen päättyessä (800 tuntia)

TAIDESUHDE

- Oppilas osaa ilmaista omia ajatuksiaan visuaalisin keinoin.
- Oppilas osaa valita ja hyödyntää erilaisia materiaaleja ja tekniikoita monipuolisesti.
- Oppilas osaa asettaa omalle työskentelylle tavoitteita aikatauluttaa omaa työskentelyä.
- Oppilas osaa työskennellä prosessinomaisesti.
- Oppilas osaa reflektoida omaa taiteellista työskentelyä ja osaa perustella omat ratkaisunsa.
- Oppilas on tutustunut taiteiden välisiin työskentelytapoihin ja käsityöllisen muotoilun osa-alueisiin.

VISUAALINEN LUKUTAITO

- Oppilas on tutustunut erilaisiin visuaalisiin ilmaisukeinoihin: Hän on harjaantunut havaitsemaan kuvan, median, muotoilun ja ympäristön visuaalista kieltä.
- Oppilas osaa havainnoida ympäristöä moniaistisesti ja hyödyntää havaintojaan oman kuvan tekemisen lähtökohtana.
- Oppilas osaa ilmaista omia ajatuksia kuvallisesti, taiteiden ja tieteiden välisyyttä hyödyntäen.
- Oppilas osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta.
- Oppilas hyödyntää mielikuvitustaan ja käyttää sitä oman kuvan tekemisen lähtökohtana.

OSALLISUUS JA VAIKUTTAMINEN

- Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään ja mielipiteitään taiteen keinoin.
- Oppilas pohtii omassa työskentelyssä esteettisten, ekologisten ja eettisten arvojen merkitystä.
- Oppilas osoittaa kriittisen ajattelun taitoja omassa taiteellisessa työssä.
- Opintokonaisuus 3:n aikana oppilas sanallistaa omaa oppimistaan – oppimispäiväkirjaan/portfolioon.

KUVATAITEEN LAAJAN OPPIMÄÄRÄN KRITTEERIT HYVÄLLE OSAAMISELLE OPPIMÄÄRÄN PÄÄTTYESSÄ (1300 TUNTIA):

Kuvataiteen laajan oppimäärän arvioinnin kohteet ovat Taidesuhde, Visuaalinen lukutaito sekä Osallisuus ja vaikuttaminen. Oppilaalle annettavaan oppimisen arviointiin sisältyy palautetta kaikista opetukselle asetetuista tavoitteista.

TAIDESUHDE:

- Oppilas on omaksunut visuaaliset peruskäsitteet.
- Oppilas osaa valita taiteelliseen työskentelyyn sopivat tekniikat, materiaalit, teknologiat ja taiteidenväliset menetelmät.
- Oppilas osaa työskentelyprosessin.
- Oppilaan Ilmaisukeinot ovat monipuolistuneet tavoitteiden mukaisesti.
- Oppilas harjoittaa työskentelyssään luovaa ongelmanratkaisua.
- Oppilas osoittaa pystyvänsä tavoitteelliseen työskentelyyn.
- Oppilas osaa tulkita ilmaisuaan ja reflektoida taiteellista työskentelyään.
- Oppilas tunnistaa ympäristön ilmiöiden merkityksellisyyden / osallisuuden oppimisessa.
- Oppilas on kuvannut työskentelyprosessin oppimispäiväkirjaan/portfolioon.
- Oppilas osaa perustella omat näkemyksensä ja taiteelliset ratkaisunsa suullisesti, kirjallisesti ja visuaalisin keinoin.

VISUAALINEN LUKUTAITO:

- Oppilaan kulttuurin tuntemus on syventynyt tavoitteiden mukaisesti: oppilas tunnistaa kulttuurisen perinnön merkityksiä ja hyödyntää niitä omassa opinnoissaan
- Oppilas osaa asettaa tehtävän tavoitteet ja sisällöt hänen omasta kokemuksestaan, mielenkiinnostaan lähtien.
- Oppilas tunnistaa kulttuurin välittämien viestien arvoja, osaa tulkita ja hyödyntää niitä omassa työskentelyssään.
- Oppilas osaa havainnoida ympäristöään moniaistisesti: mahdollisesti tieteiden ja taiteiden välisyyttä hyödyntäen.
- Oppilas osoittaa taiteen historian, nykytaiteen ja visuaalisten alojen tuntemusta.
- Oppilas osaa käyttää, lukea ja tulkita kuvan kieltä, kuvallisia muuttujia ja kuvallisen kerronnan keinoja
- Oppilasta osaa perustella tulkintojaan ja arvostuksiaan suullisesti, kirjallisesti tai visuaalisin keinoin

OSALLISUUS JA VAIKUTTAMINEN:

- Oppilas osaa koneiden, työtapojen ja materiaalien turvallisen käytön.
- Oppilas tunnistaa monikulttuurisuuden ympäristössään; oppilas hyödyntää sieltä nousevia esteettisiä, ekologisia ja eettisiä ilmiöitä omassa työskentelyssään.
- Oppilas osaa tarkastella kriittisesti kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin välittämiä viestejä ja niissä ilmeneviä arvoja.
- Oppilas pohtii taiteellisessa työskentelyssään esteettisten, ekologisten ja eettisten arvojen merkitystä omassa visuaalisessa työskentelyssään.
- Oppilas osoittaa kriittisen ajattelun taitoja omassa taiteellisessa työssään.
- Oppilas asettaa taiteellisen työnsä julkisesti esille ja tällä tavalla esille ajatuksiaan, tulkintojaan ja kannanottojaan julkisessa ympäristössä.

Arvioinnin menetelmät

Taide- ja muotoilukoulu Taikan oppimis- ja opettamiskäsitys perustuu kognitiiviseen -, konstruktiiiviseen - ja kokemukselliseen paradigmaan. Näiden paradigmojen oppijakeskeinen lähestymistapa on perusteena opetettaville sisällöille ja niille asetetuille tavoitteille.

Edellä esitettyjen paradigmojen sisältöihin kuuluvat seuraavat arvioinnin menetelmät, joita käytämme opetuksessamme varioiden tilannekohtaisesti:

- formatiivinen arviointi
- itsearviointi
- vertaisarviointi
- ryhmäarviointi
- ulkoinen, summatiivinen ja integroiva arviointi (päättötyö ja valikoiden päättötyön arviointikriteereistä johdettu 6.lk periodin portfolion arviointi)

Taide- ja muotoilukoulu Taikassa oppilasarviointi perustuu oppilaan persoonan tuntemukseen, ja oppilaan työskentelyn – taitojen – pitkäaikaisen kehityksen seuraamiseen. Arvioinnin perusteena on arvioivan palautteen periaate ja oppilaan itsearviointi. Opettajan antama arviointi on avointa, jolloin oppilas saa palautetta, josta lähtien hän voi oppia tekemästään, ja halutessaan parantaa suoristustaan. Oletuksena on, että oppilas toimii reflektiivisesti, ja näin työskentelyssä on aina mukana itsearviointia. Oppilaan arviointi on pääsääntöisesti osa työskentelytilannetta, johon kuuluvat työskentelyprosessi ja työskentelyn lopputulema. Arviointi koskee molempia osatekijöitä. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan kyky ymmärtää sisältöjä, visuaalisia osatekijöitä sekä erilaisten materiaalien että tekniikkojen käyttöä.

Liite 10. Musiikin laajan oppimäärän opintokokonaisuudet

Opintojen laskennallinen laajuus on 1300 tuntia, josta oman työn osuus on 232 tuntia.

Perusopinnot

Laskennallinen laajuus on 800 tuntia, josta opetusta 687 t, omaa työtä 113 t

Musiikki 1

Laajuus 120 t, josta opetusta 99 t, omaa työtä 21 t

lukuvuodet 1-3

Sisältää:

Instrumenttiopinnot: 33 tuntia lukuvuodessa yksilöopetusta

Yhteismusisointi (osana instrumenttiopintoja)

Musiikin hahmottaminen (ei erillistä opetusta, osana instrumenttiopintoja)

Matineat, konsertit, soitinkatselmukset

Musiikki 2

Laajuus 300 tuntia, josta opetusta 273 t, omaa työtä 27 t

lukuvuodet 4-6

Sisältää:

Instrumenttiopinnot: 33 tuntia lukuvuodessa yksilöopetusta

Musiikin hahmottaminen (Muha) 66 t

-4 lukuvuotta ryhmäopetusta: lukuvuodet 4-7

-Muha 1: 33 t lukuvuodessa, kaksi lukuvuotta

-Muha 2: 33 t lukuvuodessa, kaksi lukuvuotta

Yhteismusisointi 42 t

-14 t lukuvuodessa: Orkesteri tai Kamarimusiikki tai Yhteismusisointiprojekti

Musiikki 3

Laajuus 380 tuntia, josta opetusta 315 t, omaa työtä 65 t

lukuvuodet 7-9

Sisältää:

Instrumenttiopinnot: 33 tuntia lukuvuodessa yksilöopetusta

Musiikin hahmottaminen 132 t

-2 lukuvuotta ryhmäopetusta: lukuvuodet 8-9

-Muha 3 sekä Musiikkitieto: 66 tuntia lukuvuodessa, kaksi lukuvuotta

Yhteismusisointi 84 t

-28 t lukuvuodessa: Orkesteri tai Kamarimusiikki tai Yhteismusisointiprojekti

Syventävät opinnot

Laskennallinen laajuus on 500 tuntia, josta opetusta 381 tuntia, omaa työtä 119 tuntia

Musiikki 4

lukuvuodet 10-12

Sisältää:

Instrumenttiopinnot: 33 tuntia lukuvuodessa yksilöopetusta

Musiikin hahmottaminen 132 tuntia

-44 tuntia lukuvuodessa kolmen vuoden ajan (60 minuutin oppitunti)

-Muha 4-6

Yhteismusisointi 84 t

-28 t lukuvuodessa: Orkesteri tai Kamarimusiikki tai Yhteismusisointiprojekti

Valinnaisia opintoja 66 tuntia

-33 tuntia lukuvuodessa

-kahtena vuonna

Mahdollisia valinnaisia aineita ovat esimerkiksi:

-Säveltäminen ja sovittaminen

-Soinnutus

-Improvisointi

-Lauluyhtye

-Kansanmusiikki

-Musiikkiteknologia

-Projekt

Liite 11. Laajan musiikin oppisisällöt soittimittain

Viulu, Piano, Sello, Huilu, Klassinen kitara, Harmonikka

Musiikin hahmottaminen

Viulu

Perusopinnot

Musiikki 1

1-3v.

Yleiset tavoitteet

Oppilas:

- löytää luontevan soittoasennon
- oppii käsien ja sormien asennot ja sormitekniikan
- oppii lukemaan helppoa nuottitekstiä
- oppii harjoittelun peruselementtejä: mm. säännöllisyyttä, monipuolisuutta ja itsenäisyyttä
- oppii soittimensa äänenmuodostusta ja artikulointia
- oppii tarkkailemaan sävelpuhtautta
- oppii tarkkailemaan sointia ja saa valmiuksia mm. seuraaviin:
 - fraseerauksen ja nyansoinnin perusteet
 - jousenkäytön perustekniikka: detache, martele, portato, legato, kokojousen hallinta, kielenvaihdot ja jousen nopeuden vaihtelut
 - vasemman käden soittoasentoihin liittyvä perustekniikka: eri sormiryhmittelyt, vasaraliike, kyynärohjaus, helpoimmat kaksois- ja huiluaänet sekä valmistavat asemanvaihtoharjoitukset
- kykenee tuomaan esiin kappaleen luonnetta ja tunnelmaa
- saa valmiuksia uusien sävellysten oppimiseen
- saa valmiuksia ulkoa soittamiseen ja kuulonvaraiseen oppimiseen
- saa valmiuksia yksinkertaisten musiikillisten rakenteiden hahmottamiseen
- saa ohjausta esiintymiskäyttäytymiseen
- saa kokemusta esiintymistilanteista
- saa valmiuksia yhteismusisointiin ja laulamiseen

- rohkaistuu improvisoimaan ja säveltämään
- kiinnostuu musiikin kuuntelemisesta
- osaa pitää hyvää huolta soittimesta

Sisältö

- Duuri- ja molliasteikkoja murtokolmisointuineen. Asteikkoja soitetaan oppilaitoksessa sovittavien ainekohtaisten käytänteiden mukaan siten, että ne tukevat oppilaan kehittymistä ja huomioivat instrumentin erityispiirteet.
- Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita.
- Helppoja säestyksellisiä kappaleita ja soolosävellyksiä, jotka edustavat eri tyyliä ja tyylikausia sekä ovat tempoiltaan ja tunnelmiltaan erilaisia.
- Suomalaista musiikkia.
- Aikamme musiikkia.
- Prima vista –soittoa.
- Yhteismusisointia.
- Musiikin luomista, improvisointia ja säveltämistä oppilaan ja opettajan yhdessä niin sopiessa.

Musiikki 2

4-6v.

Yleiset tavoitteet

Oppilas:

- kehittää nuotinlukutaitoaan
- oppii edelleen harjoittelun peruselementtejä: mm. säännöllisyyttä, monipuolisuutta ja itsenäisyyttä
- saa lisää valmiuksia fraseeraukseen sekä teknisiin ja taiteellisiin perustaitoihin
- asemasoiton ja asemanvaihtojen opettelu
- edellisessä peruskurssissa mainittujen jousilajien ohella staccaton, sautillen, spiccaton ja ricochetin valmistavia harjoituksia, kielenvaihtoharjoituksia, helppoja harjoituksia huiluäänistä ja kaksoisäänistä, vibraton alkeita, vasemman käden rotaation hallintaa asemissa ja kromatiikkaa
- kykenee oppimaan itsenäisesti uusia sävellyksiä
- saa lisää valmiuksia ulkoa oppimiseen sekä kuulonvaraisesti soittamiseen
- kykenee hahmottamaan harjoittelemiensa teosten musiikillisia rakenteita ja kokonaisuuksia
- on saanut kokemusta esiintymistilanteista

- kehittää edelleen valmiuksiaan yhteismusisointiin ja laulamiseen
- improvisoi ja säveltää omista musiikillisista lähtökohdistaan
- kuuntelee musiikkia ja tutustuu eri tyylikausien musiikkiin sekä kuuntelemalla että soittamalla
- oppii soittimen ilmaisuskaalan laajentamista

Sisältö

- Duuri- ja molliasteikkoja murtokolmisointuineen. Asteikkoja soitetaan oppilaitoksessa sovittavien ainekohtaisten käytänteiden mukaan siten, että ne tukevat oppilaan kehittymistä ja huomioivat instrumentin erityispiirteet.
- Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita.
- Säestyksellisiä teoksia ja soolosävellyksiä, jotka edustavat eri aikakausia, tyylejä ja muotorakenteita ja jotka ovat tempoiltaan sekä tunnelmiltaan erilaisia.
- Suomalaista musiikkia.
- Aikamme musiikkia.
- Prima vista –soittoa.
- Yhteismusisointia.
- Musiikin luomista, improvisointia ja säveltämistä oppilaan ja opettajan yhdessä niin sopiessa.

Musiikki 3

7-9v.

Yleiset tavoitteet

Oppilas:

- kykenee ylläpitämään ja harjoittamaan soittotaitoaan itsenäisesti
- saa valmiuksia elinikäiseen musiikin harrastamiseen
- kykenee soittamaan ulkoa ja kuulonvaraisesti
- kykenee hahmottamaan harjoittelemiensa teosten musiikillisia rakenteita ja kokonaisuuksia
- saa lisää valmiuksia mm. seuraaviin: staccato-, spiccato-, sautille- ja ricochet –jousilajit sekä akorditekniikka, kaksoisäänet, huiluäänet, asemanvaihdot ja asemassa soitto, soinnin kehittäminen, virtuositeettiin valmistaminen, vibrato ja korukuviot
- on saanut kokemusta esiintymistilanteista
- ottaa osaa yhteismusisointiin ja kykenee toimimaan ryhmän jäsenenä
- kykenee tulkitsemaan eri aikakausien musiikkia

- improvisoi ja säveltää omista musiikillisista lähtökohdistaan
- kuuntelee musiikkia, tutustuu oman aikansa musiikkiin sekä suomalaiseen musiikkikulttuuriin ja seuraa musiikkielämän tapahtumia muun muassa tiedotusvälineiden avulla sekä mahdollisuuksien mukaan elävinä Konserttiesityksinä.

Sisältö

- Duuri- ja molliasteikkoja murtokolmisointuineen sekä kaksoisääniasteikkoja. Asteikkoja soitetaan oppilaitoksessa sovittavien ainekohtaisten käytänteiden mukaan siten, että ne tukevat oppilaan kehittymistä ja huomioivat instrumentin erityispiirteet.
- Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita sekä kaksoisäänietydejä.
- Säestyksellisiä teoksia ja soolosävellyksiä, jotka edustavat eri aikakausia, tyylejä ja muotorakenteita ja jotka ovat tempoiltaan sekä tunnelmiltaan erilaisia.
- Suomalaista musiikkia.
- Aikamme musiikkia.
- Prima vista –soittoa.
- Yhteismusisointia.
- Musiikin luomista, improvisointia ja säveltämistä oppilaan ja opettajan yhdessä niin sopiessa.

Syventävät opinnot

10-12v.

Musiikki 4

Yleiset tavoitteet

Oppilas:

- saa valmiuksia jatko-opintoihin sekä elinikäiseen musiikin harrastamiseen
- saa valmiuksia teosten itsenäiseen harjoittamiseen
- kykenee hyödyntämään musiikin perusteissa opittuja tietoja ja taitoja soitossaan
- tutustuu aikamme musiikin soittotekniikoihin ja notaatioon
- kykenee hahmottamaan musiikillisia kokonaisuuksia
- saa kokemuksia esiintymistilaisuuksista
- ottaa osaa yhteismusisointiin
- kykenee tulkitsemaan eri aikakausien musiikkia

- kuuntelee konserttiesityksiä ja äänitteitä
- tutustuu oman aikansa musiikkiin ja suomalaiseen musiikkikulttuuriin ja seuraa musiikkielämän tapahtumia muun muassa tiedotusvälineiden avulla sekä mahdollisuuksien mukaan elävinä konserttiesityksinä
- kehittää sävellys- ja improvisointitaitojaan

Sisältö

- Duuri- ja molliasteikkoja, niiden murtokolmi- ja nelisoinnut sekä kaksoisääniasteikkoja. Asteikkoja soitetaan oppilaitoksessa sovittavien ainekohtaisten käytänteiden mukaan siten, että ne tukevat oppilaan kehittymistä ja huomioivat instrumentin erityispiirteet.
- Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita.
- Säestyksellisiä teoksia ja soolosävellyksiä, jotka edustavat eri aikakausia, tyylejä ja muotorakenteita ja jotka ovat tempoiltaan sekä tunnelmiltaan erilaisia.
- Suomalaista musiikkia.
- Aikamme musiikkia.
- Prima vista –soittoa.
- Yhteismusisointia erilaisissa kokoonpanoissa.
- Musiikin luomista, improvisointia ja säveltämistä mahdollisuuksien mukaan.

Ohjelmistossa huomioidaan mm. eri jousilajit, kaksoisäännet, akorditekniikka, virtuositeetti, asemanvaihtojen ja asemien sujuva hallinta, aikamme musiikin sävelkielen (notaatio, rytmit, jne.) hallinta, eri klaavit ja transponointi.

Lopputyö

- Oppilas suunnittelee yhdessä opettajansa kanssa monipuolisen ohjelmakokonaisuuden, joka sisältää erityyppisiä sävellyksiä eri aikakausilta.
- On suositeltavaa, että suoritus sisältää aikamme musiikkia.
- Yhden sävellyksistä tulee olla laajamuotoinen.
- On suositeltavaa, että ohjelma sisältää yhteismusisointia.
- Oppilaalla on mahdollisuus myös improvisointiin tai oman sävellyksen esittämiseen.

Ohjelma pyritään rakentamaan sellaiseksi, että se tuo monipuolisesti esiin oppilaan persoonallisia piirteitä.

Piano

Perusopinnot

Musiikki 1

1.-3v.

Yleiset tavoitteet

Oppilas:

- löytää luontevan soittotavan
- oppii lukemaan helppoa nuottitekstiä
- oppii harjoittelun peruselementtejä: mm. säännöllisyyttä, monipuolisuutta ja itsenäisyyttä
- saa valmiuksia fraseerukseen sekä teknisiin ja taiteellisiin perustaitoihin
- kykenee tuomaan esiin kappaleen luonnetta ja tunnelmaa
- saa valmiuksia uusien sävellysten oppimiseen
- saa valmiuksia ulkoa soittamiseen
- saa valmiuksia yksinkertaisten musiikillisten rakenteiden hahmottamiseen
- saa ohjausta esiintymiskäyttäytymiseen
- saa kokemusta esiintymistilanteista
- saa valmiuksia yhteismusisointiin ja laulamiseen
- rohkaistuu improvisoimaan ja säveltämään
- kiinnostuu musiikin kuuntelemisesta
- osaa pitää hyvää huolta soittimesta
- suorittaa vapaan säestyksen perustaso 1:n opinnot pianonsoiton perustason 1 ja 2 opintojen aikana
(ks. sama liite: Pianon vapaan säestyksen perustaso 1)
- vapaan säestyksen tavoitteena on, että oppilas hallitsee perussykkeen, osaa säestää perustehoilla (I-IV-V7) reaalisointu- ja astemerkeistä sekä tutustuu musiikin kuulonvaraiseen tuottamiseen

Sisältö

- Duuri- ja molliasteikkoja murtokolmisointuineen ja kadensseineen. Asteikkoja soitetaan oppilaitoksessa sovittavien ainekohtaisten käytänteiden mukaan siten, että ne tukevat oppilaan kehittymistä ja huomioivat instrumentin erityispiirteet.

- Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita.
- Helppoja kappaleita, jotka edustavat eri tyyliä ja tyylikausia sekä ovat tempoiltaan ja tunnelmiltaan erilaisia.
- Suomalaista musiikkia.
- Prima vista –soittoa.
- Yhteismusisointia.
- Tutustuminen vapaaseen säestykseen aloitetaan kun oppilaan valmiudet antavat siihen mahdollisuuden. Ohjelmistona käytetään kansan- ja lastenlauluja sekä muuta sopivaa ohjelmistoa.
- Musiikin luomista, improvisointia ja säveltämistä oppilaan ja opettajan yhdessä niin sopiessa.

Musiikki 2

4.-6v.

Yleiset tavoitteet

Oppilas:

- kehittää nuotinlukutaitoaan
- oppii edelleen harjoittelun peruselementtejä: mm. säännöllisyyttä, monipuolisuutta ja itsenäisyyttä
- saa lisää valmiuksia fraseerukseen sekä teknisiin ja taiteellisiin perustaitoihin
- kykenee oppimaan uusia sävellyksiä
- saa lisää valmiuksia ulkoa sekä kuulonvaraisesti soittamiseen
- kykenee hahmottamaan harjoittelemiensa teosten musiikillisia rakenteita ja kokonaisuuksia
- on saanut kokemusta esiintymistilanteista
- kehittää edelleen valmiuksiaan yhteismusisointiin ja laulamiseen
- improvisoi ja säveltää omista musiikillisista lähtökohdistaan
- kuuntelee musiikkia ja tutustuu eri tyylikausien musiikkiin sekä kuuntelemalla että soittamalla
- suorittaa vapaan säestyksen perustaso 1:n opinnot pianonsoiton perustason 1 ja 2 opintojen aikana (ks. liite: Pianon vapaan säestyksen perustaso 1)
- vapaan säestyksen tavoitteena on, että oppilas hallitsee perussykkeen, osaa säestää perusteilla (I-IV-V7) reaalisointu- ja astemerkeistä sekä tutustuu musiikin kuulonvaraiseen tuottamiseen

Sisältö

- Duuri- ja molliasteikkoja murtokolmisointuineen ja kadensseineen. Asteikkoja soitetaan oppilaitoksessa sovittavien ainekohtaisten käytänteiden mukaan siten, että ne tukevat oppilaan kehittymistä ja huomioivat instrumentin erityispiirteet.
- Kromaattinen asteikko kahden oktaavin alueelta. Kromaattinen asteikko voidaan soittaa kädet erikseen.
- Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita.
- Teoksia, jotka edustavat eri aikakausia, tyylejä ja muotorakenteita ja jotka ovat tempoiltaan sekä tunnelmiltaan erilaisia.
- Suomalaista musiikkia.
- Aikamme musiikkia.
- Prima vista –soittoa.
- Yhteismusisointia.
- Säestystehtäviä.
- Musiikin luomista, improvisointia ja säveltämistä oppilaan ja opettajan yhdessä niin sopiessa.

Musiikki 3

7.-9v.

Yleiset tavoitteet

Oppilas:

- kykenee ylläpitämään ja harjoittamaan soittotaitoaan itsenäisesti
- saa valmiuksia elinikäiseen musiikin harrastamiseen
- kykenee soittamaan ulkoa ja kuulonvaraisesti
- kykenee hahmottamaan harjoittelemiensa teosten musiikillisia rakenteita ja kokonaisuuksia
- on saanut kokemusta esiintymistilanteista
- ottaa osaa yhteismusisointiin ja kykenee toimimaan ryhmän jäsenenä
- kykenee tulkitsemaan eri aikakausien musiikkia
- osaa säestää kappaleita sointumerkeistä
- improvisoi ja säveltää omista musiikillisista lähtökohdistaan
- kuuntelee musiikkia, tutustuu oman aikansa musiikkiin sekä suomalaiseen musiikkikulttuuriin ja seuraa musiikkielämän tapahtumia muun muassa tiedotusvälineiden avulla sekä mahdollisuuksien mukaan elävinä esityksinä

Sisältö

- Duuri- ja molliasteikkoja murtokolmisointuineen ja kadensseineen. Asteikkoja soitetaan oppilaitoksessa sovittavien ainekohtaisten käytänteiden mukaan siten, että ne tukevat oppilaan kehittymistä ja huomioivat instrumentin erityispiirteet.
- Kromaattinen asteikko soitetaan neljän oktaavin alueelta.
- Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita.
- Teoksia, jotka edustavat eri aikakausia, tyylejä ja muotorakenteita ja jotka ovat tempoiltaan sekä tunnelmiltaan erilaisia.
- Suomalaista musiikkia.
- Aikamme musiikkia.
- Prima vista –soittoa.
- Yhteismusisointia.
- Säestämistä korvakuulolta ja sointumerkeistä.
- Musiikin luomista, säveltämistä, improvisointia, soinnuttamista ja transponointia oppilaan ja opettajan yhdessä niin sopiessa.

Syventävät opinnot

10.-12v.

Yleiset tavoitteet

Oppilas:

- saa valmiuksia jatko-opintoihin sekä elinikäiseen musiikin harrastamiseen
- saa valmiuksia teosten itsenäiseen harjoittamiseen
- kykenee hyödyntämään musiikin perusteissa opittuja tietoja ja taitoja soitossaan
- tutustuu aikamme musiikin soittotekniikoihin ja notaatioon
- kykenee soittamaan ulkoa
- kykenee hahmottamaan musiikillisia kokonaisuuksia
- saa kokemuksia esiintymistilaisuuksista
- ottaa osaa yhteismusisointiin
- kykenee tulkitsemaan eri aikakausien musiikkia
- kuuntelee konserttiesityksiä ja äänitteitä
- tutustuu oman aikansa musiikkiin ja suomalaiseen musiikkikulttuuriin ja seuraa musiikkielämän tapahtumia muun muassa tiedotusvälineiden avulla sekä mahdollisuuksien mukaan elävinä

esityksinä

- kehittää sävellys- ja improvisointitaitojaan

Sisältö

- Duuri- ja molliasteikkoja murtokolmisointuineen ja kadensseineen. Asteikkoja soitetaan oppilaitoksessa sovitettavien ainekohtaisten käytänteiden mukaan siten, että ne tukevat oppilaan kehittymistä ja huomioivat instrumentin erityispiirteet.
- Kromaattinen asteikko neljän oktaavin alueelta.
- Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita.
- Teoksia, jotka edustavat eri aikakausia, tyyliä ja muotorakenteita ja jotka ovat tempoiltaan sekä tunnelmiltaan erilaisia.
- Suomalaista musiikkia.
- Aikamme musiikkia.
- Prima vista –soittoa.
- Yhteismusisointia erilaisissa kokoonpanoissa.
- Säestämistä korvakuulolta ja sointumerkeistä.
- Musiikin luomista, säveltämistä, improvisointia, soinnuttamista ja transponointia mahdollisuuksien mukaan.

Lopputyö Kts. Viulu: Lopputyö

Vapaa säestys

Vapaa säestys on luovan ilmaisun yhdistämistä muusikon perustaitojen hallintaan. Oppiaineena se on monimuotoinen, moniarvoinen sekä oppilaan tarpeisiin mukautuva. Keskeisiä taitoja ovat musiikin eri lajeissa esiintyvien yleisten ilmiöiden ymmärtävä hallinta, joka ilmenee kykynä musisoida ilman kirjoitettua tekstuuria. Vapaa säestys tukee oppilaan muuta musiikin opiskelua. Eri oppiaineissa tutuksi tulleita ilmiöitä käsitellään myös vapaan säestyksen tunnilla aineen omilla työ tavoilla. Näitä ovat muun muassa improvisointi, säveltäminen ja kuulonvarainen musiikin tuottaminen.

Ohjelmistona käytetään rytmi-, kansan- ja taidemusiikkia sekä muuta eri käytännön tilanteissa tarvittavaa musiikkia.

Vapaata säestystä voi opiskella instrumentilla, jolla on mahdollista tuottaa melodia ja moniääninen säestys yhtäaikaaisesti. Instrumenttikohtaiset erot otetaan huomioon esimerkiksi sävellajia, säestyskudosta, sointujen laajuutta ja ohjelmistoa koskeissa kysymyksissä.

Vapaa säestys:

- tarjoaa monipuolisen näkökulman musiikkiin
- kannustaa oppilasta jatkuvaan musiikin harrastamiseen
- kehittää oppilaan itseilmaisua
- kehittää oppilaan kykyä hahmottaa musiikkia kuulonvaraisesti
- tarjoaa tilaisuuksia yhteismusisointiin
- antaa valmiuksia musiikin ja muiden alojen ammattiopintoihin.

Säestäminen:

Tuttuja kappaleita soitetaan kuulonvaraisesti etsimällä melodioihin perussointu . Opettaja voi soittaa melodian ja oppilas säestää. Harmoniaa voi tuottaa myös pelkällä bassoäänellä tai vasemman käden sointukäännöksillä.

Improvisointi:

Improvisoinnin lähtökohtana voi opetuksessa käyttää esimerkiksi kuvaa, tarinaa, aihetta (Liikeneruuhka, Ampiaisen päivä, Purosta valtamereen) tai rytmiä (esim. valssi, rytmiostinato). Käytettävissä olevaa sävelmateriaalia voi rajoittaa (mustat koskettimet, klusterit tms.). Improvisoinnin lähtökohdaksi voi myös ottaa esimerkiksi harmonian (I-VI-II-V7, urkupiste) tai jonkun tutun melodian. Eri lähestymistapoja voi myös vapaasti yhdistellä keskenään. Ks. myös liite improvisoinnista.

Ohjelmistoesimerkkejä:

Ohjelmistona voi käyttää kahta tai kolmea perussointua sisältäviä kappaleita, esimerkiksi: Jaakko-kulta, Hepokatti, Pieni veturi, Jouluyö, juhlayö, Prinsessa Ruusunen, Elefanttimarssi, Pienet sammakot, Nalle-Puhin sadelaulu.

Lisää sopivaa ohjelmistoa on mm. koulun musiikinkirjoissa sekä erilaisissa laulukokoelmissa.

Integrointi muihin opintoihin

Vapaan säestyksen perusteisiin tutustutaan pianonsoiton perustason 1 ja 2 opinnoissa. Vapaan säestyksen opinnot tukevat pääinstrumentin opintoja.

Vapaassa säestyksessä tutustutaan mm. äänenkuljetukseen, soinnuttamiseen ja sointujen merkintätapoihin. Lisäksi opitaan tuottamaan harmoniaa ja säestyksiä pianolla. Musiikin perusteiden opinnot tukevat ja syventävät näitä tietoja ja taitoja.

Vapaa säestys tarjoaa luontevia mahdollisuuksia instrumentalistien ja laulajien kanssa tapahtuvalle yhteismusisoinnille.

Perusopinnot

Perustaso 1 on kaikille tarkoitettu opintojakso, joka sisältyy pianonsoiton opintoihin 1 ja 2.

Opintojaksossa tutustutaan vapaaseen säestykseen. Tavoitteena on, että oppilas hallitsee perussykkeen, osaa säestää perustehoilla (I-IV-V7) reaalisointu- ja astemerkeistä sekä tutustuu musiikin kuulonvaraiseen tuottamiseen.

- Harjoitellaan säestämään tutuissa sävellajeissa perusfunktioilla (I, IV, V7) 3/4-, 4/4- ja 6/8- tahtilajeissa. I ja IV –asteella käytetään kolmisointua ja V –asteen sointuna dominanttiseptimisointua, josta voidaan jättää pois perusääni tai kvintti.
- Melodioita ja säestyksiä harjoitellaan tuottamaan myös kuulonvaraisesti.
- Ohjelmistona käytetään kansan- ja lastenlauluja sekä muuta sopivaa ohjelmistoa.

Perustaso 2:n opintojen tavoitteena on antaa oppilaalle valmiudet selviytyä helpoista säestys- ja soinnutustehtävistä tutuissa sävellajeissa. Oppilas tuntee sävellajien perustehot ja niitä vastaavat reaalisointumerkit. Lisäksi oppilas totuttautuu musiikin käsittelyyn kuulonvaraisesti, improvisoiden ja säveltäen.

- Opetellaan säestämään käyttämällä kolmisointuja ja dominanttiseptimisointuja.
- Soinnutetaan moduloimattomia melodioita perustehoilla.
- I-IV-V7- I -sointukulun lisäksi opetellaan käyttämään II-V7-I-VI -sointukulkua säestyksissä.
- Säestyskuvioita harjoitellaan eri tahtilajeissa ja tutustutaan eri säestystyyliin kuten beat, vaihtobasso (alla breve 2/2 ja valssi), murtosointu (4/4 ja 12/8).
- Improvisointia ja säveltämistä käytetään työtapoina.
- Ohjelmisto sisältää vähintään kymmenen eri musiikkityylejä edustavaa kappaletta. Ohjelmistoon voi sisältyä omia sävellyksiä ja sovituksia.

Sello

Perusopinnot

Musiikki 1

vuodet 1-3

Yleiset tavoitteet

Oppilas:

- löytää luontevan soittotavan
- oppii lukemaan helppoa nuottitekstiä
- oppii harjoittelun peruselementtejä: mm. säännöllisyyttä, monipuolisuutta ja itsenäisyyttä
- oppii soittimensa äänenmuodostusta, artikulointia
- oppii tarkkailemaan sävelpuhtautta
- oppii tarkkailemaan soittoa ja saa valmiuksia seuraaviin:
 - jousitekniikkaa: detaché, legato, martelé, koko jousen hallinta, jousen nopeuden vaihtelu, kielenvaihdot
 - vasemman käden soittotekniikkaa: eri sormiryhmittelyt, venytykset, huiluäänet
- kykenee tuomaan esiin kappaleen luonnetta ja tunnelmaa
- saa valmiuksia uusien sävellysten oppimiseen
- saa valmiuksia ulkoa soittamiseen ja kuulonvaraiseen oppimiseen
- saa valmiuksia yksinkertaisten musiikillisten rakenteiden hahmottamiseen
- saa ohjausta esiintymiskäyttäytymiseen
- saa kokemusta esiintymistilanteista
- saa valmiuksia yhteismusisointiin ja laulamiseen
- rohkaistuu improvisoimaan ja säveltämään
- kiinnostuu musiikin kuuntelemisesta
- osaa pitää hyvää huolta soittimesta

Sisältö

- Duuri- ja molliasteikkoja murtokolmisointuineen. Asteikkoja soitetaan oppilaitoksessa soittavien ainekohtaisten käytänteiden mukaan siten, että ne tukevat oppilaan kehittymistä ja huomioivat instrumentin erityispiirteet.
- Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita.
- Helppoja säestyksellisiä kappaleita ja soolosävellyksiä, jotka edustavat eri tyyliä ja tyylikausia sekä ovat tempoiltaan ja tunnelmiltaan erilaisia. Vasemman käden liikkeet ovat suppealla alalla.
- Suomalaista musiikkia.
- Aikamme musiikkia.
- Prima vista –soittoa.
- Yhteismusisointia.
- Musiikin luomista, improvisointia ja säveltämistä oppilaan ja opettajan yhdessä niin sopiessa.

Musiikki 2

Vuodet 3-6

Yleiset tavoitteet

Oppilas:

- kehittää nuotinlukutaitoaan
- oppii edelleen harjoittelun peruselementtejä: mm. säännöllisyyttä, monipuolisuutta ja itsenäisyyttä
- saa lisää valmiuksia fraseeraukseen sekä teknisiin ja taiteellisiin perustaitoihin
- saa edelleen valmiuksia seuraaviin:
 - otelaudan tuntemus, vibraton alkeet, jousitekniikan monipuolistaminen, staccato, spiccato, nyanssointi, helpot pariäänät, asemissa soitto, peukaloasemien alkeet
- kykenee oppimaan uusia sävellyksiä
- saa lisää valmiuksia ulkoa sekä kuulonvaraisesti soittamiseen
- kykenee hahmottamaan harjoittelemiensa teosten musiikillisia rakenteita ja kokonaisuuksia
- on saanut kokemusta esiintymistilanteista
- kehittää edelleen valmiuksiaan yhteismusisointiin ja laulamiseen
- improvisoi ja säveltää omista musiikillisista lähtökohdistaan
- kuuntelee musiikkia ja tutustuu eri tyylikausien musiikkiin sekä kuuntelemalla että soittamalla.

Sisältö

- Duuri- ja molliasteikkoja murtokolmisointuineen. Asteikkoja soitetaan oppilaitoksessa sovittavien ainekohtaisten käytänteiden mukaan siten, että ne tukevat oppilaan kehittymistä ja huomioivat instrumentin erityispiirteet.
- Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita.
- Säestyksellisiä teoksia ja soolosävellyksiä, jotka edustavat eri aikakausia, tyylejä ja muotorakenteita ja jotka ovat tempoiltaan sekä tunnelmiltaan erilaisia.
- Suomalaista musiikkia.
- Aikamme musiikkia.
- Prima vista –soittoa.
- Yhteismusisointia.
- Musiikin luomista, improvisointia ja säveltämistä oppilaan ja opettajan yhdessä niin sopiessa.

Musiikki 3

vuodet 6-9

Yleiset tavoitteet

Oppilas:

- kykenee ylläpitämään ja harjoittamaan soittotaitoaan itsenäisesti
- saa valmiuksia elinikäiseen musiikin harrastamiseen
- saa edelleen valmiuksia seuraaviin:
 - nuotinluku eri klaaveista (F-, G- ja tenoriavain), continuosoitto, transponointi
 - jousitekniikkaa: sauteillé, spiccato, staccato, legato, akorditekniikka
 - otelaudan tuntemus, huiluäänet, peukaloasemat, asemanvaihtotekniikka, korukuvioiden käyttö, pariaänet, akordit, vaihteleva vibraton käyttö
- kykenee soittamaan ulkoa ja kuulonvaraisesti
- kykenee hahmottamaan harjoittelemiensa teosten musiikillisia rakenteita ja kokonaisuuksia
- on saanut kokemusta esiintymistilanteista
- ottaa osaa yhteismusisointiin ja kykenee toimimaan ryhmän jäsenenä
- kykenee tulkitsemaan eri aikakausien musiikkia
- improvisoi ja säveltää omista musiikillisista lähtökohdistaan
- kuuntelee musiikkia, tutustuu oman aikansa musiikkiin sekä suomalaiseen musiikkikulttuuriin ja seuraa musiikkielämän tapahtumia muun muassa tiedotusvälineiden avulla sekä mahdollisuuksien mukaan elävinä esityksinä.

Sisältö

- Duuri- ja molliasteikkoja murtokolmisointuineen. Asteikkoja soitetaan oppilaitoksessa soveltavien ainekohtaisten käytänteiden mukaan siten, että ne tukevat oppilaan kehittymistä ja huomioivat instrumentin erityispiirteet.
- Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita.
- Säestyksellisiä teoksia ja soolosävellyksiä, jotka edustavat eri aikakausia, tyylejä ja muotorakenteita ja jotka ovat tempoiltaan sekä tunnelmiltaan erilaisia.
- Suomalaista musiikkia.
- Aikamme musiikkia.
- Prima vista –soittoa.
- Yhteismusisointia.

- Continuo-soittoa.
- Musiikin luomista, improvisointia, säveltämistä ja transponointia oppilaan ja opettajan yhdessä niin sopiessa.

Syventävät opinnot

Musiikki 4

Yleiset tavoitteet

Oppilas:

- saa valmiuksia jatko-opintoihin sekä elinikäiseen musiikin harrastamiseen
- saa valmiuksia teosten itsenäiseen harjoittamiseen
- kykenee hyödyntämään musiikin perusteissa opittuja tietoja ja taitoja soitossaan
- tutustuu aikamme musiikin soittotekniikoihin ja notaatioon
- kykenee soittamaan ulkoa
- kykenee hahmottamaan musiikillisia kokonaisuuksia
- saa kokemuksia esiintymistilaisuuksista
- ottaa osaa yhteismusisointiin
- kykenee tulkitsemaan eri aikakausien musiikkia
- kuuntelee konserttiesityksiä ja äänitteitä
- tutustuu oman aikansa musiikkiin ja suomalaiseen musiikkikulttuuriin ja seuraa musiikkielämän tapahtumia muun muassa tiedotusvälineiden avulla sekä mahdollisuuksien mukaan elävinä esityksinä
- kehittää sävellys- ja improvisointitaitojaan.

Sisältö

- Duuri- ja molliasteikkoja murtokolmisointuineen. Asteikkoja soitetaan oppilaitoksessa sovittavien ainekohtaisten käytänteiden mukaan siten, että ne tukevat oppilaan kehittymistä ja huomioivat instrumentin erityispiirteet.
- Tekniikan eri osa-alueita harjoittavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita.
- Säestyksellisiä teoksia ja soolosävellyksiä, jotka edustavat eri aikakausia, tyylejä ja muotorakenteita ja jotka ovat tempoiltaan sekä tunnelmiltaan erilaisia.

- Suomalaista musiikkia.
- Aikamme musiikkia.
- Prima vista –soittoa.
- Yhteismusisointia erilaisissa kokoonpanoissa.
- Continuo-soittoa.
- Musiikin luomista, säveltämistä, improvisointia ja transponointia mahdollisuuksien mukaan.

Lopputyö Kts. Viulu: Lopputyö

Huilu

Musiikki 1

1.-3v.

Yleiset tavoitteet

Oppilas

- oppii lukemaan helppoa nuottitekstiä
- oppii harjoittelun peruselementtejä: mm. säännöllisyyttä, monipuolisuutta ja itsenäisyyttä
- saa valmiuksia fraseeraukseen sekä teknisiin ja taiteellisiin perustaitoihin
- oppii mm. soittimensa äänenmuodostusta, hengitystekniikkaa, artikulointia ja legatosoittoa
- oppii sävelpuhtauden alkeita
- kykenee tuomaan esiin kappaleen luonnetta ja tunnelmaa
- saa valmiuksia uusien sävellysten oppimiseen
- saa valmiuksia yksinkertaisten musiikillisten rakenteiden hahmottamiseen
- saa valmiuksia yhteismusisointiin ja laulamiseen
- saa ohjausta esiintymiskäyttäytymiseen
- saa kokemusta esiintymistilanteista
- rohkaistuu improvisoimaan ja säveltämään
- kiinnostuu musiikin kuuntelemisesta
- osaa pitää hyvää huolta soittimesta

Sisältö

- Duuri- ja molliasteikkoja murtokolmisointuineen. Asteikkoja soitetaan oppilaitoksessa sovittavien ainekohtaisten käytänteiden mukaan siten, että ne tukevat oppilaan kehittymistä ja huomioivat instrumentin erityispiirteet.
- Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita.
- Helppoja säestyksellisiä kappaleita ja soolosävellyksiä, jotka edustavat eri tyyliä ja tyylikausia sekä ovat tempoiltaan ja tunnelmiltaan erilaisia.
- Suomalaista musiikkia.
- Aikamme musiikkia.
- Prima vista –soittoa.
- Yhteismusisointia.
- Musiikin luomista, improvisointia, säveltämistä ja transponointia oppilaan ja opettajan yhdessä niin Sopiessa.

Musiikki 2

4.-6v.

Yleiset tavoitteet

Oppilas

- oppii edelleen harjoittelun peruselementtejä: mm. säännöllisyyttä, monipuolisuutta ja
- saa lisää valmiuksia fraseeraukseen sekä teknisiin ja taiteellisiin perustaitoihin
- kykenee oppimaan uusia sävellyksiä
- saa lisää valmiuksia ulkoa sekä kuulonvaraisesti soittamiseen
- kykenee hahmottamaan harjoittelemiensa teosten musiikillisia rakenteita ja kokonaisuuksia
- on saanut kokemusta esiintymistilanteista
- kehittää edelleen valmiuksiaan yhteismusisointiin ja laulamiseen
- improvisoi ja säveltää omista musiikillisista lähtökohdistaan
- kuuntelee musiikkia ja tutustuu eri tyylikausien musiikkiin sekä kuuntelemalla että soittamalla

Sisältö

- Duuri- ja molliasteikkoja murtokolmisointuineen. Asteikkoja soitetaan oppilaitoksessa sovittavien ainekohtaisten käytänteiden mukaan siten, että ne tukevat oppilaan kehittymistä ja huomioivat instrumentin erityispiirteet.
- Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita.
- Säestyksellisiä teoksia ja soolosävellyksiä, jotka edustavat eri aikakausia, tyylejä ja muotorakenteita ja jotka ovat tempoiltaan sekä tunnelmiltaan erilaisia.
- Suomalaista musiikkia.
- Aikamme musiikkia.
- Prima vista –soittoa.
- Yhteismusisointia.
- Musiikin luomista, improvisointia, säveltämistä ja transponointia oppilaan ja opettajan yhdessä niin Sopiessa.

Musiikki 3

7.-9v.

Yleiset tavoitteet

Oppilas

- kykenee ylläpitämään ja harjoittamaan soittotaitoaan itsenäisesti
- saa valmiuksia elinikäiseen musiikin harrastamiseen
- kykenee soittamaan ulkoa ja kuulonvaraisesti
- kykenee hahmottamaan harjoittelemiensa teosten musiikillisia rakenteita ja kokonaisuuksia
- on saanut kokemusta esiintymistilanteista
- ottaa osaa yhteismusisointiin ja kykenee toimimaan ryhmän jäsenenä
- kykenee tulkitsemaan eri aikakausien musiikkia
- improvisoi ja säveltää omista musiikillisista lähtökohdistaan
- kuuntelee musiikkia, tutustuu oman aikansa musiikkiin sekä suomalaiseen musiikkikulttuuriin ja seuraa musiikkielämän tapahtumia muun muassa tiedotusvälineiden avulla sekä mahdollisuuksien mukaan elävinä esityksinä.

Sisältö

- Duuri- ja molliasteikkoja murtokolmisointuineen. Asteikkoja soitetaan oppilaitoksessa sovittavien ainekohtaisten käytänteiden mukaan siten, että ne tukevat oppilaan kehittymistä ja huomioivat instrumentin erityispiirteet.
- Kromaattinen asteikko alueelta g1 – g3.
- Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita.
- Säestyksellisiä teoksia ja soolosävellyksiä, jotka edustavat eri aikakausia, tyylejä ja muotorakenteita ja jotka ovat tempoiltaan sekä tunnelmiltaan erilaisia.
- Suomalaista musiikkia.
- Aikamme musiikkia.
- Prima vista –soittoa.
- Yhteismusisointia.
- Musiikin luomista, improvisointia, säveltämistä ja transponointia oppilaan ja opettajan yhdessä niin sopiessa.

Syventävät opinnot

10.-12v.

Yleiset tavoitteet

Oppilas

- saa valmiuksia jatko-opintoihin sekä elinikäiseen musiikin harrastamiseen
- saa valmiuksia teosten itsenäiseen harjoittamiseen
- kykenee hyödyntämään musiikin perusteissa opittuja tietoja ja taitoja soitossaan
- tutustuu aikamme musiikin soittotekniikoihin ja notaatioon
- kykenee hahmottamaan musiikillisia kokonaisuuksia
- saa kokemuksia esiintymistilaisuuksista
- ottaa osaa yhteismusisointiin
- kykenee tulkitsemaan eri aikakausien musiikkia
- kuuntelee konserttiesityksiä ja äänitteitä
- tutustuu oman aikansa musiikkiin ja suomalaiseen musiikkikulttuuriin ja seuraa musiikkielämän tapahtumia muun muassa tiedotusvälineiden avulla sekä mahdollisuuksien mukaan elävinä
- kehittää sävellys- ja improvisointitaitojaan

Sisältö

- Duuri- ja molliasteikot, murtokolmisoinnut ja dominanttiseptimisoinnut. Asteikkoja soitetaan oppilaitoksessa sovittavien ainekohtaisten käytänteiden mukaan siten, että ne tukevat oppilaan kehittymistä ja huomioivat instrumentin erityispiirteet.
- Kromaattinen asteikko alueelta c1 – c4.
- Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita.
- Säestyksellisiä teoksia ja soolosävellyksiä, jotka edustavat eri aikakausia, tyylejä ja muotorakenteita ja jotka ovat tempoiltaan sekä tunnelmiltaan erilaisia.
- Suomalaista musiikkia.
- Aikamme musiikkia.
- Prima vista –soittoa.
- Yhteismusisointia erilaisissa kokoonpanoissa.
- Musiikin luomista, improvisointia, säveltämistä ja transponointia mahdollisuuksien mukaan.

Lopputyö

- Oppilas suunnittelee yhdessä opettajansa kanssa monipuolisen konsertin, joka sisältää erityyisiä sävellyksiä eri aikakausilta.
- On suositeltavaa, että suoritus sisältää aikamme musiikkia.
- On suositeltavaa, että ohjelma sisältää yhteismusisointia.
- Oppilaalla on mahdollisuus myös improvisointiin tai oman sävellyksen esittämiseen.

Ohjelma pyritään rakentamaan sellaiseksi, että se tuo monipuolisesti esiin oppilaan persoonallisia piirteitä.

- esiintymistaito
- kamarimusiikilliset taidot

Klassinen kitara

Perusopinnot

Musiikki 1

Yleiset tavoitteet

1.-3v.

Oppilas:

- löytää luontevan soittotavan
 - oppii lukemaan helppoa nuottitekstiä
 - oppii harjoittelun peruselementtejä: mm. säännöllisyyttä, monipuolisuutta ja itsenäisyyttä
 - saa valmiuksia fraseerukseen sekä teknisiin ja taiteellisiin perustaitoihin
 - äänen laatu, perusnäppäilytekniikat, esim. vuoronäppäily ja arpeggion alkeet, kitaran viritys
 - kykenee tuomaan esiin kappaleen luonnetta ja tunnelmaa
 - saa valmiuksia uusien sävellysten oppimiseen
 - saa valmiuksia ulkoa soittamiseen
 - saa valmiuksia yksinkertaisten musiikillisten rakenteiden hahmottamiseen
 - saa ohjausta esiintymiskäyttäytymiseen
 - saa kokemusta esiintymistilanteista
 - saa valmiuksia yhteismusisointiin ja laulamiseen
 - rohkaistuu improvisoimaan ja säveltämään
 - kiinnostuu musiikin kuuntelemisesta
 - osaa pitää hyvää huolta soittimesta
 - suorittaa vapaan säestyksen perustaso 1:n opinnot kitaransoiton perustason 1 ja 2 opintojen aikana (ks. Kitaran vapaan säestyksen sisällöt ja arvioinnin perusteet)
- o vapaan säestyksen tavoitteena on, että oppilas hallitsee perussykkeen, osaa säestää perustehoilla (I-IV-V7) reaalisointu- ja astemerkeistä sekä tutustuu musiikin kuulonvaraiseen Tuottamiseen.

Sisältö

- Duuri- ja molliasteikkoja kadensseineen. Asteikkoja soitetaan oppilaitoksessa sovittavien ainekohtaisten käytänteiden mukaan siten, että ne tukevat oppilaan kehittymistä ja huomioivat instrumentin erityispiirteet. Asteikkosoitossa voidaan käyttää vapaita kieliä.
- Soinnut soitetaan murrettuna tai samanaikaisesti sekä sykkeellä ja niissä käytetään vähintään kolmea kieltä. Sointukulun sijaan tasosuoritukseen voi valmistaa säestystehtävän valituissa sävellajeissa.
- Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita.
- Helppoja kappaleita, jotka edustavat eri tyylejä ja tyylikausia sekä ovat tempoiltaan ja tunnelmiltaan erilaisia.
- Suomalaista musiikkia.
- Aikamme musiikkia.

- Prima vista –soittoa.
- Yhteismusisointia.
- Helppojen sävelmien säestämistä korvakuulolta ja/tai sointumerkeistä. Käytetään kullakin tasolla harjoitettavia sointukulkuja eri sävellajeissa.
- Musiikin luomista, improvisointia ja säveltämistä oppilaan ja opettajan yhdessä niin sopiessa.

Perustaso

Yleiset tavoitteet

4.-6v.

Oppilas:

- kehittää nuotinlukutaitoaan
- oppii edelleen harjoittelun peruselementtejä: mm. säännöllisyyttä, monipuolisuutta ja itsenäisyyttä
- saa lisää valmiuksia fraseeraukseen sekä teknisiin ja taiteellisiin perustaitoihin
- äänen laatu, vasemman käden legato, pienet barrè-otteet, asemasoitto
- kykenee oppimaan uusia sävellyksiä
- saa lisää valmiuksia ulkoa sekä kuulonvaraisesti soittamiseen
- kykenee hahmottamaan harjoittelemiensa teosten musiikillisia rakenteita ja kokonaisuuksia
- on saanut kokemusta esiintymistilanteista
- kehittää edelleen valmiuksiaan yhteismusisointiin ja laulamiseen
- improvisoi ja säveltää omista musiikillisista lähtökohdistaan
- kuuntelee musiikkia ja tutustuu eri tyylikausien musiikkiin sekä kuuntelemalla että soittamalla
- suorittaa vapaan säestyksen perustaso 1:n opinnot kitaransoiton perustason 1 ja 2 opintojen aikana (ks. Kitaran vapaan säestyksen sisällöt ja arvioinnin perusteet)
- vapaan säestyksen tavoitteena on, että oppilas hallitsee perussykkeen, osaa säestää perusteilla (I-IV-V7) reaalisoitu- ja astemerkeistä sekä tutustuu musiikin kuulonvaraiseen tuottamiseen.

Sisältö

- Duuri- ja molliasteikkoja kadensseineen. Asteikkoja soitetaan oppilaitoksessa sovittavien ainekohtaisten käytänteiden mukaan siten, että ne tukevat oppilaan kehittymistä ja huomioivat instrumentin erityispiirteet. Asteikkosoitossa voidaan käyttää vapaita kieliä.
- Soinnut soitetaan murrettuna tai samanaikaisesti sekä sykkeellä.
- Kadenssit voidaan soittaa myös säestämällä yksinkertainen melodia perussointuja (I-IV-V(7)) käyttäen. Kadenssitehtävät soitetaan reaalisointumerkeillä tai astemerkinnoilla varustetusta nuorista, jossa on myös melodia. Oppilas voi halutessaan myös soinnuttaa kappaleen itse. Melodian voi soittaa tai laulaa toinen henkilö tai oppilas itse.
- Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita.
- Teoksia, jotka edustavat eri aikakausia, tyyliä ja muotorakenteita ja jotka ovat tempoiltaan sekä tunnelmiltaan erilaisia.
- Suomalaista musiikkia.
- Aikamme musiikkia.
- Prima vista –soittoa.
- Yhteismusisointia.
- Säestystehtäviä.
- Musiikin luomista, improvisointia ja säveltämistä oppilaan ja opettajan yhdessä niin sopiessa.

Perustaso

Yleiset tavoitteet

7.-9v.

Oppilas:

- kykenee ylläpitämään ja harjoittamaan soittotaitoaan itsenäisesti
- saa valmiuksia elinikäiseen musiikin harrastamiseen
- kykenee soittamaan ulkoa ja kuulonvaraisesti
- kykenee hahmottamaan harjoittelemiensa teosten musiikillisia rakenteita ja kokonaisuuksia
- on saanut kokemusta esiintymistilanteista
- ottaa osaa yhteismusisointiin ja kykenee toimimaan ryhmän jäsenenä
- kykenee tulkitsemaan eri aikakausien musiikkia
- osaa säestää kappaleita sointumerkeistä
- harjoittaa lisää oikean käden tekniikoita: vuoronäppäily, arpeggio, tirando sekä apoyando sekä

vasemman käden legato, vibrato, barrè-otteet ja asemien vaihdot

- improvisoi ja säveltää omista musiikillisista lähtökohdistaan
- kuuntelee musiikkia, tutustuu oman aikansa musiikkiin sekä suomalaiseen musiikkikulttuuriin ja seuraa musiikkielämän tapahtumia muun muassa tiedotusvälineiden avulla sekä mahdollisuuksien mukaan elävinä Esityksinä.

Sisältö

- Duuri- ja molliasteikkoja kadensseineen. Asteikkoja soitetaan oppilaitoksessa sovittavien ainekohtaisten käytänteiden mukaan siten, että ne tukevat oppilaan kehittymistä ja huomioivat instrumentin erityispiirteet. Asteikkosoitossa voidaan käyttää vapaita kieliä.
- Soinnut soitetaan murrettuna tai samanaikaisesti sekä sykkeellä. Kadenssien sijaan tasosuoritukseen voi valmistaa säestystehtävän valituissa sävellajeissa.
- Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita.
- Teoksia, jotka edustavat eri aikakausia, tyylejä ja muotorakenteita ja jotka ovat tempoiltaan sekä tunnelmiltaan erilaisia.
- Suomalaista musiikkia.
- Aikamme musiikkia.
- Prima vista –soittoa.
- Yhteismusisointia.
- Säestämistä korvakuulolta ja sointumerkeistä.
- Musiikin luomista, säveltämistä, improvisointia, soinnuttamista ja transponointia oppilaan ja opettajan yhdessä niin sopiessa.

Syventävät opinnot

10.-12v.

Yleiset tavoitteet

Oppilas:

- saa valmiuksia jatko-opintoihin sekä elinikäiseen musiikin harrastamiseen
- saa valmiuksia teosten itsenäiseen harjoittamiseen
- kykenee hyödyntämään musiikin perusteissa opittuja tietoja ja taitoja soitossaan
- tutustuu aikamme musiikin soittotekniikoihin ja notaatioon
- kykenee soittamaan ulkoa

- kykenee hahmottamaan musiikillisia kokonaisuuksia
- saa kokemuksia esiintymistilaisuuksista
- ottaa osaa yhteismusisointiin
- kykenee tulkitsemaan eri aikakausien musiikkia
- kuuntelee konserttiesityksiä ja äänitteitä
- tutustuu oman aikansa musiikkiin ja suomalaiseen musiikkikulttuuriin ja seuraa musiikkielämän tapahtumia muun muassa tiedotusvälineiden avulla sekä mahdollisuuksien mukaan elävinä esityksinä
- kehittää sävellys- ja improvisointitaitojaan

Sisältö

- Duuri- ja molliasteikot kadensseineen. Asteikkoja soitetaan oppilaitoksessa sovittavien ainekohtaisten käytänteiden mukaan siten, että ne tukevat oppilaan kehittymistä ja huomioivat instrumentin erityispiirteet. Asteikkosoitossa voidaan käyttää vapaita kieliä.
- Soinnut soitetaan murrettuna tai samanaikaisesti sekä sykkeellä. Kadenssien sijaan tasosuoritukseen voi valmistaa säestystehtävän valituissa sävellajeissa.
- Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia etydejä tai etydinomaisia kappaleita.
- Teoksia, jotka edustavat eri aikakausia, tyylejä ja muotorakenteita ja jotka ovat tempoiltaan sekä tunnelmiltaan erilaisia.
- Suomalaista musiikkia.
- Aikamme musiikkia.
- Prima vista –soittoa.
- Yhteismusisointia erilaisissa kokoonpanoissa.
- Säestämistä korvakuulolta ja sointumerkeistä.
- Musiikin luomista, säveltämistä, improvisointia, soinnuttamista ja transponointia mahdollisuuksien mukaan.

Lopputyö Kts. Viulu: Lopputyö

Harmonikka

Perusopinnot

Musiikki 1

1.-3. vuosi

Yleiset tavoitteet

Oppilas:

- löytää luontevan soittotavan
- oppii lukemaan helppoa nuottitekstiä
- oppii harjoittelun peruselementtejä: mm. säännöllisyyttä, monipuolisuutta ja itsenäisyyttä
- saa valmiuksia fraseerukseen sekä teknisiin ja taiteellisiin perustaitoihin
- kykenee tuomaan esiin kappaleen luonnetta ja tunnelmaa
- saa valmiuksia uusien sävellysten oppimiseen
- saa valmiuksia ulkoa soittamiseen
- saa valmiuksia yksinkertaisten musiikillisten rakenteiden hahmottamiseen
- saa ohjausta esiintymiskäyttäytymiseen
- saa kokemusta esiintymistilanteista
- saa valmiuksia yhteismusisointiin ja laulamiseen
- rohkaistuu improvisoimaan ja säveltämään
- kiinnostuu musiikin kuuntelemisesta
- osaa pitää hyvää huolta soittimesta
- suorittaa vapaan säestyksen perustaso 1:n opinnot harmonikansoiton perustason 1 ja 2 opintojen aikana (ks. Harmonikan vapaan säestyksen sisällöt ja arvioinnin perusteet)
- vapaan säestyksen tavoitteena on, että oppilas hallitsee perussykkeen, osaa säestää perustehoilla (I-IV-V7) reaalisointu- ja astemerkeistä sekä tutustuu musiikin kuulonvaraiseen

Tuottamiseen

Sisältö

- Duuri- ja molliasteikkoja murtokolmisointuineen. Asteikkoja soitetaan oppilaitoksessa sovittavien ainekohtaisten käytänteiden mukaan siten, että ne tukevat oppilaan kehittymistä ja huomioivat

instrumentin erityispiirteet.

- Tekniikan eri osa-alueita harjoittavia harjoituskappaleita.
- Helppoja kappaleita, jotka edustavat eri tyylejä ja tyylikausia sekä ovat tempoiltaan ja tunnelmiltaan erilaisia.
- Suomalaista musiikkia.
- Aikamme musiikkia.
- Prima vista –soittoa.
- Yhteismusisointia.
- Oppilas tutustuu vapaan säestyksen alkeisiin. Vapaan säestyksen ohjelmistona käytetään kansan- ja lastenlauluja sekä muuta sopivaa ohjelmistoa.
- Musiikin luomista, improvisointia ja säveltämistä oppilaan ja opettajan yhdessä niin sopiessa.

Musiikki 2

4.-6. vuosi

Yleiset tavoitteet

Oppilas:

- kehittää nuotinlukutaitoaan
- oppii edelleen harjoittelun peruselementtejä: mm. säännöllisyyttä, monipuolisuutta ja itsenäisyyttä
- saa lisää valmiuksia fraseeraukseen sekä teknisiin ja taiteellisiin perustaitoihin
- kykenee oppimaan uusia sävellyksiä
- saa lisää valmiuksia ulkoa sekä kuulonvaraisesti soittamiseen
- kykenee hahmottamaan harjoittelemiensa teosten musiikillisia rakenteita ja kokonaisuuksia
- on saanut kokemusta esiintymistilanteista
- kehittää edelleen valmiuksiaan yhteismusisointiin ja laulamiseen
- improvisoi ja säveltää omista musiikillisista lähtökohdistaan
- kuuntelee musiikkia ja tutustuu eri tyylikausien musiikkiin sekä kuuntelemalla että soittamalla
- suorittaa vapaan säestyksen perustaso 1:n opinnot harmonikansoiton perustason 1 ja 2 opintojen aikana (ks. Harmonikan vapaan säestyksen sisällöt ja arvioinnin perusteet)
- vapaan säestyksen tavoitteena on, että oppilas hallitsee perussykkeen, osaa säestää perusteilla (I-IV-V7) reaalisointu- ja astemerkeistä sekä tutustuu musiikin kuulonvaraiseen tuottamiseen.

Sisältö

- Duuri- ja molliasteikkoja murtokolmisointuineen ja kadensseineen. Kadenssit soitetaan oktaaviasemassa. Asteikkoja soitetaan oppilaitoksessa sovittavien ainekohtaisten käytänteiden mukaan siten, että ne tukevat oppilaan kehittymistä ja huomioivat instrumentin erityispiirteet.
- Kadenssit voidaan soittaa myös säestämällä yksinkertainen melodia perussointuja (I-IV-V(7)) käyttäen. Kadenssitehtävät soitetaan reaalisointumerkeillä tai astemerkinnoilla varustetusta nuotista, jossa on myös melodia. Oppilas voi halutessaan myös soinnuttaa kappaleen itse. Melodian voi soittaa tai laulaa toinen henkilö tai oppilas itse.
- Tekniikan eri osa-alueita harjoittavia harjoituskappaleita.
- Teoksia, jotka edustavat eri aikakausia, tyylejä ja muotorakenteita ja jotka ovat tempoiltaan sekä tunnelmiltaan erilaisia.
- Suomalaista musiikkia.
- Aikamme musiikkia.
- Prima vista –soittoa.
- Yhteismusisointia.
- Säestystehtäviä.
- Musiikin luomista, improvisointia ja säveltämistä oppilaan ja opettajan yhdessä niin sopiessa.

Musiikki 3

7.-9. vuosi

Yleiset tavoitteet

Oppilas:

- kykenee ylläpitämään ja harjoittamaan soittotaitoaan itsenäisesti
- saa valmiuksia elinikäiseen musiikin harrastamiseen
- kykenee soittamaan ulkoa ja kuulonvaraisesti
- kykenee hahmottamaan harjoittelemiensa teosten musiikillisia rakenteita ja kokonaisuuksia
- on saanut kokemusta esiintymistilanteista
- ottaa osaa yhteismusisointiin ja kykenee toimimaan ryhmän jäsenenä
- kykenee tulkitsemaan eri aikakausien musiikkia
- osaa säestää kappaleita sointumerkeistä
- improvisoi ja säveltää omista musiikillisista lähtökohdistaan

- kuuntelee musiikkia, tutustuu oman aikansa musiikkiin sekä suomalaiseen musiikkikulttuuriin ja seuraa musiikkielämän tapahtumia muun muassa tiedotusvälineiden avulla sekä mahdollisuuksien mukaan elävinä esityksinä.

Sisältö

- Duuri- ja molliasteikkoja murtokolmisointuineen ja kadensseineen. Kadenssit soitetaan oktaaviasemassa. Asteikkoja soitetaan oppilaitoksessa sovittavien ainekohtaisten käytänteiden mukaan siten, että ne tukevat oppilaan kehittymistä ja huomioivat instrumentin erityispiirteet.
- Kromaattinen asteikko.
- Tekniikan eri osa-alueita harjoittavia harjoituskappaleita.
- Teoksia, jotka edustavat eri aikakausia, tyylejä ja muotorakenteita ja jotka ovat tempoiltaan sekä tunnelmiltaan erilaisia.
- Suomalaista musiikkia.
- Aikamme musiikkia.
- Prima vista –soittoa.
- Yhteismusisointia.
- Säestämistä korvakuulolta ja sointumerkeistä.
- Musiikin luomista, säveltämistä, improvisointia, soinnuttamista ja transponointia oppilaan ja opettajan yhdessä niin sopiessa.

Syventävät opinnot

Musiikki 4

9.-12. vuosi

Yleiset tavoitteet

Oppilas:

- saa valmiuksia jatko-opintoihin sekä elinikäiseen musiikin harrastamiseen
- saa valmiuksia teosten itsenäiseen harjoittamiseen
- kykenee hyödyntämään musiikin perusteissa opittuja tietoja ja taitoja soitossaan
- tutustuu aikamme musiikin soittotekniikoihin ja notaatioon
- kykenee soittamaan ulkoa
- kykenee hahmottamaan musiikillisia kokonaisuuksia
- saa kokemuksia esiintymistilaisuuksista

- ottaa osaa yhteismusisointiin
- kykenee tulkitsemaan eri aikakausien musiikkia
- kuuntelee konserttiesityksiä ja äänitteitä
- tutustuu oman aikansa musiikkiin ja suomalaiseen musiikkikulttuuriin ja seuraa musiikkielämän tapahtumia muun muassa tiedotusvälineiden avulla sekä mahdollisuuksien mukaan elävinä esityksinä
- kehittää sävellys- ja improvisointitaitojaan.

Sisältö

- Duuri- ja molliasteikot murtokolmisointuineen ja kadensseineen. Asteikkoja soitetaan oppilaitoksessa sovittavien ainekohtaisten käytänteiden mukaan siten, että ne tukevat oppilaan kehittymistä ja huomioivat instrumentin erityispiirteet.
- Kromaattinen asteikko.
- Tekniikan eri osa-alueita harjoitettavia harjoituskappaleita.
- Teoksia, jotka edustavat eri aikakausia, tyylejä ja muotorakenteita ja jotka ovat tempoiltaan sekä tunnelmiltaan erilaisia.
- Suomalaista musiikkia.
- Aikamme musiikkia.
- Prima vista –soittoa.
- Yhteismusisointia erilaisissa kokoonpanoissa.
- Säestämistä korvakuulolta ja sointumerkeistä.
- Musiikin luomista, säveltämistä, improvisointia, soinnuttamista ja transponointia mahdollisuuksien mukaan.

Lopputyö Kts. Viulu: Lopputyö

MUSIIKIN HAHMOTTAMINEN

Perusopinnot

Yleiset tavoitteet

- tukea oppilaan instrumenttiopintoja
- laajentaa musiikillista ymmärtämistä
- oppia lukemaan ja kirjoittamaan musiikkia
- oppia kuuntelemaan ja tuntemaan musiikkia
- kehittää musiikillista ilmaisukykyä ja esiintymistaitoa
- saada valmiuksia yhteismusisointiin

Sisältö

Musiikin hahmottaminen 1 (Muha 1)

- Nuotit ja oktaavialat g- ja f-avaimilla, c-c3
- Kromaattiset merkit; korotus, alennus ja palautus
- Aika-arvot kokonuoista kahdeksasosanuottiin, pisteellinen puolinuotti ja neljäsosanuotti, sekä vastaavat tauot
- Neljäsosatahtilajit
- Duuriasteikkoiset intervallit priimi-oktaavi
- Asteikot kahteen korotus- ja alennusmerkkiin asti
- Helppojen melodioiden ja rytmien laulaminen/lukeminen
- Helppojen korvakuulolaulujen nuotintaminen
- Alustava tutustuminen duuri- ja mollikolmisointuihin
- Terminologiaa

Musiikin hahmottaminen 2 (Muha 2)

- Nuotit ja oktaavialat g- ja f-avaimilla, C-c4
- Kuudestoistaosanuotti, pisteellinen kahdeksasosanuotti ja vastaavat tauot
- Kahdeksasosatahtilajit
- Kohotahti ja vajaatahti
- Synkoopit "ti-taa-ti" ja "ri-tii-ri"
- Puhtaat sekä suuret ja pienet intervallit, ylinouseva kvartti ja vähennetty kvintti
- Duuri- sekä luonnolliset, harmoniset ja melodiset molliasteikot neljään korotus- ja alennusmerkkiin asti
- Kolmisoinnut laatuineen (duuri, molli, vähennetty ja ylinouseva)

- Kolmisointujen reaalisoitumerkintä
- Duuriasteikkoisten intervallien laulaminen ja tunnistaminen kuulemalla
- Kääntämättömien kolmisointujen laulaminen ja tunnistaminen kuulemalla
- Helpohkojen melodioiden ja rytmien laulaminen/lukeminen
- Helpohkojen korvakuulolaulujen nuotintaminen
- Transponointi
- Terminologiaa

Musiikin hahmottaminen 3 (Muha 3)

- Nuotit ja oktaavialat A2-c5
- Kaksoiskorotukset ja alennukset
- 1/32 nuotti ja tauko
- Trioli (kahdeksasosatrioli) "ta-te-ti"
- Kaikki duuri- ja molliasteikot
- Intervallit priimi-desimi, vähennetyt ja ylinousevat intervallit
- Kolmisoinnut käännöksineen ja dominanttiseptimisointu
- Sointujen reaalisoitumerkinnät
- Tutustuminen muihin kolmi-, neli- ja viisisointuihin sekä erilaisiin sointujen merkitsemistapoihin
- Sointuasteet ja sointutehot (funktiot)
- Yksinkertaista sointuanalyysia
- Intervallien laulaminen ja tunnistaminen kuulemalla (priimi-oktaavi laatuineen)
- Kolmisointujen ja dominanttiseptimisoinnun laulaminen ja tunnistaminen kuulemalla
- Helpohkojen kadenssikulkujen laulaminen ja tunnistaminen kuulemalla (I-IV-V-I, I-II⁶-V-I, I-VI-IV-V-I, I-VI-II⁶-V-I oktaaviasemassa, myös kadenssaalisen I-asteen kvarttisekstisoinnun ja dominanttiseptimisoinnun sisältävinä muotoina)
- Duuri- ja mollitonaalisten melodioiden laulaminen ja nuotintaminen kuulemalla
- Kaikkien perustasojen rytmien lukeminen ja nuotintaminen kuulemalla
- Terminologiaa

Kurssiin sisältyvät yleisen musiikkitiedon asiat

- Sinfoniaorkesterin soittimet ulkonäön ja kuulokuvan perusteella
- Eri soittimien äänen synty- ja soittotavat, rakenteet ja historia
- Musiikin eri aika- ja tyylikausien tunnuspiirteet (renessanssi-ekspressionismi)
- Musiikin eri aika- ja tyylikaudet kuulokuvan perusteella
- Musiikin eri aika- ja tyylikausien keskeisimmät säveltäjät ja heidän keskeisimmät teokset

Syventävät opinnot

Yleiset tavoitteet

- oppilas kehittää edelleen musiikin perustasolla saavutettuja tietoja ja taitoja niin, että hän saa valmiudet musiikkiharrastuksen itsenäiseen jatkamiseen tai alan ammattiopintoihin
- oppilas laajentaa musiikin ja eri tyylien tuntemustaan, syventää valmiuksiaan luovaan musiikilliseen ilmaisuun ja ymmärtää musiikin kokonaisvaltaisemmin

Sisältö

Musiikin hahmottaminen 4 (Muha 4)

- Duuri- ja mollitonaliiteetin asteikkoihin perustuvat sekä yksinkertaisimpia muunnesäveliä sisältävät melodiat laulaen (melodiatapailu) ja kirjoittaen (melodiasanelu)
- Rytmitapailua ja saneluja perustasoa vaativammin (neljäsoatrioli, kvintoli, kvartoli, duoli)
- Kirkkosävellajien (moodien) laulaminen ja tunnistaminen kuulemalla
- Sointujen laulaminen ja tunnistaminen kuulemalla (Kolmisoinnut ja dominanttiseptimisointu käänöksineen sekä vähennetty septimisointu)
- Kadenssikulkujen laulaminen ja tunnistaminen kuulemalla, perustason lisäksi mm. soinnut I6, III, VII6, napolilainen sekstisointu ja välidominantit

Musiikin hahmottaminen 5 (Muha 5)

- Sopraano-, altto- ja tenoriavaimet, sekä nuottien tunnistamien ko. Avaimilla
- Kirkkosävellajit (moodit), pentatoniset asteikot, kokosävelasteikko
- Kaksinkertaisesti ylinousevat ja vähennetyt intervallit
- Nelisoinnut laatuineen ja käänöksineen sekä dominanttinoonisointu ja lisäsekstisointu, myös reaalisointumerkinnät
- Muunnesoinnut; modaaliset muunnesoinnut, välidominantit, napolilainen sekstisointu, ylinousevat sekstisoinnut, vähennetyt muunneseptimisoinnut, ylinousevat kvinttisoinnut
- Modulaatiot
- Hajasävelet
- Pienmuodot sikermän laajuudessa
- Sointuanalyysi; mm. Bachin koraalit ja Beethovenin pianosonaatit

Musiikin hahmottaminen 6 (Muha 6)

- Äänenkuljetussäännöt ahtaassa asettelussa, tutustuminen hajalliseen asetteluun
- Numeroitua bassoa soinnuttaen;
- kolmisoinnut käänöksineen
- nelisoinnut käänöksineen
- dominanttinoonisointu
- yksinkertaiset muunnesoinnut
- diatoninen modulaatio
- pidätys

Liite 12. Arviointi musiikin laajassa oppimäärässä

Sanallista arviointia annetaan opetuksen, oppilaskonserttien ja opintokokonaisuuksien suoritusten yhteydessä. Arviointi perustuu pedagogisiin tavoitteisiin sekä aineiden ja soittimien erityisiin arviointikriteereihin. Arviointi kohdistuu oppimiseen ja on luonteeltaan jatkuvaa.

Oppilaan suoritettua *perusopinnot* hänelle annetaan todistus, joka sisältää suoritettut opintokokonaisuudet sekä sanallista arviointia suoritetuista opinnoista. Oppilaan suoritettua *syventävät opinnot* hänelle annetaan päättötodistus, joka sisältää suoritettut perusopintojen opintokokonaisuudet, syventävien opintojen opintokokonaisuudet sekä syventävien opintojen lopputyön aiheen. Oppilaalle annetaan sanallinen arvio suoritetusta laajasta oppimäärästä siten, että arvioinnin lähtökohdina ovat oppilaan suorittamat syventävät opinnot ja lopputyö arvioidaan osana syventäviä opintoja.

Oppilasta ohjataan myös itsearviointiin, jossa keskitytään mm. seuraaviin seikkoihin:

- tunteiden hallinta suoritustilanteessa
- esiintymisen koettu suoritustaso suhteessa harjoitusprosessiin ja omiin odotuksiin
- mahdolliset kehityskohteet työskentelyssä (harjoittelu, soittotunnit) seuraaviin tehtäviin valmistauduttaessa

Perusopintojen arviointi

Opintokokonaisuudet Musiikki 1, Musiikki 2 ja Musiikki 3 suoritetaan arvosanalla suoritettu.

Oppilaalle annetaan sanallista arviointia hänen oppimisestaan pedagogisten tavoitteiden ja soittimien arviointikriteerien perusteella. Arviointi on aina kannustavaa ja oppilaan lähtökohdat huomioonottavaa. Harjoiteltu ja esitetty ohjelmisto mainitaan arvioinnissa. Perusopintojen kokonaisarviointi tehdään sanallisesti koontina opintojaksojen suorituksista, joista annetaan kokonaisarviointi.

Syventävien opintojen arviointi

Oppilas ja opettaja(t) laativat suunnitelman lopputyöksi syventävien opintojen ensimmäisenä vuonna. Syventävien opintojen lopputyö arvioidaan osana syventäviä opintoja. Musiikin laajan oppimäärän päättötodistuksen arviointi perustuu syventävien opintojen arviointiin.

Musiikin laajan oppimäärän pedagogiset tavoitteet ovat:

- Esittäminen ja ilmaiseminen
- Oppimaan oppiminen ja harjoittelu
- Kuunteleminen ja musiikin hahmottaminen
- Säveltäminen ja improvisointi

Viulun- ja sellonsoitto

ARVIOINTIPERUSTEET

VIULUN- ja SELLONSOITON ARVIOINTIA TEHTÄESSÄ KIINNITETÄÄN HUOMIOTA SEURAAVIEN TEKNISTEN, TULKINNALLISTEN JA TAITEELLISTEN ASIOIDEN HALLINTAAN:

- Luonnollinen soittoasento
- Käsien ja sormien asennot, sormitekniikka
- Artikulaatiotavat
- Äänen laatu ja sävyt
- Intonaatio
- Rekisterien hallinta
- Fraseeraus ja musiikin muotoilu
- Esitysmerkkien ja yksityiskohtien huomioonottaminen
- Rytmin käsittely
- Tempon valinta ja hallinta
- Dynamiikka ja nyanssit
- Tunnelma
- Persoonallisuus ja musikaalisuus soitossa
- Yhteissoittotaito
- Esiintymistaito

Harmonikka

ARVIOINTIPERUSTEET

HARMONIKANSOITON ARVIOINTIA TEHTÄESSÄ KIINNITETÄÄN HUOMIOTA SEURAAVIEN TEKNISTEN, TULKINNALLISTEN JA TAITEELLISTEN ASIOIDEN HALLINTAAN:

- Soittoasento
- Esitysmerkkien ja yksityiskohtien huomioonottaminen
- Perusornamentit

- Dynamiikka ja nyanssit
- Rekisterien hallinta
- Paljetekniikka
- Rytmi
- Tempon valinta ja hallinta
- Äänen laatu ja sävyt
- Artikulaatio
- Fraseeraus ja musiikin muotoilu
- Musiikin muodot
- Tunnelma
- Esiintymistaito
- Yhteismusisointitaidot
- Persoonallisuus soitossa

Piano

ARVIOINTIPERUSTEET

PIANONSOITON ARVIOINTIA TEHTÄESSÄ KIINNITETÄÄN HUOMIOTA SEURAAVIEN TEKNISTEN, TULKINNALLISTEN JA TAITEELLISTEN ASIOIDEN HALLINTAAN:

- Soittoasento
- Esitysmerkkien ja yksityiskohtien huomioonottaminen
- Perusornamentit
- Dynamiikka ja nyanssit
- Rytmi
- Tempon valinta ja hallinta
- Äänen laatu ja sävyt
- Artikulaatio
- Fraseeraus ja musiikin muotoilu
- Musiikin muodot

- Tunnelma
- Esiintymistaito
- Persoonallisuus soitossa
- Yhteismusisointitaidot

Huilu

ARVIOINTIPERUSTEET

HUILUNSOITON MUSIIKKI 1:N ARVIOINTIA TEHTÄESSÄ KIINNITETÄÄN HUOMIOTA SEURAAVIEN TEKNISTEN, MUSIIKILLISTEN JA TULKINNALLISTEN ASIOIDEN HALLINTAAN:

- luonteva soittoasento
- sormitekniikka
- hengitystekniikka
- artikulaatio- ja legatosoitto
- terve äänenmuodostus
- äänialueen d1-g3 hallinta
- intonaatio
- perussyke
- musisoinnin elävyys
- fraseeraus
- tempon valinta ja hallinta
- esiintymistaito
- yhteissoittotaidot

HUILUNSOITON MUSIIKKI 2:N ARVIOINTIA TEHTÄESSÄ KIINNITETÄÄN HUOMIOTA SEURAAVIEN TEKNISTEN, MUSIIKILLISTEN JA TULKINNALLISTEN ASIOIDEN HALLINTAAN:

- luonteva soittoasento
- sormitekniikka
- hengitystekniikka
- artikulaatio- ja legatosoitto

- äänialueen c1-h3 tekninen ja soinnillinen hallinta
- pyrkimys dynamiikan vaihteluun
- intonaatio
- fraseeraus
- musiikin muodot
- tyylikaudet
- yksinkertaisten ornamenttien hallinta sekä teknisesti että musiikillisesti
- tempon valinta ja hallinta
- ilmaisu
- esiintymistaito
- yhteismusisointi

HUILUNSOITON MUSIIKKI 3:N ARVIOINTIA TEHTÄESSÄ KIINNITETÄÄN HUOMIOTA SEURAAVIEN TEKNISTEN, MUSIIKILLISTEN JA TULKINNALLISTEN ASIOIDEN HALLINTAAN:

- luonteva soittoasento
 - sujuva sormitekniikka
 - hengitystekniikka
 - artikulaatio- ja legatosoitto
 - soinnin laatu ja äänen sävyt
 - rekisterien ja intonaation hallinta
 - dynamiikka ja nyanssit
 - perusornamentit
 - musiikin muodot
 - tempon valinta ja hallinta
- rytmin käsittely ja fraseeraus
- persoonallisuus soitossa

HUILUNSOITON SYVENTÄVIEN OPINTOJEN ARVIOINTIA TEHTÄESSÄ KIINNITETÄÄN HUOMIOTA SEURAAVIEN TEKNISTEN, MUSIIKILLISTEN JA TULKINNALLISTEN ASIOIDEN HALLINTAAN

- luonteva soittoasento
- hengitystekniikka
- artikulaatio- ja legatosoitto
- soinnin laatu ja äänen sävyt
- rekisterien ja intonaation hallinta
- dynamiikka ja nyanssit
- ornamentointi
- musiikin muodot
- eri tyylikausien karakterisointi
- musiikin ilmaisun rikkaus
- rytmin käsittely ja fraseeraus
- persoonallisuus soitossa
- esiintymistaito
- kamarimusiikilliset taidot

Kitara

ARVIOINTIPERUSTEET

KITARANSOITON ARVIOINTIA TEHTÄESSÄ KIINNITETÄÄN HUOMIOTA SEURAAVIEN TEKNISTEN, TULKINNALLISTEN JA TAITEELLISTEN ASIOIDEN HALLINTAAN:

- Soittoasento
- Esitysmerkkien ja yksityiskohtien huomioonottaminen
- Perusornamentit
- Dynamiikka ja nyanssit
- Rythmi
- Tempon valinta ja hallinta
- Äänen laatu ja sävyt
- Artikulaatio

- Fraseeraus ja musiikin muotoilu
- Musiikin muodot
- Tunnelma
- Esiintymistaito
- Persoonallisuus soitossa

Musiikin hahmottaminen

Perusopinnot

Arvioinnin suorittaa opettaja. Arvioinnin tavoitteena on edistää oppilaan osaamista. Opettaja antaa opintojen aikana jatkuvaa suullista palautetta. Palaute on rakentavaa, rehellistä ja kannustavaa. Opettaja ohjaa ja rohkaisee oppilasta myös itsearviointiin. Opettaja arvioi milloin oppilas on omaksunut tavoitteita vastaavan tason ja on valmis siirtymään seuraavalle tasolle. Opettaja antaa perusopintojen lopuksi sanallisen palautteen kirjallisena. Sanallinen arvio on rakentava ja osaamisen vahvuuksiin painottuva.

Syventävät opinnot

Arvioinnin suorittaa opettaja. Opinnoissa arvioidaan oppilaan edistymistä suhteutettuna opintojen tavoitteisiin ja huomioiden valinnaiset aineet. Opintojen aikana annetaan jatkuvaa suullista palautetta. Palaute on rakentavaa, rehellistä ja kannustavaa. Syventävien opintojen lopuksi annetaan sanallinen arviointi kirjallisena. Arvio on rakentava ja osaamisen vahvuuksiin painottuva.